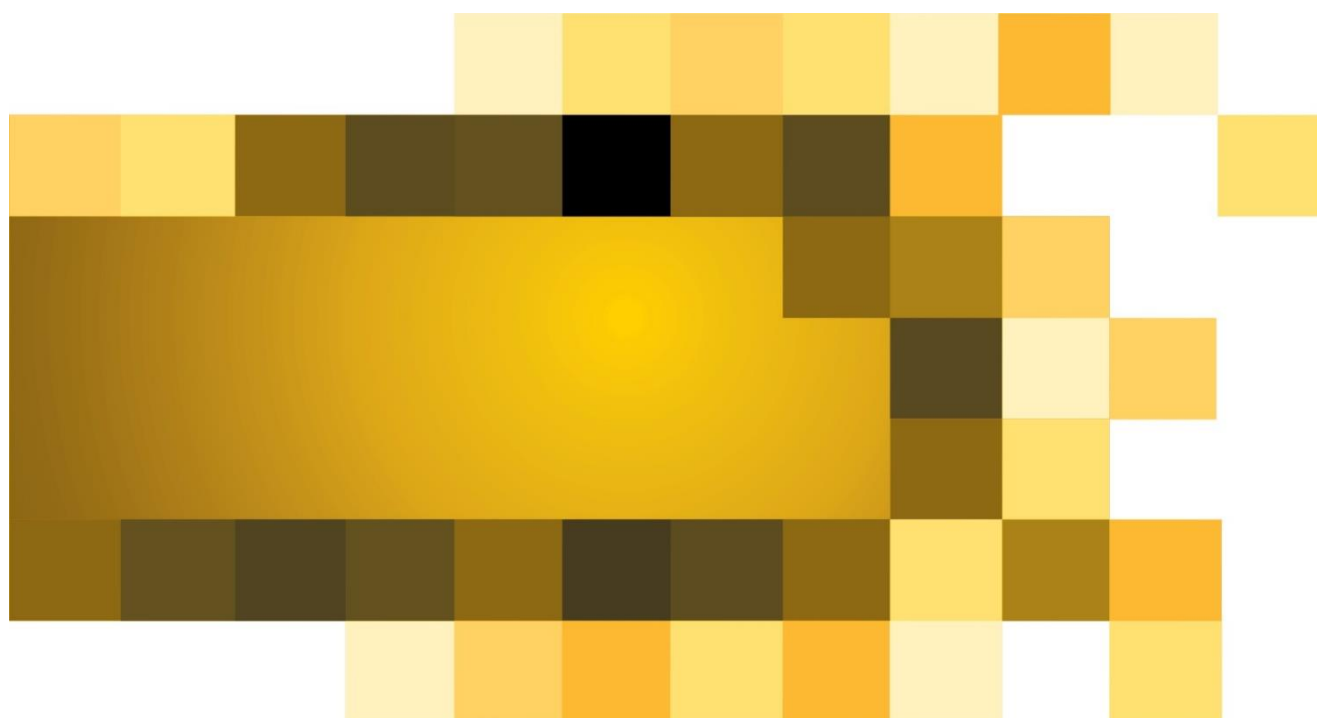

"Program Rewitalizacji Gminy Bytom Odrzański na lata 2016-2022"

Bytom Odrzański, 2016 r.

„Nie ma rewitalizacji bez partycypacji”

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Uwarunkowania prawne i definicja rewitalizacji.....	6
2.1. Narodowy Plan Rewitalizacji	6
2.2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2022 (3 lipca 2015r.).....	8
2.3. Ustawa o Rewitalizacji (9 października 2015r)	17
2.4. Wybór metody realizacji Programu Rewitalizacji.....	19
2.5. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko	20
3. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	20
4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	40
4.1. Sfera społeczna.....	53
4.2. Sfera infrastrukturalno-gospodarcza.....	71
4.3. Sfera przestrzenno – funkcjonalna	84
4.4. Sfera środowiskowa	93
5. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji - określenie, w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium najbardziej wymagającego wsparcia.....	99
5.1. Metodologia delimitacji obszarów zdegradowanych.....	100
5.2. Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego.....	101
5.3. Określenie obszarów zdegradowanych.....	103
6. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji).....	127
7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk	129
8. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	138
9. Charakterystyka (zbiorczy opis) pozostałych/uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych	162
10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji	172
11. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć (podstawowych i uzupełniających).....	178
12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.....	189
13. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji	189
14. System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu	195

Spis tabel

Tabela 1 Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach krajowych programów operacyjnych	11
Tabela 2 Obszary gminy poddane diagnozie.....	41
Tabela 3 Obszary gminy poddane diagnozie.....	43
Tabela 4 Przyrost naturalny w Gminie Bytom Odrzański.....	56
Tabela 5 Proporcje liczby mieszkańców miasta i wsi na terenie Gminy Bytom Odrzański.....	57
Tabela 6 Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości Gminy Bytom Odrzański	57
Tabela 7 Ludność Gminy Bytom Odrzański wg grup wiekowych	58

Tabela 8 Rynek pracy w Gminie Bytom Odrzański na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat.....	60
Tabela 9 Wskaźnik bezrobocia w Gminie Bytom Odrzański na tle powiatu, województwa i kraju	61
Tabela 10 Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia	61
Tabela 11 Frekwencja wyborcza mieszkańców Gminy Bytom Odrzański podczas wybranych elekcji w latach 2005-2015	62
Tabela 12 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	62
Tabela 13 Wykaz ważniejszych organizacji pozarządowych z Gminy Bytom Odrzański	63
Tabela 14 Wartość środków przeznaczonych na współpracę z organizacjami pozarządowymi	63
Tabela 15 Sfera społeczna – kryteria delimitacji.....	64
Tabela 16 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów	65
Tabela 17 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera społeczna	66
Tabela 18 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera społeczna	70
Tabela 19 Wzrost liczby przedsiębiorstw Gminie Bytom Odrzański na tle powiatu, województwa i kraju	71
Tabela 20 Rodzaje prowadzonej działalności przez przedsiębiorstwa z Gminy Bytom Odrzański	72
Tabela 21 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	74
Tabela 22 Wykaz największych przedsiębiorstw w Gminie Bytom Odrzańskim.....	74
Tabela 23 Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej.....	75
Tabela 24 Drogi gminne	77
Tabela 25 Sfera infrastrukturalno - gospodarcza – kryteria delimitacji.....	78
Tabela 26 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów	79
Tabela 27 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera infrastrukturalno-gospodarcza.....	81
Tabela 28 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera infrastrukturalno-gospodarcza	84
Tabela 29 Wykaz głównych imprez kulturalnych w Gminie Bytom Odrzański	84
Tabela 30 Wybrane aspekty kultury w Gminie Bytom Odrzański	85
Tabela 31 Turystyka w Gminie Bytom Odrzański.....	87
Tabela 32 Lasy w Gminie Bytom Odrzański	88
Tabela 33 Sfera społeczna – przestrzenno – funkcjonalna	89
Tabela 34 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów	90
Tabela 35 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera przestrzenno – funkcjonalna	91
Tabela 36 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera przestrzenno - funkcjonalna	93
Tabela 37 Sfera środowiskowa – kryteria delimitacji.....	95
Tabela 38 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów	96
Tabela 39 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera środowiskowa	97
Tabela 40 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera środowiskowa	99
Tabela 41 Granice obszarów problemowych	100
Tabela 42 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze społecznej	104
Tabela 43 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze infrastrukturalno-gospodarczej	106
Tabela 44 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	108
Tabela 45 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze środowiskowej	110
Tabela 46 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze społecznej.....	111
Tabela 47 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze infrastrukturalno-gospodarczej.....	112
Tabela 48 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	113

Tabela 49 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze środowiskowej	114
Tabela 50 Liczba punktów wyliczona dla każdego z obszarów w odniesieniu do wszystkich analizowanych sfer.	115
Tabela 51 Kryteria określające obszar rewitalizacji.	123
Tabela 52 Charakterystyka obszaru rewitalizacji.	125
Tabela 53 Cele programu rewitalizacji	131
Tabela 54 Indykatywne ramy finansowe realizacji zadań podstawowych Programu Rewitalizacji....	180
Tabela 55 Indykatywne ramy finansowe realizacji zadań uzupełniających Programu Rewitalizacji. .	184
Tabela 56 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Bytom Odrzański na lata 2016 - 2022.....	197

Spis Rysunków

Rysunek 1 Obszary strategiczne i cele Strategii Rozwoju Kraju 2020	23
Rysunek 2 Cel strategiczne i cele szczegółowe Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020	25
Rysunek 3 Cele główne Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	27
Rysunek 4 Cel główny i szczegółowy Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	29
Rysunek 5 Cele Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020	30
Rysunek 6 Cel główny i cele szczegółowe Wojewódzkiego Programu Pomocy Społecznej Źródło: opracowanie własne.....	32
Rysunek 7 Cele Gminy Bytom Odrzański	35
Rysunek 8 Cele i obszary społeczno – gospodarcze Gminy Bytom Odrzański	36
Rysunek 9 Graficzne przedstawienie wyników analizy związanej z określeniem obszaru zdegradowanego.	116
Rysunek 10 Mapa Gminy i miasta z zaznaczonym obszarem rewitalizacji.	124
Rysunek 11 Ścieżka podejmowania decyzji w PR.....	194

Spis Wykresów

Wykres 1 Saldo migracji na pobyt stały w Gminie Bytom Odrzański.....	55
Wykres 2 Ludność Gminy Bytom Odrzański.....	56
Wykres 3 Ludność Gminy Bytom Odrzański w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym.....	59
Wykres 4 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze społecznej	112
Wykres 5 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze społecznej	113
Wykres 6 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	114
Wykres 7 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze środowiskowej	115

1. Wprowadzenie

Rewitalizacja to proces przemian służących wyprowadzeniu ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, którego realizacja odbywa się poprzez przedsięwzięcia kompleksowe i zintegrowane, uwzględniające istotne aspekty w sferach społecznej, funkcjonalno-przestrzennej, gospodarczej i środowiskowej. Rewitalizacja jest procesem wieloletnim, skoncentrowanym terytorialnie, inicjowanym i sterowanym przez Jednostki Samorządu Terytorialnego (JST), prowadzonym w ścisłej współpracy z lokalną społecznością i na jej rzecz. Ze względu na różnorodność aspektów i interesów wszystkich uczestników procesu rewitalizacji konieczne jest stworzenie instrumentu, który pozwoli na prowadzenie procesu rewitalizacji w sposób skoordynowany, zintegrowany, zgodny z celami interesariuszy tego procesu. Takim instrumentem będzie Program Rewitalizacji dla Gminy Bytom Odrzański (PR) na lata 2016-2022. Priorytetami przy tworzeniu niniejszego GPR były następujące zagadnienia:

- kompleksowa i rzetelna diagnoza sytuacji obszarów wsparcia,
- wyznaczenie celów operacyjnych i głównych pól interwencji, w których skoncentrowane zostaną działania rewitalizacji, aby wywołane przez nie impulsy odniosły jak najlepszy skutek,
- zapewnienie kompleksowości działań rewitalizacji poprzez łączenie projektów o charakterze społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym,
- włączenie społeczności lokalnej do tworzenia PR i na każdym etapie jego realizacji, przy wyborze projektów dążenie do trwałości działań i efektów,
- montaż finansowy z różnych źródeł.

Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji, prowadzone są w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) i zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych). W związku z różnorodnością zjawisk degradacji i podejść do ich przezwyciężenia podstawową wskazówką prowadzenia rewitalizacji powinno być dążenie do programowania i prowadzenia działań jak najbardziej dopasowanych do uwarunkowań.

Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji wskazanego w programie rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno – funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe;
- ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;

- właściwy dobór narzędzi oraz interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- realizacja zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów (w szczególności lokalnych społeczności, przedsiębiorców, a także innych interesariuszy procesu rewitalizacji i ekspertów) w procesy programowania i realizacji działań rewitalizacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Ponadto, rewitalizacja ma sprzyjać poprawie ładu przestrzennego, realizacji idei miasta zwarteo, przeciwdziałaniu niekontrolowanej suburbanizacji zwłaszcza na styku obszar miejski – obszar wiejski.

2. Uwarunkowania prawne i definicja rewitalizacji

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzonych w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Gminnego Program Rewitalizacji.

Działania dotyczące rewitalizacji wpisują się także w szerszy kontekst działań Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju dotyczących polityki przestrzennej kraju, w szczególności Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 i koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, m.in. w zakresie:

- przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego,
- przeciwdziałania suburbanizacji,
- optymalizacji gospodarowania przestrzenią i zasobami środowiskowymi, głównie poprzez nadanie priorytetu inwestycjom typu brownfield zamiast greenfield, głęboką przebudowę i adaptację zdegradowanych obiektów do pełnienia nowych funkcji, np. kulturalnych, rekreacyjnych, społecznych, gospodarczych oraz rekultywację terenów zdegradowanych na cele przyrodnicze.

2.1. Narodowy Plan Rewitalizacji

NPR został zaprojektowany jako zestaw rozwiązań na rzecz stworzenia korzystnych warunków do prowadzenia skutecznej rewitalizacji, w odniesieniu do przygotowanej przez samorząd gminy diagnozy lokalnych potrzeb i potencjałów. NPR zakłada działania w wielu płaszczyznach, obejmujących

m.in. zmiany legislacyjne, narzędzia, informację i edukację oraz instrumenty finansowe. Mówi o kierunkach zmian, które stworzą przyjazne warunki dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce oraz upowszechnią i usystematyzują jej prowadzenie.

Horyzont czasowy systemu wsparcia rewitalizacji to 2023 rok. Wyznaczenie go związane jest z jednej strony z dużymi środkami dostępnymi dla Polski z budżetu UE na lata 2014-2020, a z drugiej umożliwi zbudowanie mocnych podstaw dla krajowych instrumentów, które będą nabierały coraz większego znaczenia w miarę ubywania środków UE.

Wizja Narodowego Planu Rewitalizacji

Myślą przewodnią Narodowego Planu Rewitalizacji ma być zapewnienie mu możliwie powszechnego charakteru tak, aby jak najszersze grono obywateli i podmiotów mogło się utożsamiać z ideą naprawy środowiska miejskiego i włączać się lub podejmować z własnej inicjatywy działania w tym zakresie. Z tej perspektywy plan odnieść się ma zarówno do zagadnienia przywracania świetności dzielnicom śródmiejskim, uzdrawiania relacji społecznych i rozwiązywania problemów infrastrukturalno-technicznych w zaniedbanych dzielnicach „miasta XIX wiecznego” i blokowiskach, ponownego zagospodarowania terenów poprzemysłowych, powojkowych, pokolejowych i poportowych, jak i innych sytuacji, w których władze samorządowe lub mieszkańcy dochodzą do wniosku, że miasto powinno być na danym obszarze „uzdrowione”.

Cel główny Narodowego Planu Rewitalizacji i definicja rewitalizacji

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Rewitalizację należy rozumieć jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Taka definicja rewitalizacji, wynikająca z projektu Krajowej Polityki Miejskiej, jest podstawą prac ustawowych w tym zakresie oraz elementem Wytycznych zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych – perspektywa finansowa 2014-2020.

Programy Rewitalizacji

Program rewitalizacji ma stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Musi on być podstawowym instrumentem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych. Program rewitalizacji to opracowany i uchwalony przez samorząd lokalny wieloletni program działań zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz

stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Objęcie danego obszaru programem rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty/narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne i instrumenty krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Programy rewitalizacji – generalny zakres i sposób przygotowania

Program rewitalizacji musi mieć charakter zintegrowany, wieloaspektowy, obejmujący zidentyfikowany na podstawie przeprowadzonej diagnozy obszar kryzysowy. W procesie przygotowania programu konieczne jest także przygotowanie pogłębionej diagnozy społecznej dla określenia ewentualnych potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym (pobudzającym aktywność lokalną) przygotowujących w kolejnym etapie do działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu.

Procesy rewitalizacji muszą być określone przy założeniu precyzyjnego skoncentrowania na najbardziej zdegradowanych (problemowych) obszarach. Program rewitalizacji musi jednoznacznie wskazywać obszary w oparciu o zasadę, że rewitalizację należy prowadzić tam, gdzie występuje największe nasilenie niepożądanych zjawisk i gdzie koncentracja problemów jest największa.

Program rewitalizacji musi zawierać co najmniej:

- diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych,
- określenie terytoriów wymagających wsparcia,
- wizję wyprowadzenia obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej ze wskazaniem kierunków działań i wynikających z nich najważniejszych przedsięwzięć,
- mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na danym obszarze zdegradowanym,
- opis zaangażowania społeczności i innych partnerów w przygotowanie i realizację programu,
- ramy finansowe, z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania tj. oprócz finansowania unijnego także finansowanie krajowe czy środki prywatne (z uwzględnieniem zróżnicowania wynikającego ze stopnia pewności co do uzyskania/zapewnienia danych środków),
- system monitorowania zmiany i skuteczności działań.

2.2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2022 (3 lipca 2015r.)

W Wytycznych sformułowano warunki, jakie muszą spełnić projekty rewitalizacyjne, by zostały zakwalifikowane do wsparcia ze środków z UE, a tym samym otrzymywały preferencje (ułatwienia w konkursach, szansa na pozakonkursowe nabory, profilowanie kryteriów wyboru projektów). Szczególny nacisk został położony na odpowiednim przygotowaniu programów rewitalizacji, aby w sposób kompleksowy (łączy sferę społeczną, gospodarczą, infrastrukturalną i środowiskową) i skoordynowany wyprowadzać obszary zdegradowane z zapaści oraz podnieść jakość życia osób mieszkających na nich.

Głównym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych (wynikających z programów rewitalizacji) są środki regionalnych programów operacyjnych (EFRR i EFS), natomiast wsparcie z krajowych programów operacyjnych jest uzupełniające i odbywa się głównie poprzez formułowanie preferencji dla projektów wynikających z programów rewitalizacji.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020 weszły w życie 3 lipca 2015 r.

Kwestie definicyjne

Na potrzeby projektowania interwencji wspierających rewitalizację współfinansowaną ze środków programów operacyjnych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 zdefiniowano następujące zagadnienia:

- 1) *Rewitalizacja* – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).
- 2) *Stan kryzysowy* – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:
 - a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),

- b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
 - c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
 - d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).
- 3) *Obszar zdegradowany* – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.
- 4) *Obszar rewitalizacji* - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 2, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.
- 5) *Program rewitalizacji* - inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.
- 6) *Projekt rewitalizacyjny* - projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

Preferencje dla projektów rewitalizacyjnych w Krajowych Programach Operacyjnych

- 1) W zakresie rewitalizacji głównym zadaniem IZ KPO jest takie zaprojektowanie rozwiązań w systemie realizacji KPO, które będą wspierać i promować realizację projektów rewitalizacyjnych obejmujących różne sfery i przyczyniających się do kompleksowej i skoordynowanej rewitalizacji obszarów zdegradowanych.
- 2) Dla zapewnienia szerszego zaangażowania środków UE w działania rewitalizacyjne IZ KPO opracowuje system preferencji dla wsparcia projektów rewitalizacyjnych.
- 3) Preferencje dla wsparcia rewitalizacji są wprowadzane poprzez:
 - a) Kryteria oceny projektów stosowane w konkursowym trybie wyboru projektów rewitalizacyjnych lub
 - b) Konkursy dotyczące projektów realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji lub
 - c) Profilowanie kryteriów dla projektów innych niż rewitalizacyjne wybieranych w trybie konkursowym lub pozakonkursowym.
- 4) Preferencje dla wsparcia projektów rewitalizacyjnych stosuje się w szczególności do projektów z priorytetów inwestycyjnych w poszczególnych programach operacyjnych, wskazanych w Tabeli .

Tabela 1 Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach krajowych programów operacyjnych

Program Operacyjny	Priorytety Inwestycyjne
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	4iii Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym 4v Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego 6e (iv) Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojennych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	8ii Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym

	ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży
Program Operacyjny Polska Wschodnia	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	2a Poszerzanie zakresu dostępności łączy szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie wprowadzania nowych technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

Źródło: Wytyczne w zakresie rewitalizacji

- 5) W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 możliwe będzie wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji w regionalnych i krajowych programach operacyjnych. Wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji może mieć następujący charakter:
- a) wsparcia procesu programowania rewitalizacji poprzez wsparcie procesu przygotowania programów rewitalizacji jako podstawy prowadzenia rewitalizacji, w tym identyfikacji projektów rewitalizacyjnych, które po spełnieniu warunków nałożonych przez programy operacyjne mogą starać się o dofinansowanie lub preferencje w dofinansowaniu środkami UE;
 - b) wsparcia procesu przygotowywania do realizacji niektórych projektów rewitalizacyjnych ze względu na ich znaczenie lub charakter.
- 6) Warunki wsparcia procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 określa ten program oraz inne dokumenty ustanawiające warunki wdrażania tego programu.

Załącznik do Wytycznych MliR:

1. Kompleksowość programu rewitalizacji

- 1) Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. W trakcie opracowywania i wdrażania programu rewitalizacji nie dopuszcza się możliwości planowania i realizacji tylko wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji.
- 2) Program rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowości interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii

12

projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to w każdym przypadku obowiązku jednoczesnej realizacji projektów, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.

2. Koncentracja programu rewitalizacji

- 1) Koncentracja interwencji i potrzeba hierarchizacji potrzeb powodują, że programy rewitalizacji dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, obejmujących całość lub część zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Działania rewitalizacyjne z definicji skierowane są na określony i zidentyfikowany dzięki diagnozie obszar rewitalizacji, przy założeniu zastosowania adekwatnych narzędzi oraz możliwości finansowania rewitalizacji.
- 2) Co do zasady projekty rewitalizacyjne realizowane są na obszarach rewitalizacji. Do objęcia wsparciem można jednak dopuszczać także projekty rewitalizacyjne zlokalizowane poza tym obszarem, jeśli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji. Zwłaszcza dotyczy to inicjatyw społecznych nakierowanych np. na aktywizację zawodową mieszkańców obszarów rewitalizacji, gdzie rozwiązania dedykowane ludności z obszaru rewitalizacji mogą być podejmowane poza obszarem rewitalizacji. Takie przypadki wymagają szerszego uzasadnienia i wskazania siły tych powiązań i efektywności oddziaływania danego projektu rewitalizacyjnego.

3. Komplementarność projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych (a także szerzej: przedsięwzięć) jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

3.1 Komplementarność przestrzenna

- 1) Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji.
- 2) Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii.
- 3) Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

- 4) Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.

3.2 Komplementarność problemowa

- 5) Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzennofunkcyjnym, technicznym, środowiskowym).
- 6) Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru.
- 7) W komplementarności problemowej konieczne jest określenie pożądanego stanu, do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, oraz jego parametryzacja. Tak postawione zadanie ułatwi później wybór odpowiednich mierników/wskaźników osiągnięcia celów programu rewitalizacji.
- 8) Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.
- 9) Dla uzyskania lepszych efektów komplementarności problemowej przydatna jest pogłębiona i usystematyzowana analiza zjawisk kryzysu na obszarze województwa przygotowana przez samorząd województwa. Analiza ta powinna obejmować m.in. sytuację społeczną, gospodarczą i przestrzenną oraz obserwowane zjawiska i trendy demograficzne.

3.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

- 10) Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle.
- 11) W tworzeniu wymogów proceduralnych IZ RPO skupia uwagę na określeniu adekwatnych dla potrzeb i oczekiwanych standardów w zarządzaniu i wdrażaniu programów rewitalizacji.

3.4 Komplementarność międzyokresowa

- 12) W celu zapewnienia komplementarności międzyokresowej IZ RPO opracowuje analizę i krytyczną ocenę oraz formułuje wnioski na temat dotychczasowego (w kontekście

zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007- 2013) sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.

- 13) W oparciu o dokonaną analizę możliwe jest uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020. Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Zmiany wprowadzane w programach rewitalizacji odpowiadają na te potrzeby zmian, które wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu.
- 14) IZ RPO w projektowaniu wsparcia dla rewitalizacji wykorzystuje doświadczenia z poprzednich perspektyw, w tym wnioski z ewaluacji.

3.5 Komplementarność źródeł finansowania

- 15) Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.
- 16) Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.
- 17) Koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE.
- 18) Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian.

4. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja

- 1) Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.
- 2) W programie rewitalizacji znajduje się opis procesu jego przygotowania dokumentujący udział w nim różnych grup interesariuszy w taki sposób, by możliwe było zweryfikowanie i ocena stopnia

osiągniętego uspołecznienia, jak również określenie, w jaki sposób wybrana forma zarządzania programem rewitalizacji realizuje zasadę udziału w niej interesariuszy.

- 3) Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.
- 4) Partycypacja ukierunkowana jest na możliwie dojrzałe jej formy, a więc nieograniczające się jedynie do informacji czy konsultacji działań władz lokalnych, ale dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska.

5. Minimalna zawartość (elementy) programu rewitalizacji

1) Program rewitalizacji zawiera co najmniej:

- a) opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;
- b) diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
- c) zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia;
- d) wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji);
- e) cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;
- f) listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;
- g) charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową;
- h) mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami / przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;
- i) indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE);
- j) mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;
- k) system realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji;

- l) system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.
- 2) Diagnoza zawarta w programie rewitalizacji obejmuje analizę wszystkich sfer, a w szczególności pogłębioną analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym, co pozwoli na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Takie działania mają na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.
- 3) Zasięgi przestrzenne obszaru lub obszarów rewitalizacji dokonywane są przy założeniu, że dany program rewitalizacji może obejmować więcej niż jedno terytorium wymagające wsparcia. Zasięg każdego z tych obszarów wyznaczany jest przy założeniu, że jest to terytorium ograniczone przestrzennie, tj. obejmujące tereny o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk istotne dla rozwoju danej gminy. Ustalenia zasięgu przestrzennego obszaru lub obszarów rewitalizacji dokonuje samorząd gminny, w oparciu o rozstrzygnięcia wynikające z innych dokumentów strategicznych lub planistycznych gminy lub w oparciu o indywidualne kryteria i przy uwzględnieniu kryteriów wskazanych przez IZ RPO, jeśli IZ RPO takie określi. Program rewitalizacji łącznie nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy i dotyczy liczby ludności nie większej niż 30% jej mieszkańców.
- 4) Opis planowanych działań rewitalizacyjnych, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji powinien zawierać przede wszystkim:
- a) identyfikację podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji,
 - b) charakterystykę (zbiorczy opis) innych, uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. W opisie przedsięwzięć uzupełniających należy wskazać obszary tematyczne, zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji.

Zarówno przedsięwzięcia główne (podstawowe), jak i uzupełniające (pozostałe), są przedsięwzięciami zaplanowanymi/wynikającymi z programu rewitalizacji.

2.3. Ustawa o Rewitalizacji (9 października 2015r)

Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. stworzyła ramy prawne dla rewitalizacji w Polsce a zawarte w niej regulacje mają zachęcać coraz więcej samorządów do prowadzenia tego procesu. Jej zapisy uporządkowały pojmowanie rewitalizacji. Powinna być ona dobrze zaplanowana i uwzględniać sferę społeczną, gospodarczą i przestrzenną. Rewitalizacja nie jest jedynie remontem,

modernizacją czy odbudową, ale kompleksowym, wielowymiarowym procesem, którego głównym celem jest trwałe podniesienie jakości życia na obszarze zdegradowanym. Musi więc zawierać dopasowane do danego miejsca działania aktywizacyjne, edukacyjne, kulturalne, integrujące lokalną społeczność.

Jednym z istotniejszych elementów ustawy jest uregulowanie kwestii dotyczących gminnych programów rewitalizacji (GPR). Będą one podstawowym narzędziem prowadzenia rewitalizacji, zapewniającym jej kompleksowość oraz działania w ścisłej współpracy ze społecznością lokalną (a także realizowanych przez nią samą). Jego podstawą powinno być wyznaczenie obszarów wymagających działań oraz przedstawienie całościowej strategii ich prowadzenia.

Innym rozwiązaniem wzmacniającym uczestnictwo mieszkańców w procesach rewitalizacji jest przewidziana w ustawie instytucja Komitetu Rewitalizacji, czyli forum opiniującego i doradczego, w skład którego wejdą przedstawiciele gminy i lokalnej społeczności. Komitet będzie współpracował z samorządem w czasie przygotowania i realizacji procesu rewitalizacji.

Założenia ustawy przewidują także dwa specjalne rozwiązania ułatwiające prowadzenie rewitalizacji w gminie. Nie będą one obowiązkowe – będą mogły być stosowane w zależności od potrzeb i charakterystyki zaplanowanych działań. Są nimi:

- utworzenie na obszarach rewitalizowanych Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR). Status SSR umożliwi korzystanie ze szczególnych udogodnień (np. możliwość przyznania dotacji na remonty budynków), a także uprości procedury administracyjne związane z realizacją GPR;
- uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji (szczególna forma miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego), który będzie podstawą realizacji przekształceń urbanistycznych oraz prac inwestycyjno-budowlanych ujętych w GPR. Regulacje cechujące tę specjalną postać planu miejscowego to np. możliwość zawarcia w planie miejscowym koncepcji urbanistycznych czy przypisania do nieruchomości szczegółowych warunków realizacji inwestycji przewidzianych w Planie.

W związku z wątpliwościami dotyczącymi interpretacji przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w zakresie możliwości uchwalenia programu rewitalizacji poza jej reżimem po dniu jej wejścia w życie, następujące jest stanowisko Ministra Rozwoju:

Przepis art.52 ustawy stanowi regulację przejściową, ustanawiającą dopuszczalny zakres działania gminy w sprawach z zakresu rewitalizacji poza reżimem ustawowym. Ustawa o rewitalizacji weszła bowiem w życie w momencie, w którym wiele gmin od lat prowadziło działania wpisujące się w definicję rewitalizacji, oparte o uchwały, które przyjmowano na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym, jako programy gospodarcze. Celem ustawy było utrzymanie możliwości podejmowania przez gminy działań poza reżimem ustawy o rewitalizacji w przypadku, gdy gmina chcąc realizować zespół działań, które można uznać za działania rewitalizacyjne, jednocześnie nie chce korzystać z udogodnień ustawowych, wchodząc w jej reżim.

Z uwagi na to w art. 52 ust.1 ustawy zawarto generalne uprawnienie gmin do realizacji – w okresie do końca 2023 r. – przedsięwzięć wynikających z programu rewitalizacji innego niż gminny program rewitalizacji, o którym mowa w art. 15 ustawy. Przepis ten, ustanawiając dopuszczalny okres realizacji przedsięwzięć, nie wskazuje jednocześnie, że mają one wynikać z programu rewitalizacji uchwalonego do dnia wejścia w życie ustawy.

Zatem interpretacja przepisów art.. 52 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji prowadzi do jednoznacznego stwierdzenia, że gmina jest uprawniona do uchwalenia po 18 listopada 2015 r. programu rewitalizacji na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym, jednak nie jest uprawniona do przekształcenia takiego programu w gminny program rewitalizacji na podstawie art. 52 ust. 2-4 ustawy o rewitalizacji.

2.4. Wybór metody realizacji Programu Rewitalizacji

Do końca 2023r. obowiązuje okres przejściowy, w którym możliwe jest prowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych poprzez następujące typy programów rewitalizacyjnych sporządzanych w oparciu o:

Ustawę o rewitalizacji i Wytyczne	Gminny program rewitalizacji
Wytyczne	Program rewitalizacji (lokalny, miejski, itp.)
Tylko ustawę o samorządzie gminnym	Program rewitalizacji

Od przyjętego typu programu uzależnione jest korzystanie ze środków unijnych i krajowych (spełnienie wymogów Wytycznych) oraz narzędzi ustawowych (spełnienie dodatkowych wymogów ustawy o rewitalizacji).

Ustawa o rewitalizacji i Wytyczne	Budżet miasta i środki prywatne + Pełne możliwości korzystania z funduszy unijnych i środków krajowych + Narzędzia ustawowe	Unia
Wytyczne	Budżet miasta i środki prywatne + Pełne możliwości korzystania z funduszy unijnych i środków krajowych dedykowanych rewitalizacji	
Tylko ustawa o samorządzie gminnym	Tylko budżet miasta i środki prywatne	

Program Rewitalizacji Gminy Bytom Odrzański na lata 2016-2022 realizowany będzie zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 3 lipca 2015 r.

Uchwała w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do wdrożenia Programu Rewitalizacji

Program Rewitalizacji Gminy Bytom Odrzański jest podstawowym narzędziem do prowadzenia rewitalizacji na obszarach zdegradowanych i stanowi kompleksową strategię przeprowadzenia na tych obszarach działań rewitalizacyjnych. Dokument ten uchwalany jest przez Radę Miejską w Bytomiu Odrzańskim, która zatwierdza i przyjmuje do wdrożenia „Program Rewitalizacji Gminy Bytom Odrzański na lata 2016-2022”.

2.5. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko Gminnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.) projekt niniejszego dokumentu został przedłożony do zaopiniowania Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska oraz Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w celu ustalenia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

3. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Lokalny Program Rewitalizacji to nie jedyny dokument dotyczący planowania przyszłych działań na obszarze gminy. Istnieje wiele innych dokumentów, które dotyczą rozwoju danego terenu, określających jednocześnie sposoby na osiągnięcie zamierzonych celów. Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z innymi dokumentami strategicznymi o zasięgu krajowym, wojewódzkim i lokalnym. Ta komplementarność wpływa znacząco na podniesienie efektywności podejmowanych działań w ramach procesu rewitalizacji, podnosi ogólną wartość i prawdopodobieństwo realizacji niniejszego dokumentu.

DOKUMENTY O CHARAKTERZE KRAJOWYM

EUROPA 2020. STRATEGIA NA RZECZ INTELIGENTNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPRZYJAJĄCEMU WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU

Strategia „Europa 2020” jest zarówno kontynuacją śmiałej wizji rozwoju nakreślonej przez Strategię Lizbońską, jak i próbą odpowiedzi na słabości europejskiej gospodarki, które ze wzmożoną siłą ujawniły się podczas ostatniego kryzysu, który przyniósł największe od co najmniej 80 lat załamanie gospodarcze oraz uwidocznili poważne słabości strukturalne gospodarek europejskich.

Do oceny postępów w realizacji strategii „Europa 2020” określono pięć wymiernych celów rozwojowych do osiągnięcia w roku 2020 na poziomie unijnym:

1. osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród osób w wieku 20 – 64 lata,
2. zwiększenie nakładów na działalność badawczo - rozwojową, w sektorze publicznym i prywatnym do poziomu 3% PKB,
3. poprawę efektywności energetycznej, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej o 20%,
4. podniesienie poziomu wykształcenia, zredukowanie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę do 10%, zwiększenie do 40% odsetka osób w wieku 30 - 34 lat posiadających wyższe wykształcenie,
5. zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym przynajmniej o 20 mln.

Działania ujęte w niniejszym programie prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Bytom Odrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel określony w dokumencie – Cel nr 5 „zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym przynajmniej o 20 mln”.
2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym Europa 2020 tj. Promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa.

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020 - "AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO, KONKURENCYJNA GOSPODARKA, SPRAWNE PAŃSTWO"

Dokument ten jest główną strategią rozwojową wskazującą strategiczne zadania państwa, których podjęcie w najbliższych latach jest niezbędne w celu wzmocnienia procesów rozwojowych. Głównym celem Strategii Rozwoju Kraju jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju i poprawę jakości życia ludności.

Cele główne i obszary strategiczne:

Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo

- Cel I.1 Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem (uporządkowanie kompetencji umożliwiających realizację działań rozwojowych, zwiększenie efektywności instytucji publicznych, wprowadzenie jednolitych zasad e - administracji, poprawa jakości prawa, zapewnienie ładu przestrzennego);
- Cel I.2 Zapewnienie środków na działania rozwojowe (modernizacja struktury wydatków publicznych, poprawa efektywności środków publicznych, zwiększenie wykorzystania środków pozabudżetowych);
- Cel I.3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości, rozwój kapitału społecznego, zwiększenie bezpieczeństwa obywatela, utrwalenie bezpieczeństwa narodowego).

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka

- Cel II.1 Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej (uzdrowienie finansów publicznych, zwiększenie stopy oszczędności i inwestycji, integracja ze strefą euro, rozwój eksportu towarów i usług);
- Cel II.2 Wzrost wydajności gospodarki (zwiększenie produktywności gospodarki, wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie, zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno - spożywczego, poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej);
- Cel II. 3 Zwiększenie innowacyjności gospodarki (wzrost popytu na wyniki badań naukowych, podwyższenie stopnia komercjalizacji badań, zapewnienie kadr dla B+R, zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych);
- Cel II.4 Rozwój kapitału ludzkiego (zwiększenie aktywności zawodowej, poprawa jakości kapitału ludzkiego, zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej);
- Cel II.5 Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych (zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu, upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych, zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych);
- Cel II.6 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko (racjonalne gospodarowanie zasobami, poprawa efektywności energetycznej, zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii, poprawa stanu środowiska, adaptacja do zmian klimatu);
- Cel II.7 Zwiększenie efektywności transportu (zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym, modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych, udrożnienie obszarów miejskich).

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna

- Cel III.1 Integracja społeczna (zwiększanie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych);

- Cel III.2 Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych (podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych, zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych);
- Cel III.3 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych (tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach, wzmacnianie ośrodków wojewódzkich, tworzenie warunków do rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich, zwiększenie spójności terytorialnej).

Rysunek 1 Obszary strategiczne i cele Strategii Rozwoju Kraju 2020

Źródło: opracowanie własne

Działania zaplanowane w procesie rewitalizacji wyznaczonych obszarów Gminy Bytom Odrzański wpisują się w cele Strategii Rozwoju Kraju 2020. Przeprowadzona rewitalizacja przyczyni się m.in. do: wzmocnienia warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli (Cel I.3), rozwoju kapitału ludzkiego (Cel II.4) oraz integracji społecznej (Cel III.1).

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego określa cele i priorytety rozwoju Polski w terytorialnym wymiarze. Wyznacza zasady i instrumenty polityki regionalnej, nową rolę regionów w ramach polityki regionalnej i mechanizm koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty. Celem strategicznym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020 jest efektywne wykorzystywanie specyficznych, regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju - wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Rozwinięciem celu strategicznego są trzy cele szczegółowe:

Cel I. Wzpomaganie wzrostu konkurencyjności regionów:

- 1.1. Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych;
- 1.2. Tworzenie warunków do rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi;
- 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw - działania tematyczne.

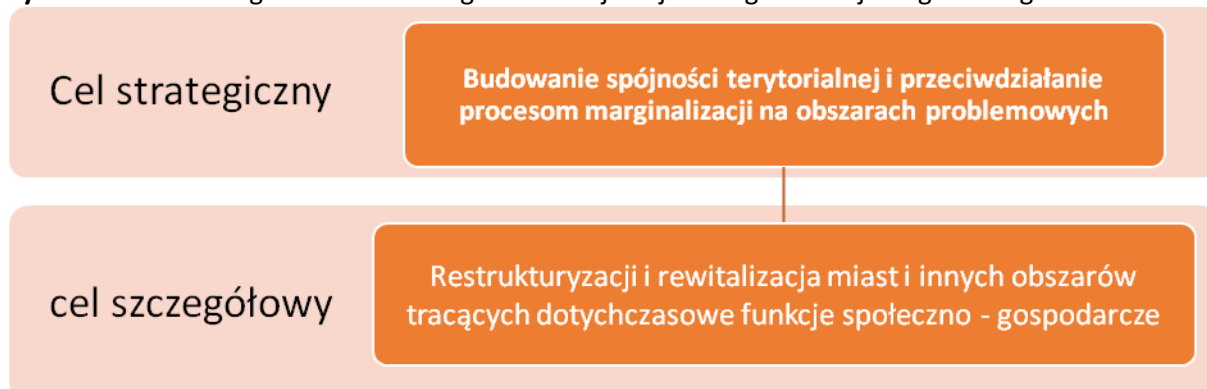
Cel II. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych:

- 2.1. Wzmacnianie spójności w układzie krajowym;
- 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe;
- 2.3. Restrukturyzacji i rewitalizacji miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno – gospodarcze;
- 2.4. Przewyższanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż wewnętrznych granic UE;
- 2.5. Zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności.

Cel III. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

- 3.1. Wzmocnienie strategicznego wymiaru polityki regionalnej;
- 3.2. Poprawa jakości zarządzania politykami publicznymi, w tym ich właściwe ukierunkowanie terytorialne;
- 3.3. Przebudowa i wzmocnienie koordynacji w systemie wieloszczeblowego zarządzania;
- 3.4. Wspomaganie budowy kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieci współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej.

Rysunek 2 Cel strategiczny i cele szczegółowe Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020

Źródło: opracowanie własne

Zaplanowany proces rewitalizacji wyznaczonych obszarów Gminy Bytom Odrzański wpisuje się przede wszystkim w cel szczegółowy II. 3 dotyczący rewitalizacji i rewitalizacji miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno - gospodarcze. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Regionalnego 2010 - 2020 w procesie planowania i realizacji działań rewitalizacyjnych należy wziąć pod uwagę przede wszystkim działania nakierowane na: wsparcie kapitału ludzkiego, modernizację struktury gospodarczej, wsparcie w nadrobieniu zaległości w obrębie infrastruktury technicznej, modernizację i rozwój obiektów użyteczności publicznej oraz wsparcie kompleksowych programów rewitalizacyjnych.

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. Dokument został opracowany zgodnie z zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 roku. W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju służące jej urzeczywistnieniu oraz wskazano zasady i mechanizmy koordynacji, wdrażania publicznych polityk rozwojowych mających istotny wpływ terytorialny. Tym samym KPZK 2030 ma wiele cech strategii ogólnorozwojowej, łącząc elementy zagospodarowania przestrzennego z czynnikami rozwoju społeczno-gospodarczego.

Cele główne i szczegółowe Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności

1.1 Wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych największych polskich miast;

1.2 Intensyfikacja powiązań funkcjonalnych pomiędzy głównymi węzłami sieci osadniczej w układzie krajowym i międzynarodowym;

1.3 Integracja obszarów funkcjonalnych głównych ośrodków miejskich.

Cel 2: Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialnej, równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich

2.1 Wspomaganie spójności w układzie krajowym;

2.2 Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej;

2.3 Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych.

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej

1.1 Poprawa dostępności polskich miast i regionów;

1.2 Zmniejszenie zewnętrznych kosztów transportu;

1.3 Zarządzanie strategiczne i etapowanie inwestycji;

Cel 4: Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski

4.1 Integracja działań w zakresie funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej kraju jako podstawa ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych;

4.2 Przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej;

4.3 Wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej;

4.4 Racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych kraju, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludności i rozwoju gospodarczego;

4.5 Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów;

4.6 Zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby;

4.5 Zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin i zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych.

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa

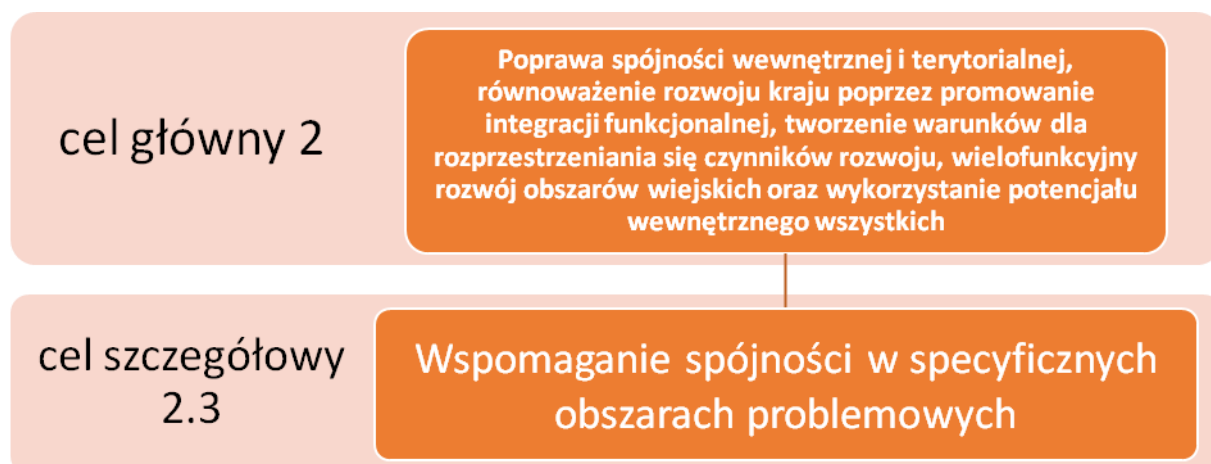
5.1 Przeciwdziałanie zagrożeniu utraty bezpieczeństwa energetycznego i odpowiednie reagowanie na to zagrożenie;;

- 5.2 Zwiększenie poziomu zabezpieczenia przed ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi i antropogenicznymi;
- 5.3 Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego

- 6.1 Wprowadzenie zintegrowanego (spójnego i hierarchicznego) systemu planowania społeczno - gospodarczego i przestrzennego zdolnego do efektywnej koordynacji działań podmiotów publicznych i polityk publicznych mających największe znaczenie dla zagospodarowania przestrzennego na różnych poziomach zarządzania;
- 6.2 Uporządkowanie regulacji zapewniających sprawność i powszechność działania systemu planowania przestrzennego;
- 6.3 Wzmocnienie instytucjonalne i jakościowe planowania przestrzennego.

Rysunek 3 Cele główne Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Źródło: opracowanie własne

Działania zaplanowane w procesie rewitalizacji wyznaczonych obszarów Gminy Bytom Odrzański wpisują się w cele Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Przeprowadzona rewitalizacja na terenie gminy przyczyni się m.in. do: wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych (cel szczegółowy 2.3).

NARODOWY PLAN REWITALIZACJI 2022

Narodowy Plan Rewitalizacji stanowi szeroko rozumianą wykładnię dla prowadzenia procesów rewitalizacyjnych jako działań kompleksowych i zintegrowanych oraz definiuje programy rewitalizacji jako ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych, formułując zasady ich tworzenia i wdrażania.

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia

mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Bytom Odrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel główny określony w dokumencie – Cel główny: poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.;
2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym tj. zwiększenie liczby przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojennych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu (str. 11 rozdział 7).

USTAWA O REWITALIZACJI

Ustawa o rewitalizacji została przyjęta przez Sejm RP 9 października 2015 r. i zawiera rozwiązania umożliwiające odnowę obszarów zdegradowanych społecznie oraz infrastrukturalnie. Zgodnie z ustawą, istotą rewitalizacji będą zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, podejmowane na konkretnym obszarze i prowadzone na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Bytom Odrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel główny określony w dokumencie – Cel główny: stworzenie ram prawnych dla rewitalizacji w Polsce, których obecnie brakuje, a także, poprzez zawarte w niej regulacje, zachęcać coraz więcej samorządów do prowadzenia tego procesu;

STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU LUDZKIEGO 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest jedną z dziewięciu strategii zintegrowanych. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (art. 13 ust. 1) jest ona spójna ze Strategią Rozwoju Kraju 2020. SRKL stanowi odpowiedź na konieczność podniesienia jakości życia w Polsce w perspektywie roku 2020. Stanowi jednocześnie punkt wyjścia do rozbudowy i podnoszenia jakości kapitału ludzkiego w Polsce przez zastosowanie właściwych, często bardzo nowatorskich rozwiązań, dostosowanych do potrzeb osób na każdym etapie życia.

Spójna wizja przyszłości Polski pozwoliła ukierunkować Strategię Rozwoju Kapitału Ludzkiego na obszary wymagające interwencji przez określenie celów, które ma ona wypełnić. W związku z tym wyodrębniono cel główny i cele szczegółowe.

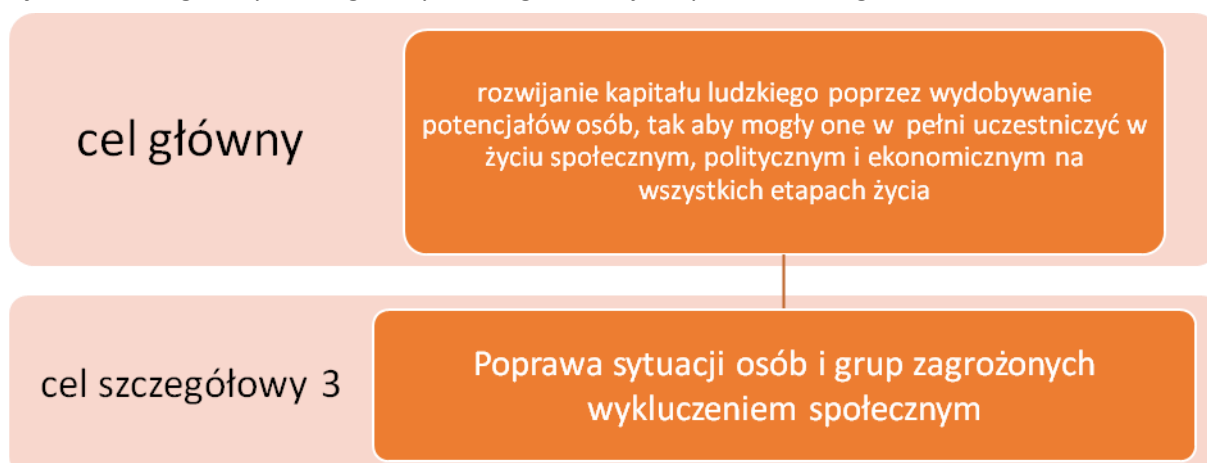
Celem głównym Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 jest:

- rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Natomiast cele szczegółowe SRKL 2020 to:

- Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia;
- Cel szczegółowy 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- Cel szczegółowy 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Cel szczegółowy 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej;
- Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji Obywateli.

Rysunek 4 Cel główny i szczegółowy Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Źródło: opracowanie własne

Zaplanowany proces rewitalizacji wyznaczonych obszarów Gminy Bytom Odrzański wpisuje się przede wszystkim w cel szczegółowy 3 dotyczący poprawy sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 w procesie planowania i realizacji działań rewitalizacyjnych należy wziąć pod uwagę przede wszystkim działania nakierowane na: wsparcie kapitału ludzkiego, modernizację i rozwój obiektów użyteczności publicznej oraz wsparcie kompleksowych programów rewitalizacyjnych.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2020

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 (załącznik do Uchwały nr XXXII/319/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 listopada 2012 roku) stanowi najważniejszy dokument samorządu województwa, określający kierunki rozwoju regionalnego i wskazujący obszary szczególnej interwencji. Łączy w sobie diagnozę stanu regionu, stojące przed nim wyzwania rozwojowe i aspiracje jego mieszkańców. Strategia funkcjonować będzie, jako plan postępowania władz regionalnych, tak w procesie zarządzania województwem, jak i w inicjowaniu oraz rozwijaniu mechanizmów współpracy pomiędzy samorządem terytorialnym, sferą biznesową i mieszkańcami województwa.

Wizja województwa lubuskiego została określona w następujący sposób: „**W 2020 roku Województwo Lubuskie w pełni korzysta ze swojego położenia w Europie, walorów środowiska i dostępności komunikacyjnej. Rozwinęły się konkurencyjne i innowacyjne sektory gospodarki i turystyka, a Lubuszan można już zaliczyć do społeczeństw informacyjnych. Efektywne wykorzystanie środków unijnych, aktywność samorządów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych zapewniły wysoki poziom życia mieszkańców i dostęp do usług o dobrym standardzie. Region postrzegany, jako miejsce zdrowego stylu życia zyskuje miano „zielonej krainy nowoczesnych technologii”.** Cel główny i cele szczegółowe określone w dokumencie przedstawia poniżej przedstawiony rysunek.

Rysunek 5 Cele Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Bytom Odrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel określony w dokumencie SRWL 2020 – Cel szczegółowy nr 3 „Społeczna i terytorialna spójność regionu”,
2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym SRWL 2020 – tj. przeciwdziałanie powstawaniu i zwalczaniu dotychczasowych oraz nowych form wykluczenia społecznego. (str. 49, rozdział 7 „Cel strategiczny nr 3”).

WOJEWÓDZKI PROGRAM POMOCY SPOŁECZNEJ

Wojewódzki Program Pomocy Społecznej określa wyzwania i założenia pomocy społecznej w stosunku do możliwości, zasobów i zdiagnozowanych potrzeb Województwa Lubuskiego. Program przedstawia główne problemy społeczne, które dotyczą mieszkańców Województwa Lubuskiego. Wyznacza także kierunki działań związanych z poprawą życia mieszkańców Województwa Lubuskiego oraz zapobieganiem ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

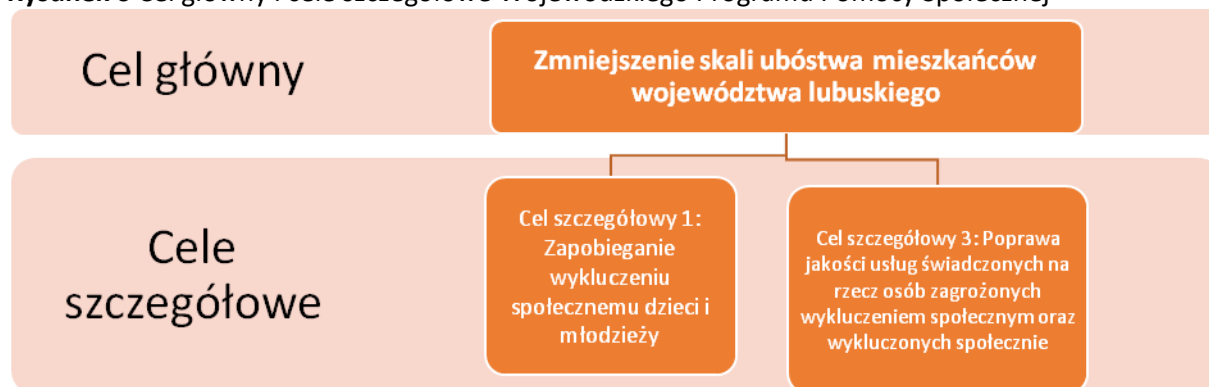
Cele Wojewódzkiego Programu Pomocy Społecznej uwzględniają potrzeby wynikające z diagnozy problemów społecznych mieszkańców Województwa Lubuskiego oraz założenia dokumentów unijnych i krajowych odnoszących się do działań na rzecz włączenia społecznego.

Celem głównym WPPS jest: „Zmniejszenie skali ubóstwa mieszkańców województwa lubuskiego”.

W związku z realizacją celu głównego wyznaczono również następujące cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 1: Zapobieganie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży;
- Cel szczegółowy 2: Doskonalenie systemu wsparcia dla osób starszych;
- Cel szczegółowy 3: Poprawa jakości usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wykluczonych społecznie;
- Cel szczegółowy 4: Wspieranie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej;
- Cel szczegółowy 5: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Rysunek 6 Cel główny i cele szczegółowe Wojewódzkiego Programu Pomocy Społecznej

Źródło: opracowanie własne

Mając na względzie fakt, iż celem głównym Programu Rewitalizacji jest Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Bytom Odrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin, jednoznacznie należy uznać, iż cel programu jest spójny z założeniami dokumentu tj. Cel szczegółowy nr 3: „Poprawa jakości usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wykluczonych społecznie”, w którym jednym z działań jest **„Wspieranie przedsięwzięć w zakresie integracji społecznej osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”** oraz **„Prowadzenie badań społecznych, mających na celu identyfikowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych społecznie”**. Program jest także odpowiedzią na następujące problemy zidentyfikowane w dokumencie tj. długotrwałe bezrobocie, skrajne ubóstwo i bezdomność. Powoduje to konieczność wdrożenia nowych i bardziej skutecznych instrumentów, które byłyby dostosowane do poprawy sytuacji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (str.34 rozdział V. Cele Wojewódzkiego Programu Polityki Społecznej).

STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO NA LATA 2014-2020

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020 jest ważnym elementem polityki regionalnej, uwzględniającej zapisy dokumentów krajowych oraz zasady europejskiej polityki regionalnej, mające wpływ na politykę społeczną województwa lubuskiego. W Strategii wyznaczono karty strategiczne, zawierające cztery cele główne, stanowiące ich kontynuację ze strategii przyjętej w 2005 r. Cele główne realizowane będą w oparciu o założone cele strategiczne oraz kierunki interwencji wpisujące się w założenia krajowych oraz regionalnych dokumentów strategicznych.

Cele główne Strategii:

1. Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży;
2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem;

3. Doskonalenie systemu wsparcia społecznego;
4. Wspieranie społeczeństwa obywatelskiego.

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Bytom Odrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel główny określony w dokumencie – Cel główny: Karta strategiczna II-1: „Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem”, Cel strategiczny „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych poprzez zatrudnianie i likwidację barier architektonicznych, urbanistycznych i w komunikowaniu się”;
2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym tj. Wysokie zagrożenie wykluczeniem społecznym mieszkańców województwa lubuskiego (str. 22, rozdz. Analiza SWOT).

DOKUMENTY GMINNE

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY BYTOM ODRZAŃSKI NA LATA 2015 – 2022

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022 jest jednym z podstawowych instrumentów zarządzania – efektem procesu planowania strategicznego. Przez strategię – w najogólniejszym znaczeniu – można rozumieć sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie rozwojem. Strategia identyfikuje najistotniejsze problemy rozwojowe, formułuje misję, cele strategiczne oraz wariantowe opcje rozwoju odnoszące się do sposobów osiągania założonych celów. Określa też kierunki i granice działania władz publicznych. Władze gminy określiły w dokumencie następującą misję: wspólnie zapewnić naszym mieszkańcom wysoki poziom życia, dostęp do usług publicznych odpowiedniej jakości, możliwość kształcenia, rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, a tym samym wzrostu poziomu zatrudnienia. Misja realizowana jest przez pryzmat celów strategicznych. Cel nadrzędny wyznacza podstawowe kryteria oceny procesów rozwojowych. Ważne, aby wskazywał na te efekty procesu rozwojowego, które są autentycznie najważniejsze dla lokalnej społeczności. Jednocześnie istotne jest, by były to wyniki możliwe mierzalne, pozwalające na późniejszą ocenę osiągniętych rezultatów. Cel nadrzędny brzmi następująco: **Satysfakcja mieszkańców oraz harmonijny rozwój gwarantujący zachowanie środowiska i bogatego dziedzictwa kulturowego dla następnych pokoleń.**

Ze względu na stwarzanie w perspektywie długookresowej największych możliwości wzrostu, uznane one zostały za najważniejsze. Wyodrębniono 4 obszary priorytetowe, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

- Obszar 1. Nowoczesna gospodarka i edukacja,

- Obszar 2. Turystyka, rekreacja i oferta czasu wolnego,
- Obszar 3. Wysoka jakość życia,
- Obszar 4. Efektywne zarządzanie rozwojem gminy.

Dla każdego z powyższych obszarów priorytetowych sformułowany został cel strategiczny z którego z kolei wynikają cele operacyjne.

Rysunek 7 Cele Gminy Bytom Odrzański

Źródło: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Bytom Odrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin), dlatego też należy uznać, iż:

1. Cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cele określone w dokumencie – Cel strategiczny II: „Wysoka atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna gminy, oparta na rozwoju infrastruktury rzeki Odry, rewitalizacja bytomskiej starówki i szerokiej ofercie czasu”, Cel

operacyjny II.1 „Zwiększenie atrakcyjności Starego Miasta w Bytomiu Odrzańskim oraz innych obszarów”; Cel Operacyjny IV.3. „Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu i bezpieczeństwu zdrowotnemu mieszkańców jako jedno z głównych wyzwań wskazano aktywizację mieszkańców poprzez poprawę komfortu i jakości życia”.

2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym tj. Niskie walory estetyczne zaplecza rynku w Bytomiu Odrzańskim, zły stan techniczny, brak harmonijnego zagospodarowania terenów (str.15, rozdz. Analiza SWOT).

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO MIASTA I GMINY BYTOM ODRZAŃSKI 2004-2014

Podstawą rozwoju Miasta i Gminy Bytom Odrzański jest strategia, która określa, misję, cele i kierunki działania na lata 2004 - 2014. Dokument ten poddany ocenie radnych, a następnie uchwalony przez Radę Miejską zawiera również opcje i warianty rozwoju.

Cały obszar społeczno-gospodarczy Gminy Bytom Odrzański podzielono na umowne **pięć obszarów: ekologię, gospodarkę, infrastrukturę, przestrzeń, społeczność**. Dla każdego z tych celów wyznaczono trzy cele niezbędne, bez których dany obszar życia społeczno-gospodarczego nie ma możliwości dalszego rozwoju.

Rysunek 8 Cele i obszary społeczno – gospodarcze Gminy Bytom Odrzański

Obszar Społeczno - Gospodarczy	Cele niezbędne
EKOLOGIA	Cel niezbędny 1 - Podjąć działania w kierunku kompleksowego skanalizowania wsi.
	Cel niezbędny 2 - Podjąć działania w kierunku poprawy istniejącego stanu środowiska naturalnego.
	Cel niezbędny 3 - Podjąć działania w kierunku wielokierunkowej ochrony środowiska naturalnego
GOSPODARKA	Cel niezbędny 1 - Stworzyć warunki do inwestowania.
	Cel niezbędny 2 - Stworzyć warunki na rzecz modernizacji i rozwoju lokalnej gospodarki rolnej, leśnej i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz pozyskanie nowych rynków zbytu dla lokalnych produktów.
	Cel niezbędny 3 - Podjąć działania na rzecz przywrócenia szlaku turystycznego na rzece Odrze z możliwością zwiedzania Bytomia Odrzańskiego
INFRASTRUKTURA	Cel niezbędny 1 - Modernizacja i rozbudowa urządzeń wodno-kanalizacyjnych na terenie miasta Bytom Odrzański
	Cel niezbędny 2 - Podjąć działania w celu zrewitalizowania zdegradowanych dzielnic miejskich.
	Cel niezbędny 3 - Podjąć działania w celu rozwoju lokalnego sportu, kultury masowej i rekreacji.
PRZESTRZEŃ	Cel niezbędny 1 - Aktualizować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego
	Cel niezbędny 2 - Podjąć działania w kierunku stworzenia terenów rekreacyjno-turystyczno-historycznych promujących walory Bytomia Odrzańskiego.

	Cel niezbędny 3 - Podjąć działania w kierunku pozyskania inwestorów dla strefy ekonomicznej na terenie gminy Bytom Odrzański
SPOŁECZNOŚĆ	Cel niezbędny 1 - Przeciwdziałać skutkom rosnącego bezrobocia
	Cel niezbędny 2 - Przeciwdziałać patologiom społecznym
	Cel niezbędny 3 - Wzmacniać strukturę władzy samorządowej i jej samodzielność

Źródło: Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta i gminy Bytom Odrzański 2004-2014

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Bytom Odrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gminy), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cele określone w dokumencie – Obszar społeczno – gospodarczy – Infrastruktura, Cel niezbędny 2 – „Podjąć działania w celu zrewitalizowania zdegradowanych dzielnic miejskich”; obszar społeczno – gospodarczy – Społeczność, Cel niezbędny 2 – „Przeciwdziałać patologiom społecznym”;
2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym tj. patologie społeczne, bieda, destabilizacja rynku pracy (str. 63, rozdz. Analiza SWOT).

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA I GMINY BYTOM ODRZAŃSKI NA LATA 2007 – 2017

Podstawą rozwoju Miasta i Gminy Bytom Odrzański jest strategia, która określa , cele i kierunki działania na lata 2007-2017 w związku z pogłębiającym się ubóstwem i rozwarstwieniem społeczeństwa.

Celem strategii jest opracowanie systemu pomocy, który pomoże skutecznie rozwiązać problemy społeczne takie jak:

- wykluczenie społeczne osób i rodzin dotkniętych bezrobociem,
- bezradność rodzin szczególnie niepełnych i wielodzietnych,
- marginalizacja społeczeństwa.

Cel strategiczny SRPS Miasta i Gminy Bytom Odrzański

Pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych jednostki i grupy.

Cele szczegółowe SRPS Miasta i Gminy Bytom Odrzański

- pomoc najuboższym grupom i jednostkom,
- integracja i aktywizacja społeczna mieszkańców gminy,

- poszukiwanie organizacji pozarządowych oraz fundacji w celu współpracy.

Realizacja wyżej wymienionych celów będzie realizowana poprzez następujące zadania:

- pomoc w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych,
- prewencja i zmniejszenie skutków wykluczenia społecznego,
- działania zmierzające do usamodzielnienia się klientów pomocy społecznej,
- umocnienie oraz rozwój zintegrowanej pomocy społecznej.

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Bytom Odrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gminy), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel strategiczny określony w dokumencie tj. – „Pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych jednostki i grupy”, cel szczegółowy - Pomoc najuboższym grupom i jednostkom oraz Integracja i aktywizacja społeczna mieszkańców gminy, zadanie - Prewencja i zmniejszenie skutków wykluczenia społecznego.
2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym tj. wysoki stopień patologii społecznej, zanikanie więzi rodzinnych i sąsiedzkich (str. 19, rozdz. Analiza SWOT).

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BYTOM ODRZAŃSKI

Polityka przestrzenna Gminy Bytom Odrzański ma na celu zwiększenie jej konkurencyjności w skali ponadlokalnej, a co za tym idzie również stopniową likwidację dysproporcji w zagospodarowaniu przestrzennym. Wizja tej polityki zmierza w kierunku zwiększenia potencjału turystyczno - kulturalnego poprzez ochronę wartości zasobów dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego oraz jego racjonalnego wykorzystania. Działania w sferze przestrzennej będą dążyć do poprawy struktury funkcjonalno -przestrzennej, w tym podniesienia ładu przestrzennego i estetyki, racjonalnego wykorzystania terenów i intensyfikacji ich zagospodarowania. Realizacja poszczególnych projektów i zadań inwestycyjnych uzależniona jest od środków finansowych pochodzących z różnych źródeł.

Cele główne rozwoju społeczno – gospodarczego gminy to osiągnięcie zrównoważonego wzrostu gospodarczego gminy oraz zapewnienie społeczności lokalnej odpowiednio wysokiego poziomu życia i szans na przyszłość. Osiągnięcie tych celów uzależnione będzie od możliwości wykorzystania wszystkich rezerw i atutów rozwoju, tkwiących w istniejącym zagospodarowaniu, wykorzystania unikalnych walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz położenia geograficznego i komunikacyjnego.

Cele rozwoju społeczno – gospodarczego gminy:

1. Cele ekonomiczne:

- Obniżenie poziomu bezrobocia, szczególnie długotrwałego powyżej 12 miesięcy;
- Rozwój lokalnego rynku pracy, promowania drobnej przedsiębiorczości;
- Rozwój restrukturyzującego się przemysłu w mieście;
- Aktywizacja terenów wiejskich poprzez Rozwój pozarolniczych funkcji wsi.

2. Cele społeczne:

- Poprawienie warunków mieszkaniowych;
- Doinwestowaniu wyposażenia usługowego w obiekty uczestniczące w obsłudze ruchu turystyczno – rekreacyjnego;
- Usprawnieniu warunków komunikacyjnych – modernizacji dróg, tworzeniu ścieżek rowerowych.

3. Cele przyrodnicze i kulturowe:

- Ochrona obiektów i zespołów kulturowych;
- Właściwe kształtowanie krajobrazu naturalnego i kulturowego;
- Zachowanie istniejących wartości środowiska naturalnego, będących podstawą rozwoju funkcji turystyczno – rekreacyjnej i agroturystyki;
- Kształtowanie atrakcyjnego i estetycznego wizerunku miasta.

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym Programie Rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Bytom Odrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gminy), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel określony w dokumencie – Cel przyrodniczy i kulturowy – „Kształtowanie atrakcyjnego i estetycznego wizerunku miasta”;
2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym tj. rewitalizację zasobów mieszkaniowo – usługowych Starego Miasta oraz uporządkowanie zabudowy ośrodków produkcji rolnej i hodowli stanowiących tzw. „Pustostany” (str. 109, rozdz. Główne cele polityki przestrzennej).

ZGODNOŚĆ Z KRYTERIUM FORMALNYM NR 5

Podsumowując zapisy rozdziału 3 Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy, należy jednoznacznie stwierdzić, iż w programie rewitalizacji wskazano powiązania wskazanych działań rewitalizacyjnych z założeniami wynikającymi z dokumentów strategicznych.

4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Przygotowanie Programu Rewitalizacji dla Gminy Bytom Odrzański na lata 2016 – 2022 poprzedziła pogłębiona analiza kwestii społecznych i identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych. W poniższym rozdziale zdiagnozowano czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na obszarze gminy w podziale na poszczególne obszary wraz z określeniem w każdym z przypadków skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych. Ponadto, szczegółowo określono charakter potrzeb rewitalizacyjnych przy uwzględnieniu również innych dokumentów strategicznych gminy.

Punktem wyjścia była diagnoza kwestii społecznych niezbędnych dla określenia niezbędnych do podjęcia działań o charakterze społecznym (dotyczących rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzającym aktywność lokalną), co w konsekwencji pozwoliło zaprojektować realizacje rewitalizacyjne o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu, w tym inwestycje o charakterze twardym. Działania te mają na celu podniesienie skuteczności i trwałości podjętych projektów rewitalizacyjnych na terenie gminy oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.

Przyjęto, iż diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych zostanie przeprowadzona w układzie czterech sfer: społecznej (kluczowej), gospodarczej, infrastrukturalno – gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej.

Przyjęta w niniejszym opracowaniu procedura delimitacji opiera się na procedurze stworzonej przez Instytut Rozwoju Miast i spełnia wymogi Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Procedura ta składa się z kilku następujących po sobie etapów:

- ETAP I polega na wyznaczeniu tzw. jednostek urbanistycznych (zamieszkałych), które zgodnie z definicją określa się jako najmniejsze, niepodzielne na kolejnych etapach postępowania obszary gminy, dla których możliwe jest pozyskanie danych dotyczących w szczególności zjawisk społecznych, a także gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.
- ETAP II pozyskanie niezbędnych danych statystycznych oraz przeprowadzenie analizy wskaźnikowej wyznaczonych uprzednio jednostek urbanistycznych. Analiza dotyczyła przede wszystkim sfery społecznej, jednak zgodnie z regulacjami zebrano również informacje dotyczące negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno - funkcjonalnej oraz technicznej.
- ETAP III - wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Za obszar zdegradowany uznano te jednostki urbanistyczne, w których w wyniku przeprowadzonej

analizy wskaźnikowej zdiagnozowano kryzys z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz zidentyfikowano problemy w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno - funkcjonalnej lub technicznej. Spośród zdegradowanych jednostek urbanistycznych wybrano obszar rewitalizacji.

W niniejszym rozdziale skoncentrowano się na Etapie I i II, natomiast Etap III szczegółowo opisano w rozdziale 5.

Analiza wskaźnikowa i metodologia delimitacji obszarów dysfunkcyjnych

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 definiują obszar zdegradowany jako taki, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Z kolei stan kryzysowy to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej 1 z następujących sfer:

- społecznej (kluczowej),
- gospodarczej, infrastrukturalno – gospodarczej,
- przestrzenno-funkcjonalnej,
- środowiskowej.

Ww. sfery zostały poddane pogłębionej analizie wskaźnikowej w podziale na zdefiniowane obszary gminy. W toku przeprowadzonych konsultacji (szczegółowo opisanych w rozdziale 12), gminę miejsko – wiejską Bytom Odrzański podzielono na 8 podobszarów (w tym 5 obszarów na terenie miasta Bytom Odrzański oraz 3 obszary na terenach wiejskich) – podział zatwierdzony przez Komitet Rewitalizacji (stosowna opinia). W mieście dane obszary zostały wyznaczone przebiegiem poszczególnych ulic (w szczególności drogi wojewódzkie DW nr 292 oraz DW 293), natomiast na obszarach wiejskich teren podzielono zgodnie z przyjętym Uchwałą Rady Miejskiej w Bytomiu Odrzańskim nr XV/122//2012 z dnia 22 czerwca 2012 roku, podziałem na stałe okręgi wyborcze (okręg 13 Bodzów, Drogomil, Kropiwnik, Sobolice, okręg 14 Bycz, Królikowice, Małaszowice, Tarnów Bycki oraz okręg 15 Bonów, Popowo, Wierzbica).

Ponadto, obszary wyodrębniono przy założeniu, że obejmują one tereny zamieszkałe oraz w oparciu o funkcjonujące podziały urbanistyczne, bazujące na utrwalonych związkach przestrzennych, funkcjonalnych i społeczno-ekonomicznych. Szczegółowe informacje zobrazowano na poszczególnych mapach tematycznych (poniżej). Przyjęcie takiej metodologii (demarkacja całego obszaru gminy), pozwoliło wytypować konkretne obszary o szczególnym natężeniu negatywnych zjawisk społecznych.

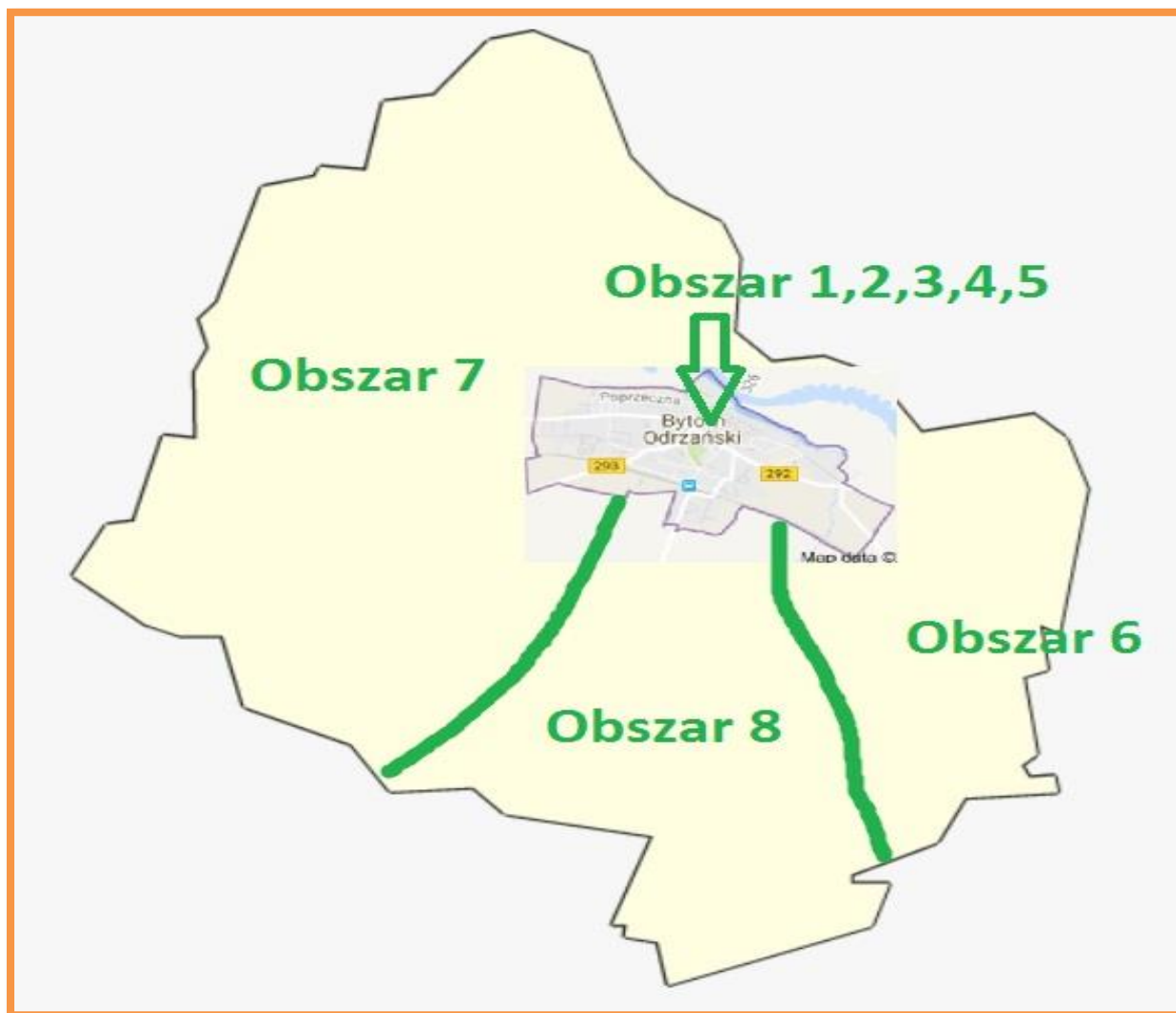
Tabela 2 Obszary gminy poddane diagnozie

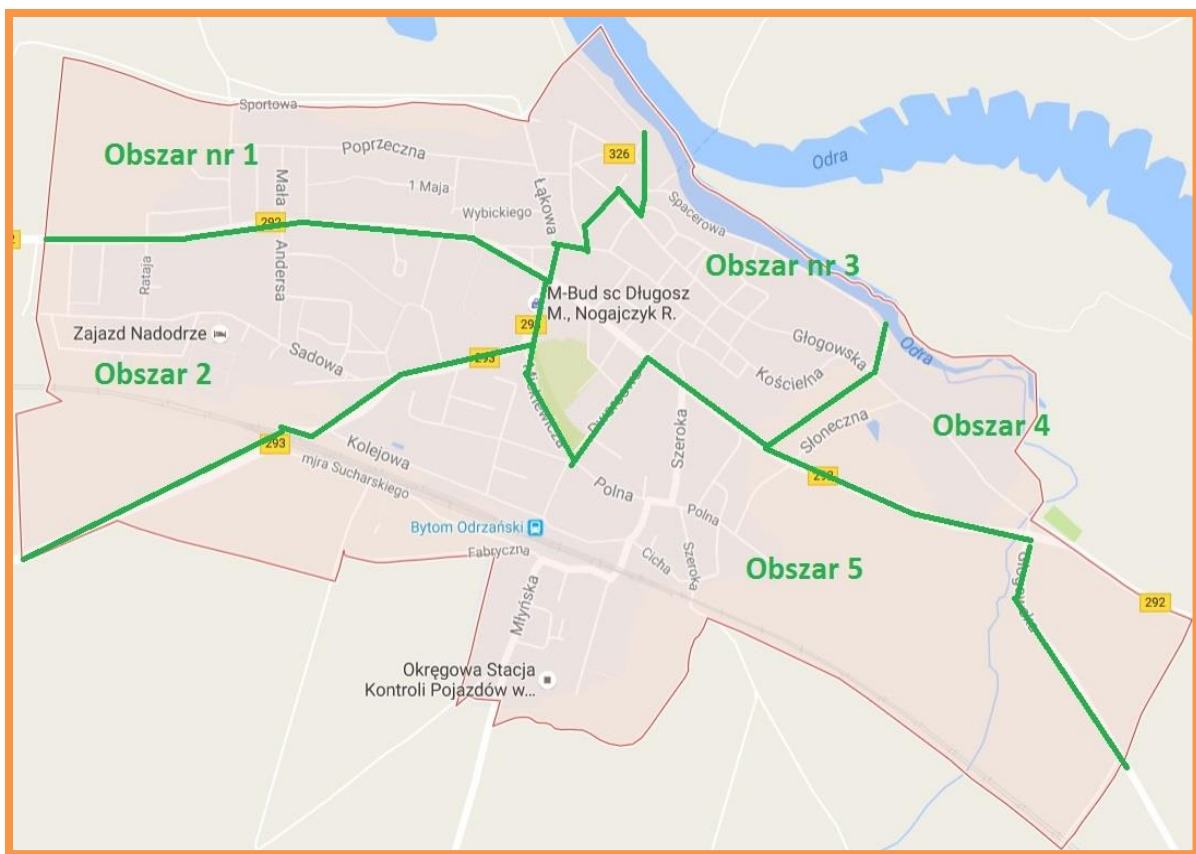
Numer obszaru	Granica administracyjna obszaru
---------------	---------------------------------

1	Bytom Odrzański - Kożuchowska (część), Kusocińskiego, Bolesława Krzywoustego (część), Łąkowa, 1-Maja, Mała, Nowe Miasto, Piaskowa, Poprzeczna, Robotnicza, Sportowa, Wodna, Wybickiego, Wyspiańskiego.
2	Bytom Odrzański – ulice: Andersa, Daszyńskiego, Dmowskiego, Garażowa, Hallera, Korfantego, Nowosolska, Ogrodowa, Osiedle Piastowskie, Narutowicza, Paderewskiego, Piłsudskiego, Rataja, Sadowa, Witosa, Żeromskiego.
3	Bytom Odrzański – obszar Starego Miasta ulice: Aleja Złotej Jesieni, Ciemna, Cmentarna, Dworcowa (część), Górna, Głogowska (część), Kolbego, Konopnickiej, Kopernika (część), Kościelna, Kożuchowska (część), Bolesława Krzywoustego (część), Mickiewicza (część), Mostowa, Narożna, Nadbrzeźna, Os. Rybackie, Rynek, Spacerowa, Szkolna, Wąska, Widok.
4	Bytom Odrzański – ulice: Akacyjowa, Botaniczna, Cicha, Dworcowa (część), Fabryczna, Klonowa, Kolejowa, Kręta, Krótka, 8 – Maja, Mickiewicza (część), Młyńska, Polna, Lipowa, Sienkiewicza, Sucharskiego, Szeroka, Topolowa, XXV – lecia PRL.
5	Bytom Odrzański – ulice: Głogowska (część), Kopernika (część), Słoneczna.
6	Miejscowości: Bodzów, Drogomil, Kropiwnik, Sobolice.
7	Miejscowości: Bycz, Królikowice, Małaszowice, Tarnów Bycki.
8	Miejscowości: Bonów, Popowo, Wierzbica.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3 Obszary gminy poddane diagnozie

Źródło: opracowanie własne

OBSZAR NR 1 - Bytom Odrzański – ulice:

- Kożuchowska (część),
- Kusocińskiego,
- Bolesława Krzywoustego (część),
- Łąkowa,
- 1-Maja,
- Mała,
- Nowe Miasto,
- Piaskowa,
- Poprzeczna,
- Robotnicza,
- Sportowa,
- Wodna,
- Wybickiego,
- Wyspiańskiego.

Powierzchnia obszaru – ha

49,50

Obszar 1

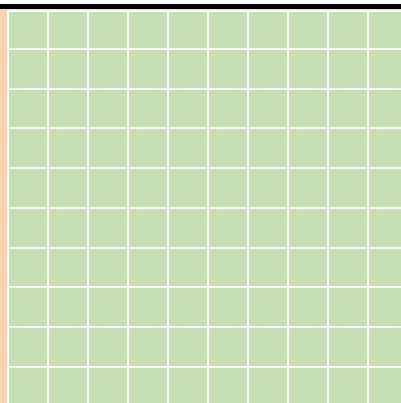

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

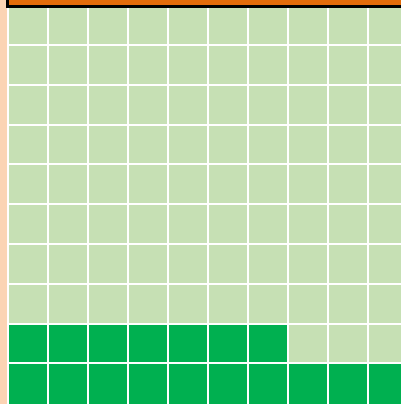
Liczba ludności (liczba
osób ogółem /kobiety)

0,89%

934 w tym kobiet 467

Obszar 1

17,53%

**OBSZAR NR 2 - Bytom
Odrzański – ulice:**

- Andersa,
- Daszyńskiego,
- Dmowskiego,
- Garażowa,
- Hallera,
- Korfantego,
- Nowosolska,
- Ogrodowa,
- Osiedle
Piastowskie,
- Narutowicza,
- Paderewskiego,
- Piłsudskiego,
- Rataja,
- Sadowa,
- Witosa,

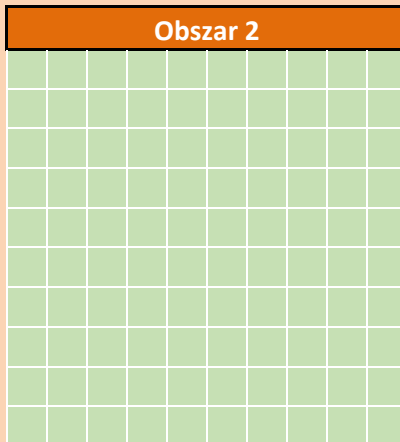

- Żeromskiego.

Powierzchnia obszaru –
ha

51,71

Obszar 2

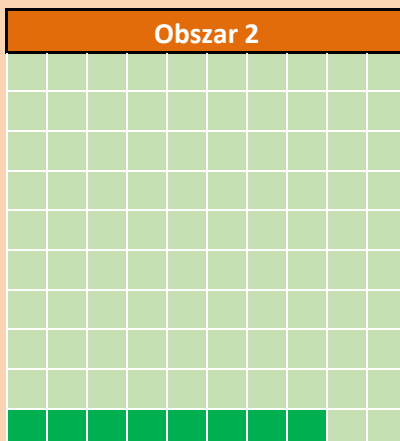

0,93%

471 w tym kobiet 237

Liczba ludności (liczba
osób ogółem /kobiety)

Obszar 2

8,84%

**OBSZAR NR 3 - Bytom
Odrzański – obszar Starego
Miasta ulice:**

- Aleja Złotej Jesieni,
- Ciemna,
- Cmentarna,
- Dworcowa (część),
- Górna,
- Głogowska (część),
- Kolbego,
- Konopnickiej,
- Kopernika (część),
- Kościelna,
- Kożuchowska (część),
- Bolesława Krzywoustego (część),
- Mickiewicza (część),
- Mostowa,
- Narożna,
- Nadbrzeżna,
- Os. Rybackie,
- Rynek,
- Spacerowa,
- Szkolna,
- Wąska,
- Widok.

Powierzchnia obszaru – ha

26,87

Obszar 3

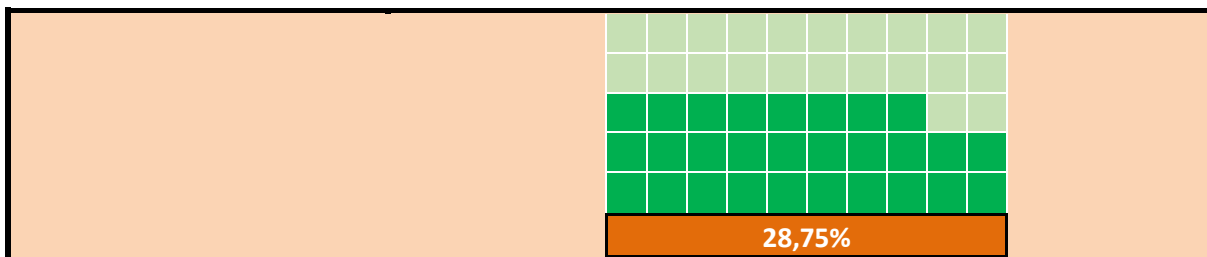
0,48%

1 532 w tym kobiet 766

**Liczba ludności (liczba osób
ogółem /kobiety)**

Obszar 3

OBSZAR NR 4 - Bytom

Odrzański – ulice:

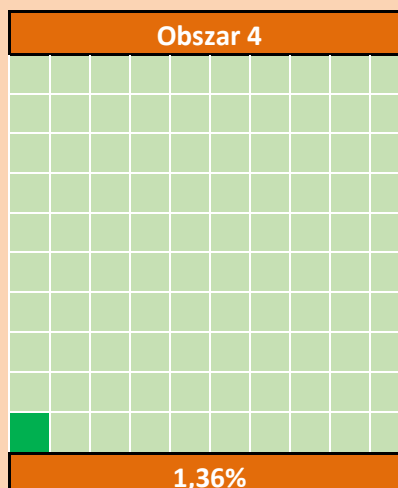
- Akacyjowa,
- Botaniczna,
- Cicha,
- Dworcowa (część),
- Fabryczna,
- Klonowa,
- Kolejowa,
- Kręta,
- Krótka,
- 8 – Maja,
- Mickiewicza (część),
- Młyńska,
- Polna,
- Lipowa,
- Sienkiewicza,
- Sucharskiego,
- Szeroka,
- Topolowa,
- XXV – lecia PRL.

Powierzchnia obszaru – ha

76,03

Obszar 4

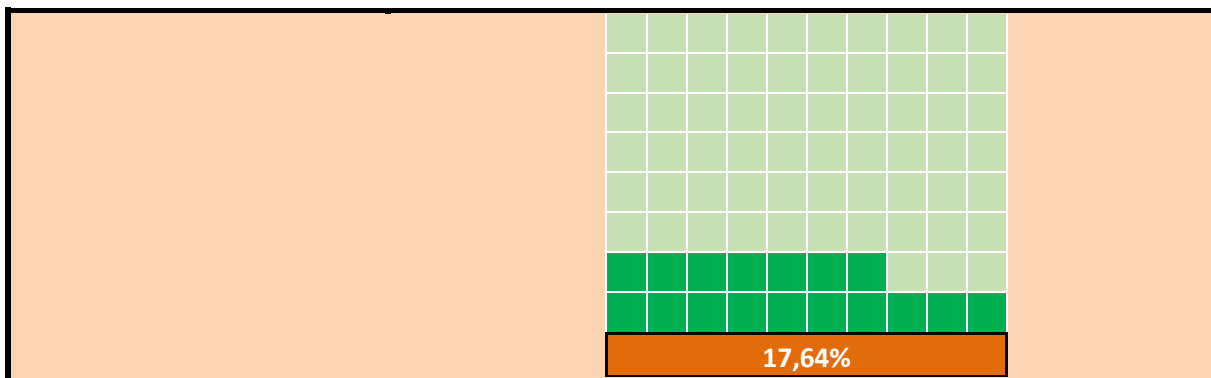

Liczba ludności (liczba osób
ogółem /kobiety)

940 w tym kobiet 476

Obszar 4

**OBSZAR NR 5 - Bytom
Odrzański – ulice:**

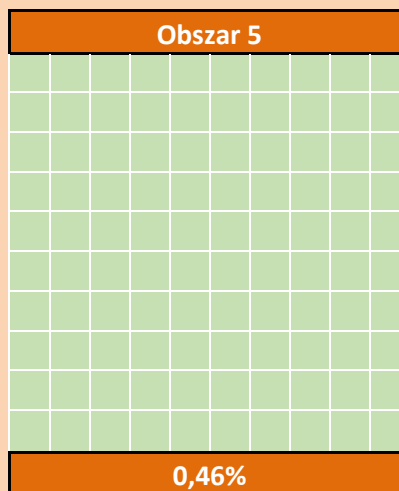
- Głogowska (część),
- Kopernika (część),
- Słoneczna.

Powierzchnia obszaru – ha

25,89

Obszar 5

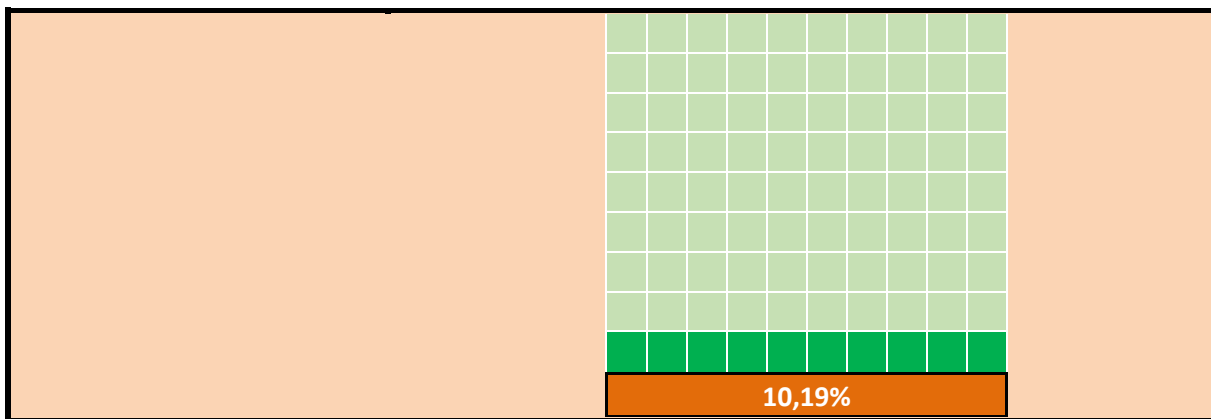

**Liczba ludności (liczba osób
ogółem /kobiety)**

543 w tym kobiet 274

Obszar 5

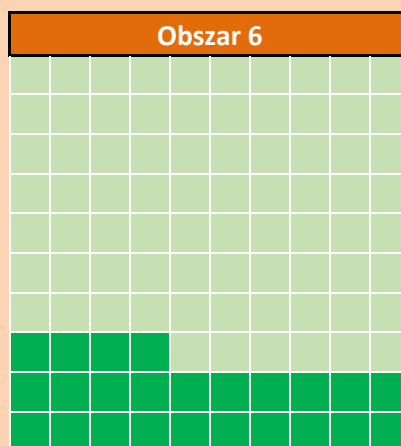
**OBSZAR NR 6 -
miejscowości:**

- Bodzów,
- Drogomil,
- Kropiwnik,
- Sobolice.

**Powierzchnia obszaru
– ha**

1 363,23

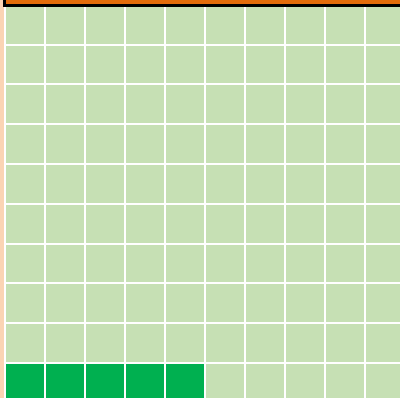

Liczba ludności (liczba
osób ogółem /kobiety)

24,40%

317 w tym kobiet 162 kobiet

Obszar 6

5,95%

**OBSZAR NR 7 -
miejscowości:**

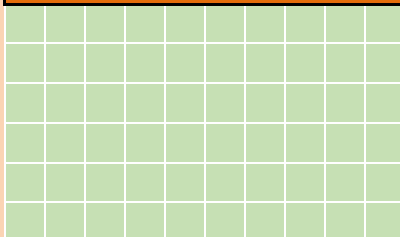
- Bycz,
- Królikowice,
- Małaszowice,
- Tarnów Bycki.

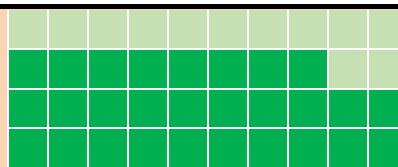
Powierzchnia obszaru
– ha

1 564,37

Obszar 7

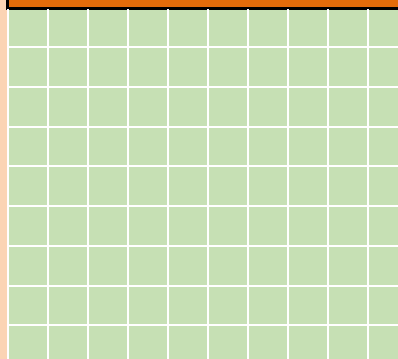
Liczba ludności
(liczba osób ogółem
/kobiety)

28,01%

444 w tym 232 kobiet

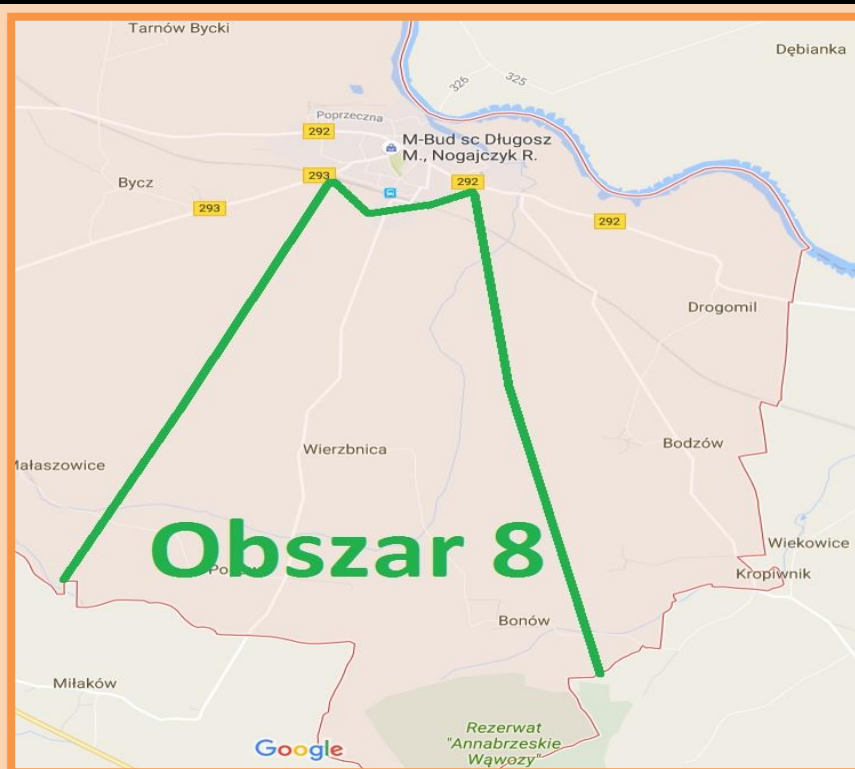
Obszar 7

8,33%

**OBSZAR NR 8 -
miejscowości:**

- Bonów,
- Popowo,
- Wierzbnica.

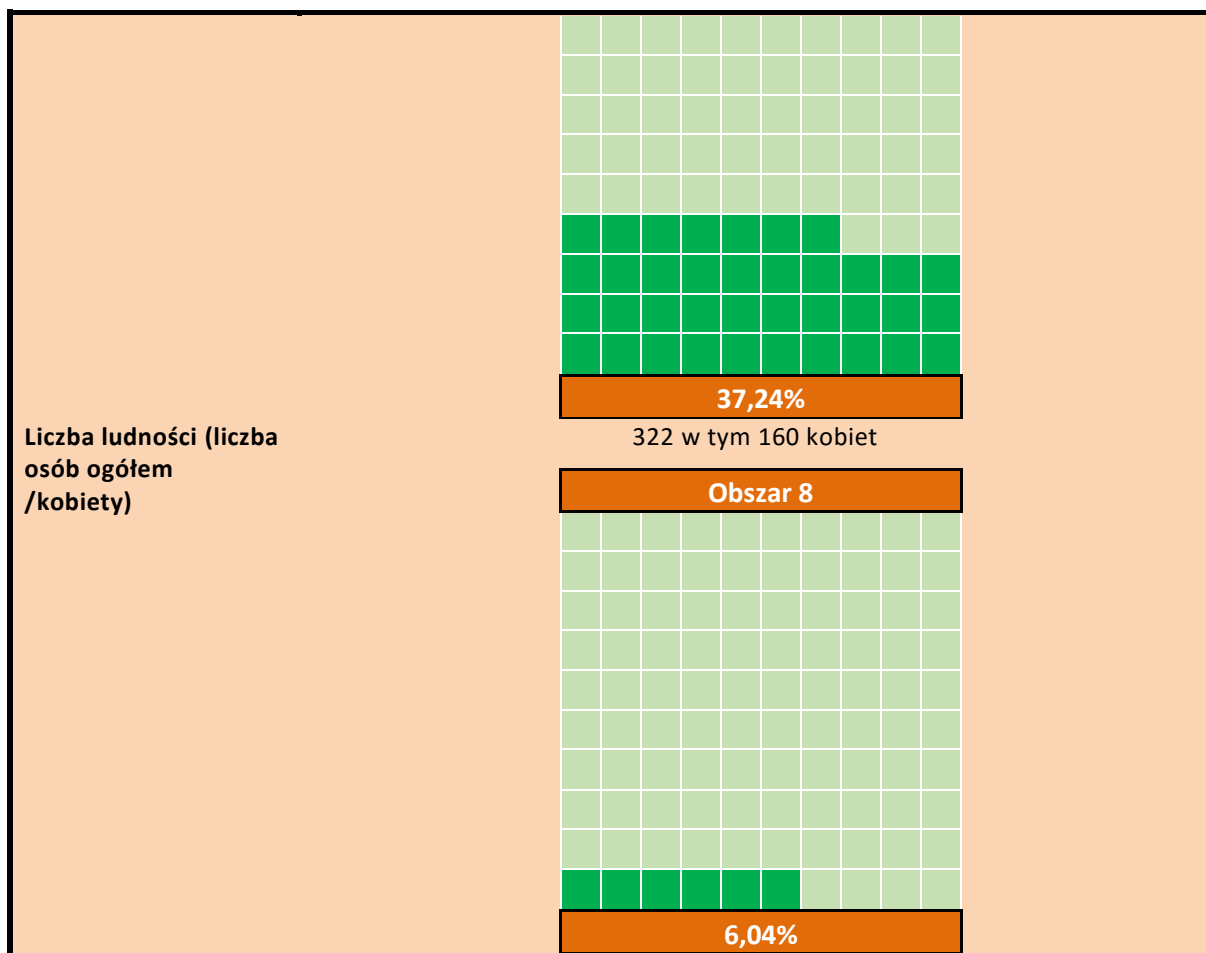

Powierzchnia obszaru
– ha

2 080,40

Obszar 8

4.1. Sfera społeczna

W okresie 2004-2014 obserwuje się wzrost liczby mieszkańców Gminy Bytom Odrzański. W 2004 r. w Gminie Bytom Odrzański zamieszkiwało 5361 osób (w tym 2730 kobiet i 2631 mężczyzn). Na koniec 2014 r. według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba ta wynosiła 5503 osób (w tym 2753 kobiet i 2750 mężczyzn).

Interesującym zjawiskiem jest to, że w każdym z przedstawionych okresów liczba kobiet na terenie gminy jest równa (bliska) liczbie mężczyzn. W większości samorządów terytorialnych w Polsce proporcje te są zaburzone na korzyść kobiet, co jest związane z krótszą średnią wieku mężczyzn.

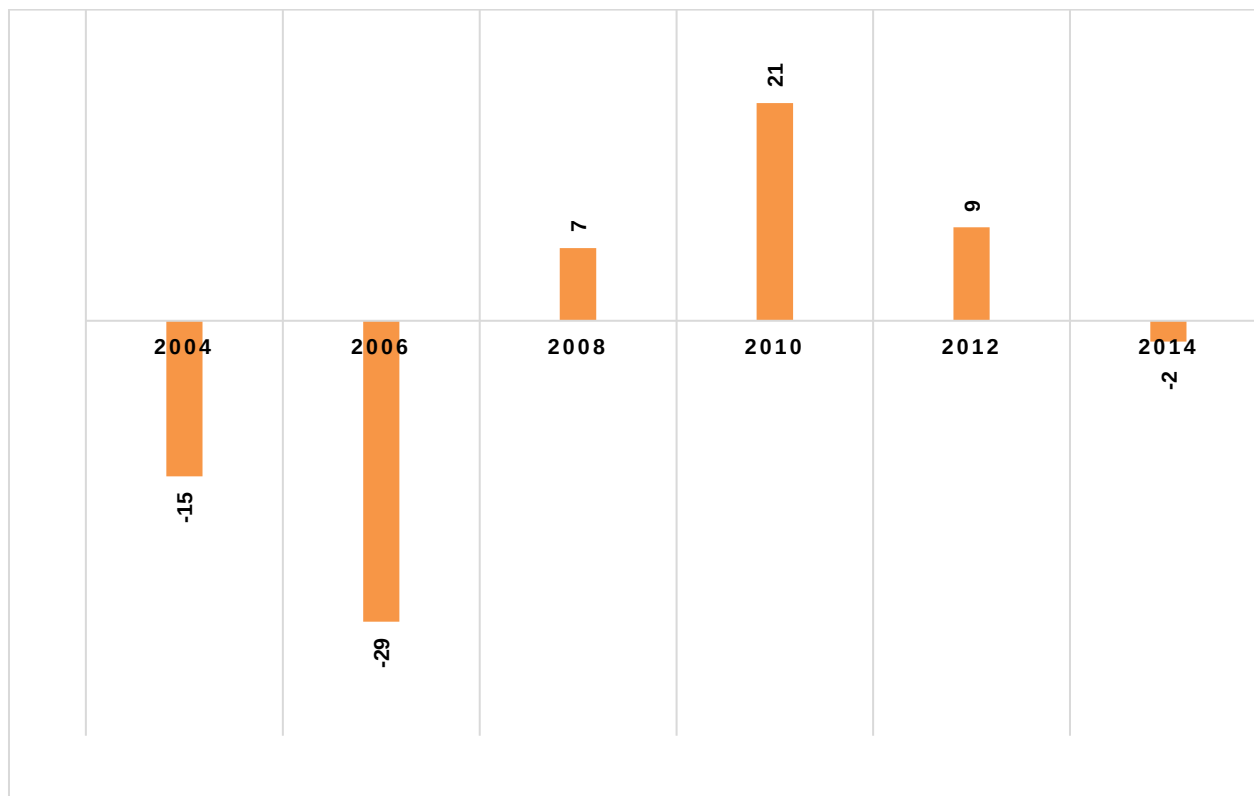
Na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego średnie saldo migracji gminnych wewnętrznych w okresie 2004-2014 wyniosło 17. Warto dodać, że w latach 2004, 2006, 2014 zanotowano ujemne saldo migracji, natomiast w latach 2005, 2011 i 2013 wyniosło ono 0. Biorąc pod uwagę negatywne trendy demograficzne można się spodziewać w najbliższych latach pogłębiającego się zjawiska ujemnego lub zerowego salda migracji, co w dłuższej perspektywie będzie negatywnie oddziaływać na wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Kolejnym ważnym wskaźnikiem przy analizie trendów demograficznych Gminy Bytom Odrzański jest zwiększająca się liczba mieszkańców. To z pewnością wyróżnia gminę spośród innych tego typu jednostek samorządu terytorialnego.

Zwiększająca się liczba mieszkańców dla tego typu gmin miejsko-wiejskich wynika z bliskiego sąsiedztwa miast i obszarów zurbanizowanych (tzw. centrów wzrostu gospodarczego), w tym przypadku aglomeracji nowosolskiej (Województwo Lubuskie) oraz aglomeracji głogowskiej (Województwo Dolnośląskie). Wpływ na ten proces mają następujące czynniki:

- atrakcyjne tereny pod zabudowę mieszkaniową,
- kreowanie przez samorząd przyjaznej polityki w zakresie rozbudowy infrastruktury komunalnej przyczyniającej się do wzrostu jakości życia mieszkańców,
- bliskość miasta Nowa Sól i Głogów,
- moda na budownictwo jednorodzinne,
- stosunkowo bliskie położenie względem krajowych korytarzy transportowych (droga ekspresowa S-3),
- rosnące wynagrodzenie mieszkańców centrów wzrostu,
- dobra jakość infrastruktury komunikacyjnej (w tym przede wszystkim dróg) łączących gminę z innymi ośrodkami wzrostu.

Wykres 1 Saldo migracji na pobyt stały w Gminie Bytom Odrzański

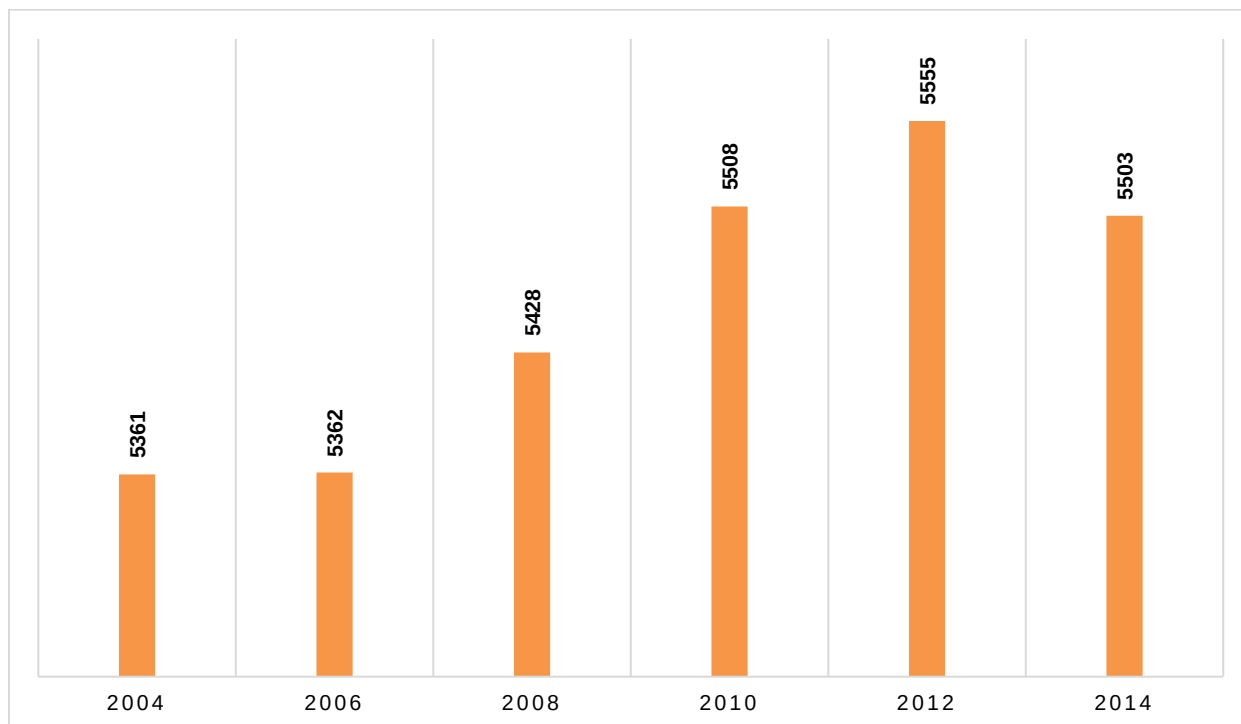
Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Wzrost liczby mieszkańców Gminy Bytom Odrzański w wielu przypadkach przekłada się bezpośrednio na pozytywne efekty społeczno-gospodarcze dla gminy:

- wzrost ilości podatków z tytułu PIT pośrednio wpływających do budżetu (37,42% od każdej złotówki zapłaconej z tytułu PIT),
- wzrost wpływów z podatków i opłat lokalnych.

Należy podkreślić, że napływ nowych mieszkańców oprócz korzystnych efektów dla budżetu powoduje także wzrost nakładów inwestycyjnych. Niekiedy sprzedane nieruchomości wymagają wybudowania infrastruktury drogowej, kanalizacyjnej, wodociągowej, czy oświetleniowej.

Wykres 2 Ludność Gminy Bytom Odrzański

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Pozytywną tendencją, która widoczna jest w Gminie Bytom Odrzański jest również dodatni przyrost naturalny. W latach 2004-2014 wskaźnik ten ma wartość dodatnią, aczkolwiek niższą od wskaźnika 2,1 który zapewnia odtwarzanie populacji.

Wskaźnik przyrostu naturalnego w Gminie Bytom Odrzański był na średnim poziomie w odniesieniu do danych dla innych obszarów miejsko-wiejskich w Polsce.

Tabela 4 Przyrost naturalny w Gminie Bytom Odrzański

Na 1000 ludności:	2004	2006	2008	2010	2012	2014
Zgony	8,46	8,46	8,04	9,30	10,16	10,31
Przyrost naturalny	0,9	3,3	5,5	3,8	0,7	0,2
Urodzenia żywe	9,4	11,8	13,5	13,1	10,9	10,5
Małżeństwa zawarte w ciągu roku	5,0	5,5	8,8	7,7	5,8	3,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Analiza trendów demograficznych w poszczególnych miejscowościach wskazuje, że w latach 2004-2014 w pięciu mniejszych wsiach Gmin Bytom Odrzański nastąpił spadek liczby mieszkańców:

- Popowo,
- Tarnów Bycki.

W miejscowości Królikowice liczba mieszkańców w badanym okresie pozostała bez zmian. Spadek liczby ludności w tych miejscowościach nie był zbyt drastyczny. Średnio w miejscowości ubyło parę procent mieszkańców. Może to wynikać z naturalnych migracji (np. wyjazd młodych mieszkańców w poszukiwaniu pracy) oraz spadku atrakcyjności tych miejscowości jako miejsca zamieszkania (utrudniony dostęp do komunikacji publicznej i oferty rynku pracy).

Tabela 5 Proporcje liczby mieszkańców miasta i wsi na terenie Gminy Bytom Odrzański

Obszar	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Teren miejski	4390	4406	4382	4408	4428	4440	4467	4466	4459	4451	4446
Teren wiejski	977	874	972	990	1009	1021	1026	1024	1036	1042	1045
Teren miejski w %	81,80	83,45	81,85	81,66	81,44	81,30	81,32	81,35	81,15	81,03	80,97
Teren wiejski w %	18,2	16,55	18,15	18,34	18,56	18,7	18,68	18,65	18,85	18,97	19,03

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Za główne centrów rozwoju w Gminie dysponujące największym potencjałem demograficznym należy uznać przede wszystkim:

- Miasto Bytom Odrzański (4446 mieszkańców),
- Wieś Bodzów (154 mieszkańców),
- Wieś Bycz (171 mieszkańców),
- Wieś Wierzbnica (166 mieszkańców).

Tabela 6 Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości Gminy Bytom Odrzański

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Trend
Bodzów	123	122	128	131	132	139	144	146	149	151	154	>
Bonów	106	109*	102	105	114	116	119	117	111	112	110	>
Bycz	145	144	138	137	134	139	138	146	154	162	171	>
Bytom Odrzański	4390	4406	4382	4408	4428	4440	4467	4466	4459	4451	4446	>
Drogomil	123	125	127	130	135	138	135	125	127	125	125	>
Królikowice	94	96	95	97	101	99	97	99	98	96	94	=
Małaszowice	92	95	92	93	95	97	98	97	102	104	102	>
Popowo	59	56	57	59	56	51	52	48	48	49	46	<
Tarnów Bycki	80	83	79	81	84	82	84	83	83	79	77	<
Wierzbnica	155	153	154	157	158	160	159	163	164	164	166	>

Analiza pokazuje, że naturalnym centrum gminy zarówno w wymiarze gospodarczym jak i administracyjnym jest miasto Bytom Odrzański. W okresie ostatniej dekady zanotowano tutaj wzrost liczby mieszkańców. O atrakcyjności miasta świadczy dobrze rozbudowana infrastruktura komunalna (dostęp do mediów: kanalizacji, wodociągu, prądu, sieci teleinformatycznej), estetyka miasta (daleko posunięte procesy rewitalizacji przestrzeni miejskiej, rozbudowa infrastruktury nadodrzańskiej), dostęp do szkół, przedszkola, domu kultury i urzędu.

Tabela 7 Ludność Gminy Bytom Odrzański wg grup wiekowych

Wiek	2004	2006	2008	2010	2012	2014
0-4 lat	275	289	298	358	351	294
5-9 lat	320	288	278	277	303	341
10-14 lat	417	384	352	314	282	278
15-19 lat	460	409	399	367	367	291
20-24 lat	496	522	468	438	439	422
25-29 lat	446	424	509	511	476	438
30-34 lat	366	409	412	433	469	502
35-39 lat	305	320	338	410	406	436
40-44 lat	360	349	319	309	335	369
45-49 lat	430	370	370	341	328	294
50-54 lat	435	461	440	402	372	351
55-59 lat	321	387	406	426	424	404
60-64 lat	160	184	270	349	370	402
65-69 lat	181	160	158	147	209	262
70 lat i więcej	389	406	411	426	424	419

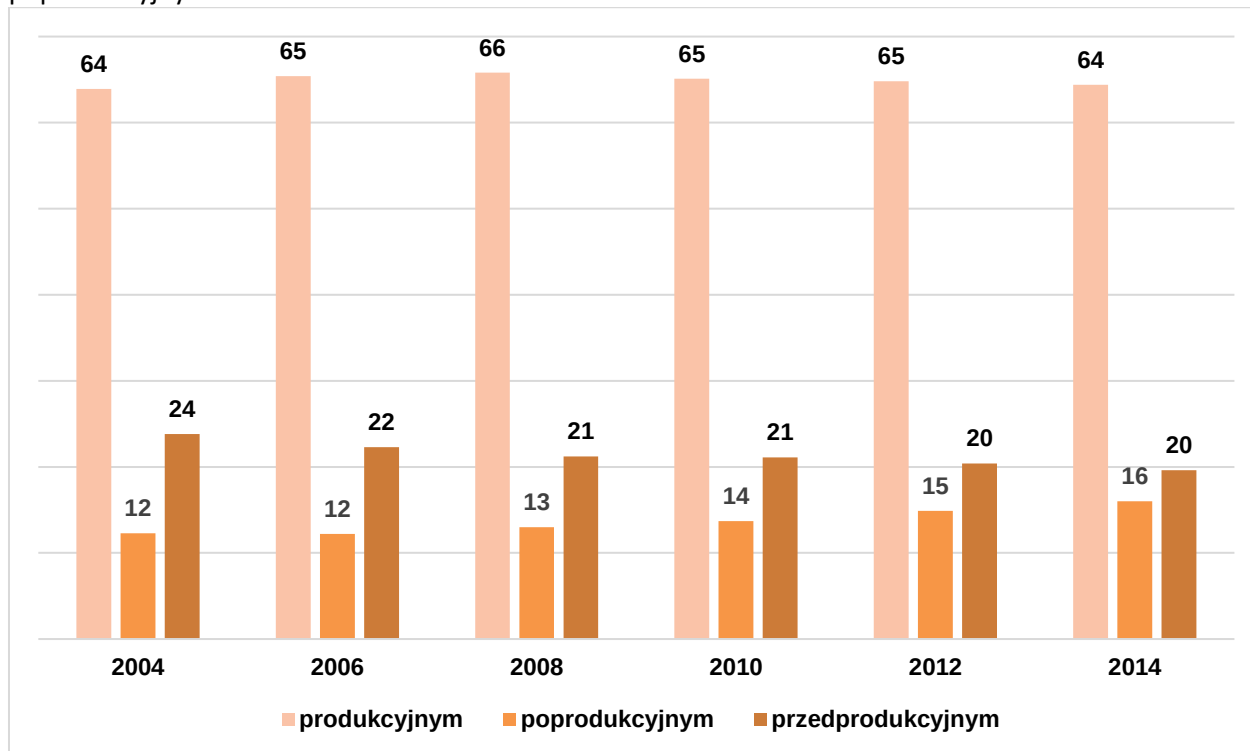
Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Istotnym wskaźnikiem obrazującym kondycję demograficzną w Gminie Bytom Odrzański są dane dotyczące struktury ludności, a w szczególności liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. W tym przypadku dane odnoszące się do terenu tej jednostki samorządu terytorialnego są zbliżone do ogólnych tendencji zaobserwowanych na terenie Powiatu Nowosolskiego, a także Województwa Lubuskiego i Polski.

W okresie 2004-2014 wzrosła liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym z 12,3% do 16 %, jednocześnie zanotowano spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Wykres 3 Ludność Gminy Bytom Odrzański w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Prognozy demograficzne dla Polski jednoznacznie wskazują na niekorzystne kierunki zmian. Przewiduje się, że w 2035 r. populacja kraju zmniejszy się w stosunku do obecnej o ponad 2 miliony. Głównym powodem będzie ujemny przyrost naturalny, który z większą intensywnością będzie występował na terenach miejskich niż wiejskich. Wydłużenie się przeciętnego trwania życia i jednocześnie niski poziom dzietności, będzie powodował niekorzystne zmiany w strukturze wieku. W perspektywie do 2035 roku nastąpi gwałtowny proces starzenia się społeczeństwa.

Aktualne prognozy GUS dla Powiatu Nowosolskiego są zgodne z tendencjami ogólnopolskimi: populacja mieszkańców tego obszaru będzie się zmniejszać i w 2035 r. może osiągnąć poziom 80 039, to mniej niż obecnie o 7 688 osób.

Przekładając powyższe dane na sytuację Gminy Bytom Odrzański należy się spodziewać spadku liczby mieszkańców do poziomu 5053 osób.

O poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego świadczy m.in. niski wskaźnik bezrobocia. Niezwykle ciężko jest ustalić ten wskaźnik, ponieważ oficjalne dane statystyczne nie zawsze oddają rzeczywistą sytuację na lokalnym rynku pracy.

Zgodnie z Ustawą o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu - bezrobotny to osoba niezatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia

w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania rejonowym urzędzie pracy. Zatem osoba, która nie jest ujęta w rejestrach prowadzonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Nowej Soli, a nie pracuje, nie jest uznawana jako osoba bezrobotna.

Warto dodać, że bezrobocie jest normalnym zjawiskiem polegającym na tym, że na rynku pracy są osoby chcące pracować, ale pozostające bez zajęcia. Zjawisko to podlega podstawowym prawom ekonomii popytowo (ludzie szukający pracy) podaźowej (pracodawcy poszukujący pracy). Jako naturalny poziom bezrobocia niektórzy ekonomiści przyjmują 6% (bezrobocie takie to wynik fluktuacji na rynku pracy, część osób zmienia pracę, poszukuje nowej posady itp.)

Bezrobocie nie tylko samo jest problemem społecznym, ale leży także u podstaw wielu innych kwestii społecznych. I tak np. szczególnie długotrwałe bezrobocie związane jest z obniżeniem standardu materialnego życia nie tylko samego bezrobotnego, ale i całej jego rodziny. Stąd bardzo często obszary długotrwałego bezrobocia pokrywają się w danym społeczeństwie z obszarami ubóstwa. To z kolei może powodować rozprzestrzenianie się rozmaitych patologii społecznych, rozpad rodziny obniżenie zdrowotności społeczeństwa. Nawet krótkotrwały okres bezrobocia nie pozostaje bez wpływu na kondycję psychiczną osób dotkniętych tym problemem.

Tabela 8 Rynek pracy w Gminie Bytom Odrzański na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat

Pracujący*	2004	2006	2008	2010	2012	2014
ogółem	542	494	507	526	563	654
mężczyźni	291	276	251	262	291	335
kobiety	251	218	256	264	272	319
Bezrobotni zarejestrowani						
ogółem	636	472	317	387	372	293
mężczyźni	284	190	112	150	152	108
kobiety	352	282	205	237	220	185
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym						
ogółem	18,6	13,5	8,9	10,8	10,3	8,3
kobiety	21,5	16,8	12,1	14,2	13,1	11,3
mężczyźni	15,9	10,4	6,0	7,8	7,9	5,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Jak wspomniano powyżej poziom bezrobocia rzutuje w pierwszej kolejności na kondycję społeczno-ekonomiczną mieszkańców Gminy Bytom Odrzański. W skali makroekonomicznej pociąga za sobą drenaż finansów publicznych na zasiłki i inne świadczenia socjalne oraz na programy przeciwdziałania bezrobociu, powoduje zmniejszenie dochodów budżetowych państwa (a tym samym pośrednio gmin), ponieważ bezrobotni nie płacą podatków dochodowych, nie płacą składek na ubezpieczenie społeczne, nie kupują towarów, niemożność znalezienia pracy skłania młodych, wykształconych ludzi do emigracji zarobkowej.

Wskaźnik bezrobocia, mierzony jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym był w Gminie Bytom Odrzański nieznacznie niższy niż w województwie lubuskim i w 2014 r. wyniósł 8,3 % (w regionie 12,8%). W stosunku do 2004 r. sytuacja na analizowanym obszarze uległa poprawie, wówczas wskaźnik bezrobocia wynosił 18,6% i był wyższy od regionalnego (15,2%). Również we wszystkich gminach Powiatu Nowosolskiego wskaźnik bezrobocia w latach 2004-2014 zmniejszył się.

Tabela 9 Wskaźnik bezrobocia w Gminie Bytom Odrzański na tle powiatu, województwa i kraju

Obszar	2004	2014
Bytom Odrzański	18,6	8,3
Powiat Nowosolski	21,9	21,3
Lubuskie	15,2	12,8
Polska	19,0	11,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Jak wynika z danych PUP w Nowej Soli w 2014 r. w Gminie Bytom Odrzański bez pracy pozostawało 293 osoby. Wśród osób bezrobotnych dominowały kobiety. Z punktu widzenia poziomu życia na analizowanym obszarze ważne jest, że wśród osób bezrobotnych tylko kilkanaście procent miało prawo do zasiłku.

Tabela 10 Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia

Gmina Bytom Odrzański	2004	2014
wyższe	2,2%	6,5
średnie	21,7%	21,5%
zasadnicze zawodowe	37,5	30,07%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Miarą aktywności społecznej mieszkańców jest frekwencja wyborcza. Porównanie informacji dotyczących frekwencji wyborczej wskazuje na Gminę Bytom Odrzański (38,99%), jako gminę charakteryzującą się niższym niż w Polsce poziomem uczestnictwa w wyborach ogólnokrajowych (46,18%). Dla przykładu w 2011 r. frekwencja w kraju w wyborach parlamentarnych wyniosła 48,92%, a w gminie 39,98%, w wyborach prezydenckich w 2015 r. (II tura), kraj - 48,96%, gmina - 44,33%.

Frekwencja w wyborach lokalnych nie jest zbyt wysoka, a w wielu przypadkach niższa niż w wyborach ogólnokrajowych. Zastanawiające jest to dlaczego partycypacja obywateli gminy w procedurze wyboru do samorządu pokazuje jest na niższym poziomie skoro tematy tych kampanii wyborczych dotyczą bezpośrednio życia ich środowisk np. budowa dróg, kanalizacji, placów zabaw, oświetlenia itp.

Tabela 11 Frekwencja wyborcza mieszkańców Gminy Bytom Odrzański podczas wybranych elekcji w latach 2005-2015

Nazwa wyborów	Gmina	Powiat	Województwo	Kraj
	Bytom Odrzański	Nowosolski		
Wybory prezydenta 2005 (I tura)	43,59	45,9	45,46	49,74
Wybory prezydenta 2005 (II tura)	44,42	45,73	45,66	50,99
Wybory parlamentarne 2005	44,42	35,05	35,44	40,57
Wybory samorządowe 2006	42,37	47,00	46,00	45,99
Wybory parlamentarne 2007	45,96	48,58	50,35	53,88
Wybory do parlamentu europejskiego 2009	17,26	18,51	20,84	24,53
Wybory prezydenta 2010 (I tura)	44,85	49,22%	50,73	54,94
Wybory prezydenta 2010 (II tura)	44,08	47,56	49,45	55,31
Wybory samorządowe 2010	37,98	45,96	46,04	47,32
Wybory parlamentarne 2011	39,98	41,69	43,67	48,92
Wybory do parlamentu europejskiego 2014	16,77	17,77	19,3	23,83
Wybory prezydenta 2015 (I tura)	40,87	47,87	49,41	55,34
Wybory prezydenta 2015 (II tura)	44,33	41,89	43,37	48,96
Średnia:	38,99	39,68	41,64	46,18

Źródło: Dane Państwowej Komisji Wyborczej

Miernikiem działań społeczności lokalnej jest również ilość organizacji pozarządowych oraz podejmowanych przez nich inicjatyw.

Na obszarze Gminy Bytom Odrzański wskaźnik liczby organizacji na 10 tys. mieszkańców jest zdecydowanie wyższy niż w powiecie nowosolskim, czy województwie lubuskim. W ostatnich latach zanotowano także wyraźny również wzrost liczby organizacji

Zdecydowana większość organizacji to podmioty stosunkowo młode, powstałe na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat. Ponadto organizacje te dysponują słabym kapitałem ludzkim. W zdecydowanej większości stowarzyszenia i fundacje nie dysponują tzw. kapitałem żelaznym organizacji. Przychody większości organizacji są często niższe niż 50 000 złotych, wyjątkiem jest tu MKS „Odra”, które otrzymuje wsparcie z budżet Gminy Bytom Odrzański.

Tabela 12 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Gmina	2005	2013	Rok 2005 = 100	Lubuskie = 100 Rok 2013
Gmina Bytom Odrzański	19	34	178,9	106,3
Powiat Nowosolski	13	26	200,0	81,3

Lubuskie	21	32	152,4	100,0
Polska	21	32	152,4	100,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Funkcjonujące na obszarze Gminy Bytom Odrzański organizacje pozarządowe borykają się z licznymi problemami, do których zaliczyć należy: ograniczony dostęp do środków finansowych, brak umiejętności pozyskiwania środków zewnętrznych, brak znajomości procedur księgowych. W konsekwencji wskazane jest podjęcie działań zmierzających do wsparcia zakładania i funkcjonowania tych organizacji.

Co roku w ramach przyjmowanego przez Radę Gminy rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi podmioty te otrzymują wsparcie na organizację zajęć sportowych, udział w turniejach.

Tabela 13 Wykaz ważniejszych organizacji pozarządowych z Gminy Bytom Odrzański

Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Sfera działalności
1	Fundacja Rozwoju Aktywności Lokalnych „FALA”	Wspieranie rozwoju aktywności społecznej
2	Stowarzyszenie Turystyki i Rekreacji Wodnej „WIR”	Popularyzacja form wypoczynku, sportu i turystyki wodnej
3	Stowarzyszenie Społeczności Wiejskiej Gminy Bytom Odrzański	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży wiejskiej
4	Stowarzyszenie Artystów Współczesnej Kultury Ludowej „Wierzbniczanki”	Rozwój dorobku polskiej kultury narodowej
5	Stowarzyszenie Przyjaciół Bytomia Odrzańskiego	Aktywne oddziaływanie na rozwój życia społecznego, kulturalno-oświatowego i gospodarczego miasta i gminy Bytom Odrzański
6	Miejski Klub Sportowy „ODRA”	Działalność sportowa oraz upowszechnianie kultury fizycznej i turystyki
7	OSP Bytom Odrzański	zapobieganie pożarom, udział w akcjach ratowniczych
8	Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych „Przystań”	zrzeszenie osób niepełnosprawnych, pomoc w zakresie szeroko pojętej rehabilitacji i rekreacji kompleksowej poprzez działania na rzecz wyrównywania szans i warunków życia.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Nowej Soli, Biuletyn Informacji Publicznej

Warto zauważyć, że w sferze współpracy organizacji pozarządowych z Gminą Bytom Odrzański dominującą rolę pełni Miejski Klub Sportowy MKS Odra. Co roku organizacja ta otrzymuje wsparcie w wysokości blisko 90 000 złotych, która pozwala utrzymać obiekt sportowy (stadion) i uczestniczyć w rozgrywkach.

Tabela 14 Wartość środków przeznaczonych na współpracę z organizacjami pozarządowymi

Rok	Ogółem	Klub Sportowy MKS ODRA	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych PRZYSTAŃ
2012	89500	87000	2500
2013	85150	82650	2500
2014	87500	85000	2500
2015	87500	85000	2500

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Bytomiu Odrzańskim

W odniesieniu do powyższego poniżej przedstawiono kryteria delimitacji obszarów w sferze społecznej.

Tabela 15 Sfera społeczna – kryteria delimitacji

Źródło: opracowanie własne

Tabela 16 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Poziom ubóstwa	Średni dochód na 1 mieszkańca w danym obszarze w pln	Dane Własne/Urząd Skarbowy
	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców)	OPS
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (liczba os./100 mieszkańców)	Dane własne
Poziom aktywności społecznej	Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców	Dane własne
Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba osób z niepełnosprawnością (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców)	OPS
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców)	OPS
	Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie (ogółem/100 mieszkańców)	OPS
	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych (ogółem/100 mieszkańców)	OPS
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki/100 mieszkańców	Lokalny Posterunek Policji
	Liczba czynów karalnych osób nieletnich – sztuki/100 mieszkańców	Lokalny Posterunek Policji
Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (liczba os./100 mieszkańców)	Dane własne/ Urząd Pracy
	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych (liczba os./100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy
	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os./100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery społecznej. W ten sposób określono czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na poszczególnych obszarach wraz z określeniem w każdym z przypadków skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Tabela 17 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera społeczna

Sfera społeczna											
OBSZAR				1	2	3	4	5	6	7	8
Poziom ubóstwa	Średni dochód na 1 mieszkańca w danym obszarze w pln	Dane Własne/Urząd Skarbowy	3385	3462	3568	2950	3025	3285	2863	2785	2722
	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os., dane dla płci: ogółem /kobiety)	Ośrodek Pomocy Społecznej	469	59	26	197	61	39	27	38	22
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin)	OPS	622	87	33	256	77	58	36	48	28
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (liczba os., dane dla płci: ogółem /kobiety)	Dane własne	882	151	75	246	151	87	49	73	51
Poziom aktywności społecznej	Liczba inicjatyw lokalnych, (przez mieszkańców danego obszaru)	Dane własne	15	3	3	2	4	2	0	1	0

Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba osób z niepełnosprawnością (liczba os., dane dla płci: ogółem /kobiety)	Ośrodek Pomocy Społecznej	936	156	83	251	169	91	55	77	53
	Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogólnie)	OPS	813	108	48	282	162	84	36	51	42
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny	OPS	61	8	4	21	12	6	3	4	3
	Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie	OPS	295	40	17	104	53	33	14	20	13
	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych	OPS	83	10	5	31	19	6	3	4	5
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki (bez wykroczeń drogowych)	Lokalny Posterunek Policji	91	1	1	86	3	0	0	0	0
	Liczba czynów karalnych osób nieletnich – sztuki (bez wykroczeń drogowych)	Lokalny Posterunek Policji	2	0	0	2	0	0	0	0	0
Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (proszę podać wartości szacunkowe – liczba os., dane dla płci: ogółem /kobiety)	dane własne/ Urząd Pracy	182	31	17	49	30	19	11	14	11

	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych (liczba os., dane dla płci: ogółem /kobiety;)	Powiatowy Urząd Pracy	293	50	28	79	49	30	17	23	18
	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os., dane dla płci: ogółem /kobiety)	Powiatowy Urząd Pracy	143	22	11	45	22	14	9	11	8

Źródło: opracowanie własne

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w sferze społecznej autorzy dokumentu zidentyfikowali następujące problemy oraz potencjały:

Potencjały

- trwałe więzi społeczne,
- mieszkańcy wykazują przywiązanie do obszaru oraz wskazują na aktywność społeczną,
- wysoka aktywność władz miejskich oraz poszczególnych instytucji w zakresie aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz doświadczanie i wykwalifikowana kadra w realizacji tego typu działań.

Problemy

- niskie kwalifikacje osób pozostających bez pracy,
- słaby potencjał NGO-sów,
- niski poziom średniego wynagrodzenia,
- niska stopa życiowa mieszkańców gminy mierzona wysokim wskaźnikiem przyznawanej pomocy społecznej,
- wysoki poziom bezrobocia,
- wysoki odsetek gospodarstw domowych utrzymujących się z niezarobkowych źródeł,
- niski poziom kapitału społecznego – ledwie 6 NGO i tylko 31 inicjatyw rocznie NGO w OZ,
- niski poziom wykształcenia mieszkańców (znaczny odsetek mieszkańców z wykształceniem podstawowym lub średnim),
- zagrożeniem ubóstwem - rodziny wielodzietne i niepełne, uzależnione od OPS,
- wysokie obciążenie demograficzne - zmniejszanie się na przestrzeni lat stanu ludności w wieku przedprodukcyjnym a zwiększanie się liczby ludności w wieku poprodukcyjnym
- niewydolność opiekuńczo - wychowawcza – zła kondycja psycho-społ., związki nietrwałe lub dysfunkcyjne
- wysoki poziom przestępczości i naruszeń prawa.

Dodatkowo, w poniższym zestawieniu tabelarycznym autorzy podjęli próbę określenia skali problemu i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w odniesieniu do każdego ze zdefiniowanych kryteriów w podziale na poszczególne obszary terytorialne. Dla obu parametrów (skala problemów i potrzeby rewitalizacyjne) określono maksymalną i minimalną ilość punktów w poszczególnych kryteriach. Punktacja poszczególnym parametrom nadawano w następującej skali:

SKALA PROBLEMU:

- nieistotna – 0 punktów,
- niewielka – 1 punkt,
- umiarkowana – 2 punkty,
- istotna – 3 punkty,
- bardzo duża – 4 punkty.

CHARAKTER POTRZEB:

- brak – 0 punktów,
- niewielki – 1 punkt,
- umiarkowany – 2 punkty,
- znaczący – 3 punkty,
- bardzo duży – 4 punkty.

Następnym etapem analizy było określenie jakościowego oddziaływania poszczególnych parametrów na poszczególne kryteria i przypisanie ocen punktowych. W poniższej tabeli szczegółowo zobrazowano przeprowadzoną analizę.

Tabela 18 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera społeczna

Kryterium	Obszar							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Poziom ubóstwa								
Skala problemów	0	0	4	1	1	3	3	2
Charakter potrzeb	0	0	4	1	1	3	3	2
Poziom obciążenia demograficznego								
Skala problemów	3	2	2	2	2	2	4	1
Charakter potrzeb	3	2	2	2	2	2	4	1
Poziom aktywności społecznej								
Skala problemów	0	0	2	0	0	4	2	4
Charakter potrzeb	0	0	2	0	0	4	2	4
Poziom zagrożenia wykluczeniem								
Skala problemów	0	1	4	3	2	1	1	0
Charakter potrzeb	0	1	4	3	2	1	1	0
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)								

Skala problemów	0	0	4	0	0	0	0	0
Charakter potrzeb	0	0	4	0	0	0	0	0
Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia								
Skala problemów	1	4	2	0	3	3	0	3
Charakter potrzeb	1	4	2	0	3	3	0	3

Źródło: opracowanie własne

4.2. Sfera infrastrukturalno-gospodarcza

Wysoki poziom życia mieszkańców Gminy Bytom Odrzański w dużej mierze zależy od rozwoju przedsiębiorstw zlokalizowanych na jej terenie. Poprzez działalność produkcyjną i usługową w dużym stopniu wpływają na wzrost zatrudnienia w gminie (a tym samym ograniczenie poziomu bezrobocia), a także wysokość dochodów Gminy – część podatku dochodowego od osób prawnych CIT (19%) trafia jako subwencja do budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

W 2014 roku w Gminie Bytom Odrzański zarejestrowanych było 487 podmiotów gospodarczych. Liczba podmiotów gospodarczych nieznacznie choć systematycznie wzrasta. W roku 2004 zarejestrowanych było 295 podmiotów, natomiast w roku 2013 ich liczba wynosiła już 374. W okresie dziesięciu lat zanotowano przyrost liczby przedsiębiorstw ogółem o 26,8%, wyższy od danych dotyczących województwa lubuskiego i kraju. Widać wyraźną dominację sektora prywatnego.

Tabela 19 Wzrost liczby przedsiębiorstw Gminie Bytom Odrzański na tle powiatu, województwa i kraju

Obszar	2004	2013	Rok 2004 = 100
Gmina Bytom Odrzański			
Sektor prywatny ogółem	295	374	126,8
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	239	300	125,5
Spółki handlowe	15	20	133,3
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	7	9	128,6
Powiat Nowosolski			
Sektor prywatny ogółem	5 757	6 650	115,5
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	4 473	4 917	109,9
Spółki handlowe	285	405	142,1
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	71	94	132,4
Lubuskie			
Sektor prywatny ogółem	93 262	105 106	112,7

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	75 042	78 366	104,4
Spółki handlowe	5 691	8 801	154,6
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	2 199	2 778	126,3
Polska			
Sektor prywatny ogółem	3 442 317	3 947 500	114,7
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2 763 380	2 961 733	107,2
Spółki handlowe	214 974	377 869	175,8
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	51 347	78 834	153,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Na terenie Gminy Bytom Odrzański dominują mikro i małe przedsiębiorstwa, nie ma natomiast przedsiębiorstw dużych. Jak wynika z danych GUS, w Gminie Bytom Odrzański w 2014 r. nie działało ani jedno przedsiębiorstwo zatrudniające powyżej 249 pracowników (przedsiębiorstwo duże). Dane te z pewnością są efektem prowadzonej polityki przez samorząd zmierzającej raczej do kreowania przyjaznego klimatu inwestycyjnego dla sektora mikro i małych przedsiębiorstw niż branży typowo przemysłowej.

Tabela 20 Rodzaje prowadzonej działalności przez przedsiębiorstwa z Gminy Bytom Odrzański

Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba przedsiębiorstw	Odsetek przedsiębiorstw (%)
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	20	5,037783
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	0	0
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	38	9,571788
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	0,503778
Sekcja F - Budownictwo	80	20,15113
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	111	27,9597
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	21	5,289673
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	11	2,770781
Sekcja J - Informacja i komunikacja	6	1,511335

Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	7	1,763224
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	23	5,793451
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6	1,511335
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9	2,267003
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	3	0,755668
Sekcja P - Edukacja	7	1,763224
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14	3,526448
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	10	2,518892
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	29	7,304786
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Struktura podmiotów według sekcji pokazuje wysoki udział podmiotów z branż: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (27%), budownictwo (20,15%), przetwórstwo przemysłowe (9,51%).

Przy analizie przedsiębiorczości należy zauważyć, że obecnie Gmina Bytom Odrzański stanowi zaplecze aglomeracji nowosolskiej i głogowskiej. Funkcjonujące tu podmioty nie są skierowane na zaspokojenie potrzeb endogenicznych, a ich działalność wykracza poza granice gminy.

Sąsiadujące z gminą miasto Nowa Sól jest obecnie jednym z większych ośrodków przemysłowych na zachodzie Polski. Do kluczowych przedsiębiorstw funkcjonujących w Nowej Soli (Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna) zalicza się: AB Foods Polska sp. z o.o., Alumetal Poland sp. z o.o., BCC Polska sp. z o.o., Fabryka Tapicerki Samochodowej Fatsa sp. z o.o., Gedia Poland Assembly sp. z o.o., Groclin Service sp. z o.o., Zakład Produkcji Opakowań KARTON PAK S.A., Zakłady Jajczarskie „OVOPOL” sp. z o.o., Omni Modo, Przedsiębiorstwo Projektowo-Produkcyjne TECHNICAL sp. z o.o., VOIT Polska sp. z o.o., JOST sp. z o.o., PPH „Jadik” sp. z o.o., Logosol Polska sp. z o.o., Mazel M.H. Mazurkiewicz sp. j., Nord Zakłady Produkcyjne sp. z o.o. Duża część mieszkańców Gminy Bytom Odrzański znajduje zatrudnienie w tych firmach.

Także na terenie Gmin Bytom Odrzański funkcjonuje podstrefa Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Teren obejmuje 12,25 h. Obszar jest uzbrojony we wszystkie media. Ma dogodnie położenie względem głównych szlaków komunikacyjnych przebiegających przez gminę. Obecnie funkcjonuje tutaj 1 przedsiębiorstwo – Dried Flowers.

W 2015 r. jedną z nieruchomości w Bytomiu Odrzańskim wykupiła firma produkująca wyroby dla międzynarodowej sieci IKEA. Wg planów docelowo może zatrudnić nawet 300 osób.

Analizując poziom rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Bytom Odrzański, należy uwzględnić nie tylko bezwzględną liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw, ale również przedsiębiorczość mieszkańców, mierzona liczbą podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Dla Gminy Bytom Odrzański wskaźnik ten w 2013 r. wynosił 704 i był niższy od średniej krajowej (1 057) oraz analogicznego wskaźnika dla województwa lubuskiego (1 075).

Tabela 21 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców

Obszar	2009	2013	Dynamika	Polska =100	Lubuskie = 100
			Rok 2009 = 100	Rok 2013	Rok 2013
Gmina Bytom Odrzański	628	704	112,1	66,6	65,5
Powiat Nowosolski	630	726	115,2	68,7	67,5
Lubuskie	981	1 075	109,6	101,7	100,0
Polska	937	1 057	112,8	100,0	98,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Poniżej zaprezentowano w formie tabelarycznej największe i ważniejsze firmy funkcjonujące w Gminie Bytom Odrzański.

Tabela 22 Wykaz największych przedsiębiorstw w Gminie Bytom Odrzańskim

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa	Szacunkowa liczba etatów
1	Spółdzielnia Niewidomych „Nadodrze”	120
2	B & J Metalex s.c. Bogumił Chojnacki, Janusz Hruświcki	20
3	Blanco Sp. z o.o.	20
4	„Dred-Flowers” Tadeusz Krawczyński	25
5	PWN „Cynkment”	10
6	Produkcja Świec „Die Lichte” Sp. z o.o.	15

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Bytomiu Odrzańskim

Do podstawowych zadań Gminy Bytom Odrzański zgodnie z Ustawą o samorządzie gminnym należy zapewnienie mieszkańcom dostaw wody oraz gospodarka kanalizacyjna. Gmina Bytom Odrzański odznacza się wysokim stopniem zwodociągowania. Wszystkie miejscowości w gminie są zwodociągowane (miasto + 9 sołectw z przysiółkami) i zaopatrywane w wodę. Liczba mieszkańców korzystających z wodociągu wynosi ok. 5 4751. Stopień zwodociągowania gminy wynosi 98,92 %.

Na terenie gminy ujęcie wody stanowią 2 studnie wiercone:

- studnia nr IVa - zlokalizowana na działce nr 270/2 obręb Bycz;
- studnia nr Va - zlokalizowana na działce nr 239/3 obręb Bycz.

Studnie użytkowane są pojedynczo lub łącznie w przypadkach zwiększonego zapotrzebowania na wodę. Wydajność gminnego ujęcia wody wynosi 1 344 m³/d.

Woda uzdatniana jest na w stacji uzdatniania wody zlokalizowanej na działce nr 1751 obręb Wierzbnice. Woda ze studni podawana jest przez filtry ciśnieniowe do zbiornika zapasowo-wyrównawczego o pojemności 600 m³. Ze zbiornika woda dostarczana jest dla odbiorców z miasta. Ponadto w wodę ze stacji uzdatniania zaopatrywany jest wodociąg grupowy do miejscowości wiejskich: Bodzów, Sobolice, Bonów, Bycz, Drogomil, Królikowie, Małaszowice, Popowo, Tarnów Bycki i Wierzbnice.

Łączna długość sieci wodociągowej na obszarze całej Gminy Bytom Odrzański wynosi 49,4 km.

Na przestrzeni lat 2004-2012 odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej pozostał na obszarze Gminy na zbliżonym poziomie. Zwiększyła się natomiast dostępność gospodarstw domowych do sieci kanalizacyjnej i gazowej.

Tabela 23 Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej

Gmina	2004	2012
Gmina Bytom Odrzański		
wodociągi	94,5	94,7
kanalizacja	67,8	74,0
gaz	25,1	52,0
Powiat Nowosolski		
wodociągi	80,3	83,0
kanalizacja	34,0	39,2
gaz	15,4	24,1
Lubuskie		
wodociągi	87,9	89,7
kanalizacja	60,4	64,9
gaz	50,2	52,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Miasto Bytom Odrzański jest obecnie skanalizowane w 94%. Na przeważającej części miasta wykonana jest kanalizacja ogólnospławna. Ścieki bytowo-gospodarcze oraz deszczowe odprowadzane są ko-łektorem o średnicy 1 m. Kolektory uliczne wykonane są z rur kamionkowych, betonowych i rur PCV. Ok.

90% ścieków sływa grawitacyjnie do oczyszczalni ścieków w Tarnowie Bykim. Z części wschodniej miasta ścieki odprowadzane są do przepompowni ścieków zlokalizowanej przy ul. Głogowskiej, z której przepompowywane są do kolektora głównego i odprowadzane do oczyszczalni ścieków.

Oprócz niemal całkowitego skanalizowania miasta, jedynie 2 sołectwa zostały w całości wyposażone w sieć kanalizacyjną: Bycz i Tarnów Bycki. W miejscowościach wiejskich wybudowano 141 przydomowych oczyszczalni ścieków. Poziom skanalizowania gminy wynosi 74% (dane GUS).

Łączna długość przyłączy sieci kanalizacyjnej w gminie wynosi 22,9 km, w tym długość kanalizacji tłocznej odprowadzającej ścieki z ww. miejscowości - 4 237 mb. Ilość przyłączy kanalizacyjnych w gminie wynosi 646. Liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji to ok. 4 077 osób.

W miejscowościach wiejskich nieposiadających infrastruktury kanalizacyjnej, ścieki bytowo-gospodarcze odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych (szamb). Liczbę zbiorników bezodpływowych w gminie szacuje się na 130 (wg danych UM w Bytomiu Odrzańskim). Ponad to istnieje na terenie gminy 120 naturalno roślinno-stawowych przydomowych oczyszczalni ścieków.

Gmina Bytom Odrzański posiada mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków bytowo-gospodarczych i deszczowych. Jest ona zlokalizowana na działce nr 452/32 obręb Tarnów Bycki. Przepustowość oczyszczalni wynosi 858 m³/d. Oczyszczone ścieki odprowadzane są rowem melioracyjnym do rzeki Odry w km 4+300.

Gmina Bytom Odrzański charakteryzuje się również podobną do średniej województwa lubuskiego (52%) dostępnością do sieci gazowej. Sieć gazowa średniego ciśnienia z rur PE-HD SDR11 o średnicach de 125,90,60 wykonana w miejscowościach: Bytom Odrzański – dł. 5.960 mb, W Byczu – 2.643 mb, w Tarnowie Byckim – 3.104 mb, w Wierzbnicy – 5.241,36 mb, w Bodzowie – 3.662 mb, w Drogomilu – 1.336 mb. Operator gazociągu jest Dolnośląska Spółka Gazownictwa Zakład Gazowniczy Zgorzelec/

Obecnie budowa infrastruktury gazowej z uwagi na rozproszenie zabudowy (duże odległości między miejscowościami) nie jest racjonalna. Inwestycją tą nie są zainteresowani prywatni operatorzy, a także samorząd z uwagi na brak możliwości dofinansowania tego typu przedsięwzięć ze środków Unii Europejskiej i Budżetu Państwa.

Drogi wojewódzkie tworzą trzy ciągi komunikacyjne i wraz z drogami powiatowymi spełniają najważniejszą rolę w układzie komunikacyjnym gminy.

Drogi wojewódzkie przebiegające przez gminę to:

- droga nr 292 relacji Nowe Żabno - Bytom Odrzański - Głogów – Lubin,
- droga nr 293 relacji Borów - Nowe Miasteczko - Bytom Odrzański,
- droga nr 325 relacji Tarnów - Siedlisko (przeprawa łodzią) - Bytom Odrzański.

Drogi wojewódzkie przebiegające przez obszar gminy tworzą dobre powiązanie z siecią dróg o znaczeniu krajowym, najważniejsze połączenia to:

- połączenie z drogą krajową nr 3 Świnoujście - Szczecin - Zielona Góra - Jelenia Góra Jakuszyce (przejście graniczne z Czechami), z odgałęzieniem w Lubinie w kierunku Wrocławia;
- połączenie z drogą krajową nr 12 Szprotawa - Żagań - Żary - Łęknica (przejście graniczne z Niemcami).

Do głównych dróg powiatowych na terenie Bytom Odrzański administrowanych przez Powiatowy Zarząd Dróg w Nowej Soli należą:

- Bytom Odrzański-Bodzów-Kłobuczyn,
- Bytom Odrzański-Wierzbnica-Miłaków,
- Królikowice-Małaszowice-Popowo,
- Bycz-Tarnów Bycki-Kiełcz-Nowa Sól,
- Wierzbnica-Bonów-Kromolin.

Tabela 24 Drogi gminne

Lp.	Droga gminna (w tym drogi wewnętrzne, których administratorem jest gmina)	Liczba kilometrów
1	Drogi gminne utwardzone	22,617
2	Drogi gminne nieutwardzone	91,104

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bytomiu Odrzańskim

Aktualnie Gmina Bytom Odrzański administruje drogami o długości 113 km. 91,4 km dróg stanowią trakty nieutwardzone. Drogi gminne charakteryzują się dużym zróżnicowaniem pod względem nawierzchni oraz parametrów technicznych, tj.: szerokość, nośność, infrastruktura towarzysząca (chodniki, przejścia dla pieszych, oświetlenie, kanalizacja deszczowa).

Sporą część układu komunikacyjnego Gminy Bytom Odrzański stanowią drogi jednojezdniowe, niewystarczająca w dobie rosnącej liczby pojazdów i zwiększającej się mobilności mieszkańców. Drogi te nie gwarantujące odpowiedniego bezpieczeństwa użytkowników.

Drugim kluczowym problemem jest stan nawierzchni oceniany przez mieszkańców i zarządców dróg jako zły. Zatem konieczna jest budowa i przebudowa dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą, tak aby zwiększyć ich bezpieczeństwo i przepustowość.

Modernizacji dróg powinny towarzyszyć działania zmierzające do rozwoju ścieżek rowerowych łączących poszczególne miejscowości. Działanie takie nie tylko poprawiają stan środowiska naturalnego (poprzez ograniczanie niskiej emisji), ale również służą promocji turystyki i rekreacji. Mogą one przyczynić się zwłaszcza do rozwoju turystyki weekendowej.

Poprzez budowę ścieżek rowerowych poprawi się dostępność miejsc atrakcyjnych turystycznie. Dodatkowo ścieżki rowerowe zwiększają mobilność mieszkańców i umożliwiają nawiązywanie kontaktów pomiędzy mieszkańcami poszczególnych miejscowości, bez konieczności posiadania samochodu.

O dostępności komunikacyjnej Gminy Bytom Odrzański świadczy również siatka połączeń komunikacji publicznej dla wszystkich miejscowości zlokalizowanych na terenie jednostki.

Z dotychczasowych obserwacji wynika, że największy udział w przemieszczaniu się ludności w Gminie Bytom Odrzański mają prywatne środki transportu, następnie transport zbiorowy (publiczny PKS, prywatny – mini busy), transport rowerowy i pieszy.

Na podstawie informacji stwierdzić można, że usługi transportu publicznego świadczą następujące podmioty:

- PKS Nowa Sól Sp. z o.o. w likwidacji,
- Intertrans PKS Głogów,
- Prywatne przedsiębiorstwo.

Jednakże dostęp mieszkańców do komunikacji zbiorowej jest bardzo ograniczony. Najlepsze połączenia komunikacyjne mają miejscowości tranzytowe przy zlokalizowane przy głównej drodze wojewódzkiej. W pozostałych wsiach występują ograniczona lista połączeń, szczególnie w soboty i niedziele oraz podczas świąt.

Przez teren gminy i miasta przebiega linia kolejowa dwutorowa, zelektryfikowana o znaczeniu magistralnym Wrocław - Głogów - Zielona Góra - Szczecin. Jest to ważny szlak komunikacyjny włączony w sieć linii międzynarodowych.

Wodny szlak komunikacyjny stanowi rzeka Odra, która przepływa wzdłuż północnej granicy gminy. Stanowi ona ważny szlak transportowy o znaczeniu krajowym. Obecnie w sezonie wiosennym, letnim i jesiennym odbywa się tędy ruch pasażerski statkami Laguna i Zefir.

W odniesieniu do powyższego poniżej przedstawiono kryteria delimitacji obszarów w sferze infrastrukturalno - gospodarczej.

Tabela 25 Sfera infrastrukturalno - gospodarcza – kryteria delimitacji

Źródło: opracowanie własne

Tabela 26 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki (ogółem/100 mieszkańców)	Dane własne
Dostępność miejsc pracy	Liczba ofert pracy (ogółem/100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy
Szczególnie zniszczone otoczenie	Liczba budynków bez wodociągów (w sztukach) oraz udział tych budynków do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane własne

	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze	Dane własne
	Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane własne
	Liczba budynków Ogólnie / liczba budynków wybudowanych przed r. 1989/udział tych budynków w budynkach ogółem	Dane własne

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery infrastrukturalno - gospodarcza. W ten sposób określono czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na poszczególnych obszarach wraz z określeniem w każdym z przypadków skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Tabela 27 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera infrastrukturalno-gospodarcza

Sfera infrastrukturalno-gospodarcza											
OBSZAR			1	2	3	4	5	6	7	8	
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki	Dane własne	397	98	84	90	53	42	13	10	9
Dostępność miejsc pracy	Liczba ofert pracy	Powiatowy Urząd Pracy	131	36	32	29	9	16	2	5	2
Szczególnie zniszczone otoczenie	Liczba budynków bez wodociągów (w sztukach) oraz udział tych budynków do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane własne	2	0	0	0	0	0	1	0	1
	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze	Dane własne	48%	40%	48%	55%	45%	50%	83%	78%	85%

	Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane własne	26%	6%	2%	0%	7%	6%	38%	42%	44%
	Liczba budynków Ogólnie / liczba budynków wybudowanych przed r. 1989/udział tych budynków w budynkach ogółem	Dane własne	2702/1245/46 %	703/232/33 %	433/186/43 %	152/147/97,35 %	830/315/38 %	348/146/42 %	69/64/93 %	100/89/89 %	69/66/96 %

Źródło: opracowanie własne

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w sferze infrastrukturalno -gospodarczej autorzy dokumentu zidentyfikowali następujące problemy oraz potencjały:

	
Potencjały •istniejąca infrastruktura, •układ zabudowy i układ przestrzenny, pozwoli na przywrócenie wcześniej utraconych oraz nadanie nowych funkcji gospodarczych, społecznych i przestrzennych obszarowi kryzysowemu. •wolne tereny i budynki, które mogą zostać wykorzystane na wielofunkcyjny rozwój śródmieścia (społeczny, turystyczny, gospodarczy), •stały proces modernizacji budynków użyteczności publicznej oraz zasobów spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych.	Problemy •niski wskaźnik prowadzenia aktywności gospodarczej, •niezadawalający stan budynków – znacząca większość powstałych przed 1989, •zdegradowane technicznie ulice, place, tereny zielone, •zdegradowana tkanka socjalna, kulturalna, turystyczna i sakralna, •niedostatek instytucji/obiektów życia publicznego i placówek handlowo-usługowych.

Dodatkowo, w poniższym zestawieniu tabelarycznym autorzy podjęli próbę określenia skali problemu i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w odniesieniu do każdego ze zdefiniowanych kryteriów w podziale na poszczególne obszary terytorialne. Dla obu parametrów (skala problemów i potrzeby rewitalizacyjne) określono maksymalną i minimalną ilość punktów w poszczególnych kryteriach. Punktacja poszczególnym parametrom nadawano w następującej skali:

SKALA PROBLEMU:	CHARAKTER POTRZEB:
• nieistotna – 0 punktów, • niewielka– 1 punkt, • umiarkowana– 2 punkty, • istotna– 3 punkty, • bardzo duża– 4 punkty.	• brak – 0 punktów, • niewielki– 1 punkt, • umiarkowany– 2 punkty, • znaczący – 3 punkty, • bardzo duży– 4 punkty.

Następnym etapem analizy było określenie jakościowego oddziaływania poszczególnych parametrów na poszczególne kryteria i przypisanie ocen punktowych. W poniższej tabeli szczegółowo zobrazowano przeprowadzoną analizę.

Tabela 28 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera infrastrukturalno-gospodarcza

Kryterium	Obszar							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Poziom aktywności gospodarczej								
Skala problemów	0	0	1	1	0	2	4	3
Charakter potrzeb	0	0	1	1	0	2	4	3
Dostępność miejsc pracy								
Skala problemów	0	0	1	1	0	4	2	4
Charakter potrzeb	0	0	1	1	0	4	2	4
Szczególnie zniszczone otoczenie								
Skala problemów	0	0	3	2	1	4	3	4
Charakter potrzeb	0	0	3	2	1	4	3	4

Źródło: opracowanie własne

4.3. Sfera przestrzenno – funkcjonalna

Dla mieszkańców danego obszaru istotne jest zaspokojenie potrzeb wyższego rzędu, w tym potrzeb kulturalnych. Ludność w czasie wolnym korzysta z wielu przejawów życia kulturalnego oferowanego zarówno przez sektor biznesu, jaki i sektor publiczny.

W większości gmin wiejskich istotnym czynnikiem pobudzania życia kulturalnego są ośrodki kultury finansowane ze środków publicznych i operujące na majątku samorządu.

W Gminie Bytom Odrzański aktualnie funkcjonuje Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury wpisany do rejestru instytucji kultury.

Jedną z najważniejszych imprez o charakterze kulturalnym jest Festiwal Twórczości Muzycznej Osób Niewidomych. Festiwal na trwale wpisał się w kalendarz imprez na mapie Województwa Lubuskiego.

Tabela 29 Wykaz głównych imprez kulturalnych w Gminie Bytom Odrzański

Rodzaj imprezy	Cykliczność	Miejsce realizacji
Biesiada zespołów ludowych	Co roku	Bytom Odrzański
Festiwal Twórczości Muzycznej Osób Niewidomych	Co roku	Bytom Odrzański

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Bytomiu Odrzańskim

Uzupełniającą funkcję kulturotwórczą pełnią biblioteki. W 2014 r. w Gminie Bytom Odrzański funkcjonowała 1 biblioteka, które dysponowała księgozbiorem w ilości 20268 woluminów. Notuje się wyraźny spadek czytelnictwa, co jest porównywalne do trendów obserwowanych w innych gminach. W 2004 z bogatego księgozbioru oferowanego przez biblioteki skorzystało 1773 osoby, a w 2014 r. 1445.

Tabela 30 Wybrane aspekty kultury w Gminie Bytom Odrzański

Placówki biblioteczne		2004	2006	2008	2010	2012	2014
Biblioteki i filie ogółem	ob.	1	1	1	1	1	1
Biblioteki i filie - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	ob.	1	1	1	-	-	-
Biblioteki i filie - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: wejście do budynku	ob.	-	-	-	1	1	1
Biblioteki i filie - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: udogodnienia wewnątrz budynku	ob.	-	-	-	1	0	1
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	1773	1218	1291	1346	1417	1445
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	331	227	239	246	257	261
Księgozbiór	wol.	22182	16445	17535	17416	18729	20268
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	wol.	10,8	9,9	9,6	9,3	9,4	8,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Strefa turystyczno-rekreacyjna w Gminie Bytom Odrzański jest zlokalizowana głównie przy Odrze oraz w mieście Bytom Odrzański.

Od lat władze samorządowe kładą szczególny nacisk na proces przywrócenia funkcji turystycznych na Odrze. W tym celu Gmina Bytom Odrzański wspólnie z Miastem Nowa Sól zrealizowała projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Obecnie port w Bytomiu Odrzańskim oferuje:

- Dziesięć miejsc do cumowania jachtów i łodzi przy wygodnym pomoście pływającym,
- Pirs dla statków żeglugi pasażerskiej,

- Sanitariaty typu TOI TOI, zlokalizowane przy ul. Nadbrzeżnej (2 szt.) oraz ul. Spacerowej (2 szt.), podłączone do kanalizacji sanitarnej w odległości 10 m i 50 m od pomostu,
- Miejsce poboru wody dla jednostek pływających: Zawór czerpalny ze złączką do węża umiejscowiony jest na nabrzeżu w pobliżu punktu pompowego, w szafce wyposażonej w zamek. - W odległości 20 m,
- Pompowy punkt do opróżniania zbiorników ściekowych (wyposażony w bezobsługową, zautomatyzowaną stację do naliczania ilości pobranych jednostek użytkowych) znajduje się w odległości 10 m - w pobliżu punktu poboru wody,
- Punkt poboru prądu dla jednostek pływających w odległości 20 m,
- Śmietniki kontenerowe na odpadki segregowane w odległości 10 m,
- Slip. Można wodować łódź na przyległej, nieczynnej już przystani promowej. Łagodny, utwardzony zjazd do wody. Wyciągarka silnikowa, przeznaczona do wyciągania z rzeki jednostek pływających o łącznej masie wraz z wózkiem kołowym do 5500 kg,
- Teren oświetlony, objęty monitoringiem.

W pobliżu portu znajdują się:

- Stacja benzynowa Orlen ul. Kożuchowska 1 - w odległości ok. 500m od przystani,
- Sklepy: Duży sklep „Lewiatan” w rynku, obok ratusza. Biedronka ul. Dworcowa 1 (ok. 500m od przystani). Liczne mniejsze sklepy w rynku i jego okolicach,
- Miejsca noclegowe: Zajazd SN „Nadodrze”, ul. Sadowa 4, 50 miejsc noclegowych, w odległości 800 m.

Gmina Bytom Odrzański wspólnie m.in. z Gminą Nowa Sól – Miasto zakupiła w ramach projektu „Odra dla turystów” współfinansowanego z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Brandenbrugia na lata 2007-2013 dwa statki turystyczne: „Zefir” i „Laguna”. Operatorem jednostek jest Stowarzyszenie Odra dla turystów. W sezonie odbywają się regularne rejsy statkami.

Dodatkowo w ramach projektu „Lubuskie Aktywne i Turystyczne”. współfinansowanego z Unii Europejskiej w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 została wybudowana przystań rzeczna (tzw. mariny) w miejscowości Stara Wieś, Bobrowniki (Gmina Otyń) w Siedlisku (Gmina Siedlisko), Krępie (Zielona Góra), Pomorsku (Gmina Sulechów), Nietkowie (Gmina Czerwieńsk), miejscowości Gostchorze (Gmina Krosno Odrzańskie), Uradzie (Gmina Cybinka), Górzycy i Kostrzynie nad Odrą. W ten sposób utworzono sieć przystani na odcinku środkowej Odry umożliwiających rozwój ruchu turystycznego.

W kolejnych latach planowane są dalsze prace inwestycyjne związane z marinami. W tym celu zostanie zawarte porozumienie pomiędzy gminami Bytom Odrzański, Siedlisko, Nowa Sól, Nowa Sól – Miasto, Bojadła, Zabór, Sulechów, Czerwieńsk oraz Miastem Zielona Góra w sprawie wzajemnej współpracy i współdziałania w zakresie projektu pn. „Odra dla turystów 2020 – lubuskie przystanie, obszar L”.

Tabela 31 Turystyka w Gminie Bytom Odrzański

		2004	2006	2008	2010	2012	2014
<i>obiekty</i>	ob.	1	1	1	1	1	1
<i>miejsca noclegowe</i>	msc.	49	49	49	89	88	50
<i>korzystający z noclegów</i>	osoba	1034	670	1624	1428	783	1427
<i>udzielone noclegi</i>	-	1733	1088	6545	7694	2064	6824

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W 2014 r. na obszarze Gminy Bytom Odrzański funkcjonował 1 obiekt noclegowy. Dysponował on 200 miejscami noclegowymi. W 2014 r. z noclegów skorzystało ogółem 1427 osób. W tym samym roku udzielono łącznie 6824 noclegi. Podstawowe wskaźniki związane z obsługą turystyki kształtują się na analizowanym obszarze poniżej średniej dla województwa lubuskiego.

Na obszarze Gminy Bytom Odrzański znajdują się również obiekty dziedzictwa materialnego stanowiące ponadlokalną atrakcję turystyczną. Możemy do nich zaliczyć m.in.

- renesansowy rynek otoczony kamieniczkami z XVII i XVIII w. w Bytomiu Odrzańskim - to zespół renesansowych i barokowych kamieniczek. Oparty na prostokącie. Do rynku prowadzi 7 ulic,
- kamienica „Pod Złotym Lwem” - najładniejsza kamieniczka w mieście. Jest zbudowana w stylu barokowym. Jej nazwa pochodzi od płaskorzeźby umieszczonej nad drzwiami frontowymi. Obecnie znajduje się w niej punkty gastronomiczne,
- ratusz - pierwotnie gotycki, przebudowany w latach 1602-1609, z pięknym portalem i wysoką wieżą. Budynek ten stanowi przykład architektury późnorenesansowej. Wieżę zwieńczono w 1695 roku barokowym hełmem, zniszczonym w 1945 i w latach 1953-1964 starannie zrekonstruowanym,
- kościół p.w. św. Hieronima w Bytomiu Odrzańskim,
- XIX wieczna fontanna ozdobiona figurką chłopca. Jej fundatorem był zamożny mieszczanin, którego syn zatonął w rzece Odrzańskim,
- zabytkowe Schody Rybackie prowadzące na brzeg Odry.

Na uwagę zasługują szczególnie ściśle centrum samego miasta. Posiada ono bogate walory estetyczne i historyczne. Teren ten został poddany rewitalizacji jeszcze ze środków Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Ponadto gmina poprzez Fundację Moje Miasto dofinansowała rewitalizację kamienic (remont dachu i elewacji), co dodatkowo podkreśliło charakterystykę zabytkowej zabudowy.

Obszar Gminy Bytom Odrzański predysponowany jest do rozwoju turystyki rowerowej. Na szczególną uwagę zasługuje następująca trasy rowerowa:

- Trasa : Nowa Sól – Siedlisko – Bytom Odrzański – Tarnów Bycki – Kielcz – Stara Wieś – Nowa Sól; długość – 26 km.,

- Trasa: Bytom Odrzański – Sobolice – Kromolin – rezerwat leśny „Dalkowskie Jary” – Góra Świętej Anny – rezerwat leśny „Annabrzskie Wąwozy – Bonów – Wierzbnice – Bytom Odrzański; długość – 26 km.,
- Trasa: Bytom Odrzański – Kierzno – Skidnów – Ceber – Bogomice – Rapocin – Grodziec Mały – Głogów – Kurowice.

Na obszarze gminy znajdują się także szlaki turystyczne uznane w dokumencie Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku jako produkty turystyczne: Szlak Krzyży Pokutnych – Ługi (gmina Otyń) – Miocin Dolny (gmina Kozuchów) – Kozuchów – Borów Wielki (gmina Nowe Miasteczko) – Gołaszyn (gmina Nowe Miasteczko) – Miłaków (gmina Nowe Miasteczko) – Bytom Odrzański..

Podsumowując analizę w zakresie turystyki warto pokreślić, że Gmina Bytom Odrzański ma potencjał turystyczny (Odra i zabytki na terenie miasta), aczkolwiek wykorzystywany on jest niewystarczającym stopniu. W konsekwencji brakuje spójnego produktu turystycznego i oferty na terenie Powiatu Nowosolskiego. Z uwagi na małą ilość obiektów turystycznych (turystyka jednodniowa) należałoby rozważyć budowę produktu turystycznego w oparciu o współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego z terenu Powiatu Nowosolskiego.

Od lat dziewięćdziesiątych systematycznie zmniejsza się ekonomiczne znaczenie rolnictwa i leśnictwa w rozwoju Gminy Bytom Odrzański. Pokazują to wskaźniki dotyczące rozwoju przedsiębiorczości. Wpłynęła na to m.in. likwidacja PGR-ów, które na ziemiach zachodnich i północnych Polski były istotnym wytwórcą produkcji rolniczej. Z roku na rok spada odsetek mieszkańców, których jedynym źródłem dochodu jest działalności rolnicza.

Jakość gleb w gminie jest bardzo istotnym czynnikiem dla rozwoju rolnictwa warunkującym wysokość i jakość plonów. W strukturze użytkowania gruntów użytki rolne stanowią ok. 57% powierzchni całkowitej gminy. Powierzchnia użytków rolnych w gminie wynosi 2 988 ha, w tym: grunty orne stanowią 79,3%, łąki - 12,9%, pastwiska - 7% i sady - 0,8%. Lasy zajmują powierzchnię 1 755 ha, a pozostałe grunty - 495 ha.

W strukturze zasiewów dominują zboża (głównie pszenica). Pozostałe uprawy to głównie ziemniaki, rzepak i buraki cukrowe.

Na terenie gminy funkcjonują dwie duże ферmy o obsadzie powyżej 40 tys. stanowisk posiadające pozwolenie zintegrowane- Ferma Brojlera Kurzego w Wierzbnicy i Gospodarstwo Drobiarskie w Tarnowie Byckim.

Produkcja rolnicza w gminie odbywa się głównie w gospodarstwach indywidualnych, które zostały zdominowane przez gospodarstwa o małej powierzchni do 5 ha. Pozostała część gruntów rolnych stanowi własność Skarbu Państwa.

Tabela 32 Lasy w Gminie Bytom Odrzański

	Grunty leśne Publiczne	Lasy gminne	Grunty leśne prywatne	Ogółem
Powierzchnia [ha]	1 704,9	10,2	58,5	1 763,4

Udział [%]	96,7	0,6	3,3	100
------------	------	-----	-----	-----

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Całkowita powierzchnia zajęta przez lasy i grunty leśne w Gminie Bytom Odrzański wynosi 1 755 ha, co stanowi 34% powierzchni gminy. Wskaźnik lesistości to wyrażony w procentach stosunek powierzchni porośniętej lasami do powierzchni całkowitej danego obszaru⁵. W 2012 r. wskaźnik ten dla Gminy Bytom Odrzański wynosi 32,9%.

W odniesieniu do powyższego poniżej przedstawiono kryteria delimitacji obszarów w sferze przestrzenno - funkcjonalnej.

Tabela 33 Sfera społeczna – przestrzenno – funkcjonalna

Źródło: opracowanie własne

Tabela 34 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	Dane własne
	Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	Dane własne
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka)	Dane własne

Źródło: opracowanie własne

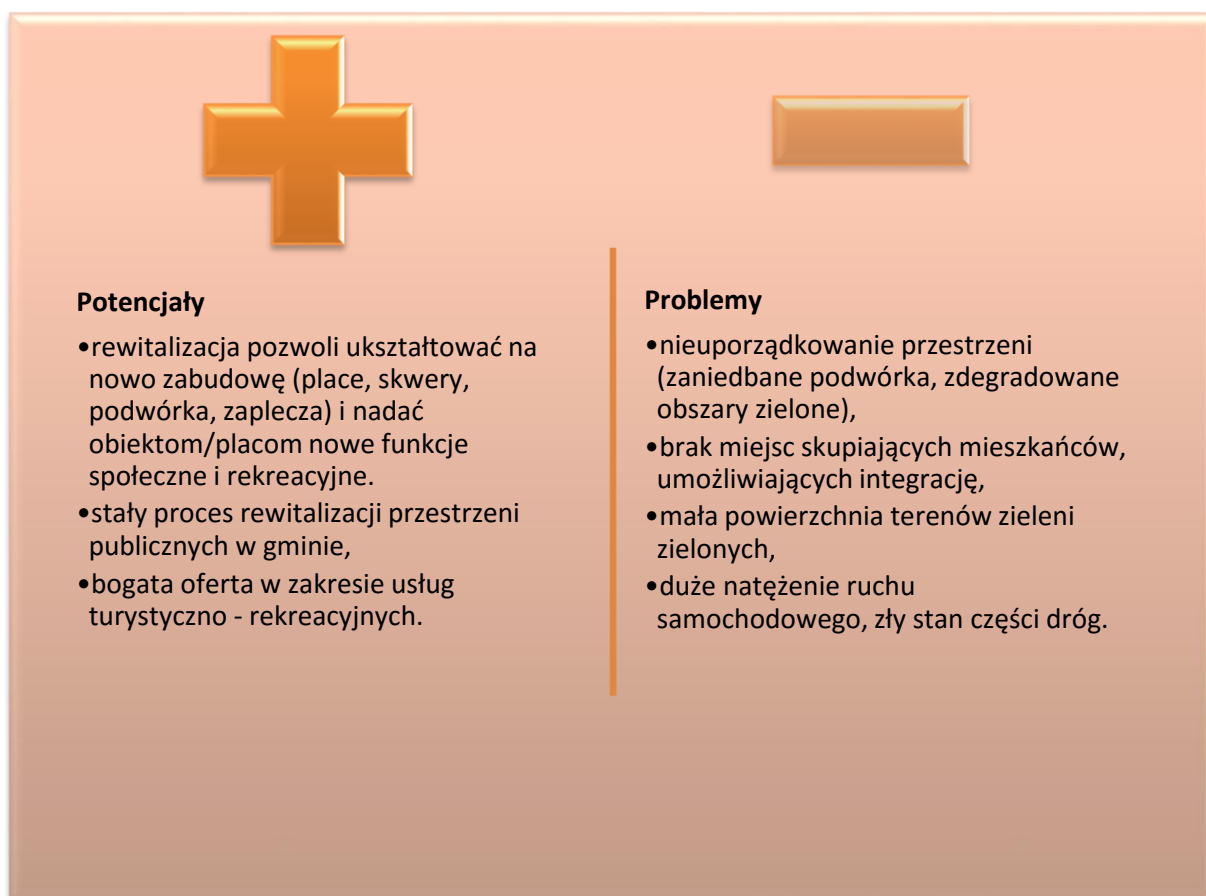
W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery przestrzenno – funkcjonalnej. W ten sposób określono czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na poszczególnych obszarach wraz z określeniem w każdym z przypadków skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Tabela 35 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera przestrzenno – funkcjonalna

Sfera przestrzenno - funkcjonalna											
OBSZAR			1	2	3	4	5	6	7	8	
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	Dane własne	7	70	65	95	82	78	n/d	n/d	n/d
	Udział powierzchnia zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	Dane własne	60%	54%	68%	78%	30%	25%	0	0	0
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka)	Dane własne	15	3	6	2	1	1	1	1	1

Źródło: opracowanie własne

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w sferze przestrzenno – funkcjonalnej autorzy dokumentu zidentyfikowali następujące problemy oraz potencjały:

Dodatkowo, w poniższym zestawieniu tabelarycznym autorzy podjęli próbę określenia skali problemu i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w odniesieniu do każdego ze zdefiniowanych kryteriów w podziale na poszczególne obszary terytorialne. Dla obu parametrów (skala problemów i potrzeby rewitalizacyjne) określono maksymalną i minimalną ilość punktów w poszczególnych kryteriach. Punktacja poszczególnym parametrom nadawano w następującej skali:

SKALA PROBLEMU:

- nieistotna – 0 punktów,
- niewielka – 1 punkt,
- umiarkowana – 2 punkty,
- istotna – 3 punkty,
- bardzo duża – 4 punkty.

CHARAKTER POTRZEB:

- brak – 0 punktów,
- niewielki – 1 punkt,
- umiarkowany – 2 punkty,
- znaczący – 3 punkty,
- bardzo duży – 4 punkty.

Następnym etapem analizy było określenie jakościowego oddziaływania poszczególnych parametrów na poszczególne kryteria i przypisanie ocen punktowych. W poniższej tabeli szczegółowo zobrazowano przeprowadzoną analizę.

Tabela 36 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera przestrzenno - funkcjonalna

Kryterium	Obszar							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna								
Skala problemów	0	1	4	2	2	0	0	0
Charakter potrzeb	0	1	4	2	2	0	0	0
Funkcjonalność przestrzeni publicznych								
Skala problemów	1	0	3	2	2	2	2	2
Charakter potrzeb	1	0	3	2	2	2	2	2

Źródło: opracowanie własne

4.4. Sfera środowiskowa

Pod względem morfologicznym obszar gminy położony jest w obrębie dwóch jednostek: Pradoliny Barycko-Głogowskiej i Wzgórz Dalkowskich. Granica pomiędzy regionami w terenie zaznacza się jako wy-raźna krawędź morfologiczna, której spadki przekraczają nawet 8 i 10 %.

Pradolina Barycko-Głogowska to forma dolinna o szerokości 5-15 km, z terasami Odry o powierzchni płaskiej, rozbitej krawędziami. W jej obrębie wyróżnia się terasę holoceniową zalewową, występującą na wysokości 64-67 m n.p.m. z kilkoma starorzeczami oraz fragmenty terasy nad zalewowej, położonej na wysokości 67-70 m n.p.m.

Wzgórza Dalkowskie (zachodnia część Gór Kocich) to wysoczyzna morenowa, o powierzchni płasko -falistej, wyniesiona od 70 m w części północnej do 200 m n.p.m. w części południowej. Lokalnie na wysoczyźnie występują spadki terenu rzędu 5%. W rejonie krawędzi i pagórów wysoczyzna wykazuje spadki przekraczające 8 i 10%.

Rzeźba obszaru gminy charakteryzuje się amplitudą rzędu ok.152 m. Najniżej położone miejsce u ujścia rzeki Biała Woda znajduje się na poziomie 63,7 m n.p.m. najwyższy punkt położony jest na wysokości 216 m n.p.m. na terenie rezerwatu leśnego Annabrzskie Wąwozy.

Teren gminy położony jest na obszarze Monokliny Przedsudeckiej, gdzie pod osadami kenozoiku występują utwory triasu i jury. Nad nimi zalega kompleks osadów trzeciorzędowych i czwartorzędowych o miąższości 150-300 m. Różnice w budowie geologicznej występują pomiędzy terenami położonymi w pra-dolinie oraz na obszarze Wzgórz Dalkowskich.

W obrębie pradoliny w budowie geologicznej biorą udział piaski i żwiry o znacznej miąższości, które włożone są w rozcięte starsze utwory plejstoceny i podłoże ilasto-piaszczyste trzeciorzędu. Osady lodowcowe czwartorzędu mają grubość 7 do 95 m.

Pogórza Dalkowskie są wzniesieniami moreny czołowej spiętrzonej glaciektonicznie. W budowie geologicznej osady trzeciorzędowe wykształcone jako ropy i pyły zalegają płytko, czasami na powierzchni terenu. Przykryte są cienką powłoką osadów czwartorzędowych wykształconych jako piaski średnio i drobno-ziarniste, rzadziej gliny.

Sieć hydrograficzną gminy tworzy rzeka Odra (przepływająca we wschodniej części gminy) wraz z jej lewobrzeżnymi dopływami, z których wyróżnia się ciek Biała Woda, stanowiący jej zachodnią granicę. W pradolinie występują starorzecza Odry, poza tym na całym obszarze gminy istnieje jeszcze kilka bezimiennych cieków i kanałów, które bezpośrednio odprowadzają wodę z wysoczyzny do Odry.

Na obszarze Gminy Bytom Odrzański znajduje się Obszar Natura 2000 objęty tzw. Dyrektywą Ptasią: PLB080004 Dolina Środkowej Odry.

Dolina Środkowej Odry jest jedną z najważniejszych w kraju ostoi ptaków drapieżnych, wodno-błotnych i związanych z siedliskami szerokiej doliny rzecznej, która częściowo zachowała naturalny charakter. Jest to najważniejsza krajowa ostoja lęgowa kani czarnej *Milvus migrans* (24–26 par lęgowych, ok. 7% ogólnokrajowej populacji lęgowej) i kani rudej *Milvus milvus* (32–35 par lęgowych, ponad 5% ogólnokrajowej populacji lęgowej). Stosunkowo znaczną liczebność osiągają także gniazdujące na terenie obszaru populacje derkacza *Crex crex* (110–120 odżywiających się samców), rybitwy białowąsowej *Chlidonias hybrida* (3–30 par lęgowych, ponad 1% ogólnokrajowej populacji lęgowej) i rybitwy białoskrzydłej *Chlidonias leucopterus* (15–30 par lęgowych, ponad 3% ogólnokrajowej populacji lęgowej) i dzięcioła średniego *Dendrocopos medius* (250–300 par lęgowych, ponad 2% ogólnokrajowej populacji lęgowej). Obszar, położony w obrębie jednego z głównych w kraju korytarzy ekologicznych wiodącego wzdłuż doliny Odry jest także ważnym szlakiem migracji ptaków wodno-błotnych. Liczebność ich zgromadzeń spotykanych tu w okresie przelotów przekracza 20 000 osobników. Największą liczebność osiągają stada gęsi zbożowej *Anser fabalis* (3000–25 000 osobników). Dolina Środkowej Odry jest również ważnym miejscem zimowania tego gatunku (1000–3000 osobników), a także łabędzia krzykliwego *Cygnus cygnus* (700–900 osobników).

Na terenie jednostki występuje Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórza Dalkowskie, zatwierdzony Rozporządzeniem Nr 3 Wojewody Lubuskiego z dnia 17 lutego 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 9, poz. 172 z 28.02.2005 r.). Tą formą ochrony objęty został obszar o powierzchni 3 982 ha, z czego na terenie Gminy Bytom Odrzański zajmuje on powierzchnię 2 863 ha (ok. 72%). Obszar ten zajmuje tereny w dolinie Odry oraz pas lasów w zachodniej części gminy i przechodzi w kierunku południowym na Wzgórza Dalkowskie. Celem ochrony jest zachowanie mozaikowego krajobrazu leśno-polnego w terenie o urozmaiconej rzeźbie powierzchni ziemi. Miejsce to jest jednym z najcenniejszych przyrodniczo terenów w gminie, charakteryzujących się wysoką bioróżnorodnością. Dominują tu biocenozy typu łąkowego, leśnego, szuwarowego i wodnego.

W pobliżu miejscowości Bonów zlokalizowany jest Rezerwat leśny Annabrzskie Wąwozy - utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dn. 21 lipca 1977 r. (M. P. Nr 19 poz. 107 z 1977 r.) oraz Zarządzeniem Nr 10/2012 regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 28 lutego 2012 r. w sprawie rezerwa-tu przyrody „Annabrzskie Wąwozy” (Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 26.03.2012 r. poz. 716). Rezerwat ten zajmu-je powierzchnię 56,11 ha i obejmuje fragment Wzgórz Dalkowskich. Celem ochrony jest zachowanie naturalnego zróżnicowania ekosystemów leśnych przy unaturalnieniu ich struktury, z zachowaniem cennych gatunków flory i fauny. Teren rezerwatu charakteryzuje się bardzo urozmaiconą rzeźbą powierzchni ziemi. Różnice wysokości względnych między partiami szczytowymi a dnem wąwozów dochodzą do 40 m. Najwyższe wzniesienie ma wysokość 216 m n.p.m. (wieża widokowa).

W odniesieniu do powyższego poniżej przedstawiono kryteria delimitacji obszarów w sferze środowiskowej.

Tabela 37 Sfera środowiskowa – kryteria delimitacji

Źródło: opracowanie własne

Tabela 38 Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Jakość powietrza	Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	Dane własne
	Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)	Dane własne
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	Dane własne
	Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Dane własne

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery środowiskowej. W ten sposób określono czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na poszczególnych obszarach wraz z określeniem w każdym z przypadków skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Tabela 39 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera środowiskowa

Sfera środowiskowa											
OBSZAR			1	2	3	4	5	6	7	8	
Jakość powietrza	Liczba budynków o niskiej termoizolacyjności (w sztukach)	Dane własne	2281	591	363	134	696	292	61	89	61
	Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)	Dane własne	78	45	52	68	41	56	85	85	85
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	Dane własne	3,5	4,8	4,3	1,1	2,3	1,1	0,9	0,9	0,9
	Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Dane własne	2092	11	9	2	12	5	559	641	853

Źródło: opracowanie własne

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w strefie społecznej autorzy dokumentu zidentyfikowali następujące problemy oraz potencjały:

Dodatkowo, w poniższym zestawieniu tabelarycznym autorzy podjęli próbę określenia skali problemu i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w odniesieniu do każdego ze zdefiniowanych kryteriów w podziale na poszczególne obszary terytorialne. Dla obu parametrów (skala problemów i potrzeby rewitalizacyjne) określono maksymalną i minimalną ilość punktów w poszczególnych kryteriach. Punktacja poszczególnym parametrom nadawano w następującej skali:

SKALA PROBLEMU:

- nieistotna – 0 punktów,
- niewielka – 1 punkt,
- umiarkowana – 2 punkty,
- istotna – 3 punkty,
- bardzo duża – 4 punkty.

CHARAKTER POTRZEB:

- brak – 0 punktów,
- niewielki – 1 punkt,
- umiarkowany – 2 punkty,
- znaczący – 3 punkty,
- bardzo duży – 4 punkty.

Następnym etapem analizy było określenie jakościowego oddziaływania poszczególnych parametrów na poszczególne kryteria i przypisanie ocen punktowych. W poniższej tabeli szczegółowo zobrazowano przeprowadzoną analizę.

Tabela 40 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera środowiskowa

Kryterium	Obszar							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Jakość powietrza								
Skala problemów	0	1	4	1	2	4	4	4
Charakter potrzeb	0	1	4	1	2	4	4	4

Źródło: opracowanie własne

5. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji - określenie, w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium najbardziej wymagającego wsparcia

Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 (Dz. U. 2015 poz. 1777) oraz „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” (Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 3 lipca 2015 r., MliR/H 2014-2020/20(01)/07/2015) rewitalizacja stanowi proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Obszar zdegradowany to natomiast przestrzeń, w której koncentrują się zjawiska negatywne (społeczne, gospodarcze, przestrzenne) oraz problemy, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców. Szczególne znaczenie odgrywać będzie obszar rewitalizacji. Jest to "obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, (...) na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się przeprowadzić rewitalizację". Nie może on obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Delimitacji przestrzennej obszarów wymagających interwencji w ramach Programu Rewitalizacji dokonano na podstawie wieloczynnikowej analizy ilościowej i jakościowej i na tej podstawie wyznaczono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Identyfikacji występujących na terenie gminy problemów, czynników i zjawisk kryzysowych dokonano w odniesieniu do sfery społecznej, infrastrukturalno-gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Efektem prezentowanej diagnozy jest wskazanie obszaru o największej kumulacji zjawisk kryzysowych. Analizę poszczególnych obszarów oparto na zestawie wskaźników pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych stref.

5.1. Metodologia delimitacji obszarów zdegradowanych

Na potrzeby procesu wyznaczenia obszarów zdegradowanych przyjęto podział terytorium gminy na 8 obszarów funkcjonalnych. Delimitacja była prowadzona w odniesieniu do sfer:

- społecznej,
- infrastrukturalno-gospodarczej,
- przestrzenno-funkcjonalnej,
- środowiskowej.

Tabela 41 Granice obszarów problemowych

Numer obszaru	Granica obszaru
1	Bytom Odrzański - Kożuchowska (część), Kusocińskiego, Bolesława Krzywoustego (część), Łąkowa, 1-Maja, Mała, Nowe Miasto, Piaskowa, Poprzeczna, Robotnicza, Sportowa, Wodna, Wybickiego, Wyspiańskiego
2	Bytom Odrzański – ulice: Andersa, Daszyńskiego, Dmowskiego, Garażowa, Hallera, Korfantego, Nowosolska, Ogrodowa, Osiedle Piastowskie, Narutowicza, Paderewskiego, Piłsudskiego, Rataja, Sadowa, Witosza, Żeromskiego,
3	Bytom Odrzański – ulice: Aleja Złotej Jesieni, Ciemna, Cmentarna, Dworcowa (część), Górna, Głogowska (część), Kolbego, Konopnickiej, Kopernika (część), Kościelna, Kożuchowska (część), Bolesława Krzywoustego (część), Mickiewicza (część), Mostowa, Narożna, Nadbrzeżna, Os. Rybackie, Rynek, Spacerowa, Szkolna, Wąska, Widok.
4	Bytom Odrzański – ulice: Akacyjowa, Botaniczna, Cicha, Dworcowa (część), Fabryczna, Klonowa, Kolejowa, Kręta, Krótka, 8 – Maja, Mickiewicza (część), Młyńska, Polna, Lipowa, Sienkiewicza, Sucharskiego, Szeroka, Topolowa, XXV – lecia PRL,
5	Bytom Odrzański – ulice: Głogowska (część), Kopernika (część), Słoneczna
6	Miejscowości Bodzów, Drogomil, Kropiwnik, Sobolice
7	Miejscowości Bycz, Królikowice, Małaszowice, Tarnów Bycki
8	Miejscowości Bonów, Popowo, Wierzbnica

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz konsultacji społecznych

Mając na uwadze specyfikę województwa lubuskiego i uwarunkowań występujących głównie na terenach zurbanizowanych oraz możliwości dostępu do danych statystycznych obrazujących zmiany społeczno-ekonomiczne, a także stan infrastruktury technicznej, w badaniu przyjęto następujące kryteria w poszczególnych sferach:

Społeczna

- Poziom ubóstwa,
- Poziom obciążenia demograficznego,
- Poziom aktywności społecznej,
- Poziom zagrożenia wykluczeniem społecznym,
- Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń),
- Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia.

Infrastrukturalno-gospodarcza

- ❖ Poziom aktywności gospodarczej,
- ❖ Dostępność miejsc pracy,
- ❖ Szczególnie zniszczone otoczenie.

Przestrzenno-funkcjonalna

- Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna,
- Funkcjonalność przestrzeni publicznych.

Środowiskowa

- Jakość powietrza,
- Jakość i stan terenów zielonych.

5.2. Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego

Ocena sytuacji kryzysowej w badanych sferach odbywała się poprzez analizę wskaźników ilościowych, gdzie za obszary kwalifikujące się do wsparcia uznano te, dla których wartości wskaźników były gorsze niż wartości referencyjne dla gminy oraz opisów jakościowych opartych na wywiadach z mieszkańcami badanych obszarów. Przyjęta metodologia została opracowana na podstawie wskazówek zawartych w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. W pierwszym kroku określano wartość referencyjną dla wskaźnika w odniesieniu do całej gminy, a następnie porównywano wartość wskaźnika obliczoną dla ustalonego obszaru z wartościami referencyjnymi. Dla lepszego zobrazowania wyników w niżej prezentowanych tabelach użyto kolorów, których intensywność jest skorelowana z wartością danego wskaźnika. Im użyty kolor jest ciemniejszy tym gorszy wynik analizowanego aspektu.

Po wyliczeniu wszystkich wartości następowało przyznawanie od 1 do 3 tzw. „małych” punktów dla tych obszarów, w których wartość wskaźnika wskazywała na kumulację negatywnych zjawisk. Według przyjętej metodologii obszar z najgorszym wynikiem otrzymywał 3 punkty, drugi w kolejności 2 punkty oraz trzeci 1 punkt. Pozostałe obszary nie były już punktowane. Następnie sumowano liczbę zdobytych punktów i wg tej gradacji uporządkowywano Obszary od najgorszego do najlepszego w danej sferze. W celu umożliwienia rzetelnego porównywania wyników Obszarów dla poszczególnych sfer i uniknięcia błędu uzależniającego wyniki od ilości przyjętych wskaźników ponownie każdemu obszarowi przyznano tzw. „duże” punkty, tym razem od 8 do 1 zgodnie z

kolejnością wcześniej zdobytych „małych” punktów. Na koniec każdej ze sfer przyporządkowano wagę, która ma oddawać istotę analizowanych problemów w kontekście aktualnej definicji rewitalizacji. W uproszczeniu można stwierdzić, że dla autorów Programu najważniejszym elementem przy wyznaczaniu obszarów kryzysowych był człowiek i problemy społeczne, a kwestie infrastrukturalne, gospodarcze, czy środowiskowe plasowały się na dalszych miejscach. Stąd przyjęto następujący podział wag:

1. Sfera społeczna – 0,4,
2. Sfera infrastrukturalno-gospodarcza – 0,2,
3. Sfera przestrzenno-funkcjonalna – 0,3,
4. Sfera środowiskowa – 0,1.

Przyporządkowane dla każdego z obszarów „duże” punkty w poszczególnych sferach były mnożone przez przyjętą wagę i dopiero ostatecznie wyliczona wartość pozwala nam rzetelnie wskazać obszary, w których występuje szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk świadczących o poziomie degradacji danego obszaru pod każdym z analizowanych względów. Ostatecznie, jako obszar zdegradowany przyjęto ten teren, dla którego wyliczona wartość przekracza o minimum 1/3 wartość średnią dla wszystkich obszarów. Bezsprzecznie należy przyjąć, że przekroczenie średniego poziomu o aż 33% świadczy o wyraźnej potrzebie pilnej interwencji i podjęciu działań zaradczych zapobiegających degradacji, których skutki w najbliższym czasie mogą stać się nieodwracalne.

Zastosowane wskaźniki w poszczególnych sferach to:

Spółeczna

- Średni dochód na 1 mieszkańca w danym obszarze w pln.,
- Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os./100 mieszkańców),
- Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców),
- Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (liczba os./100 mieszkańców),
- Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców,
- Liczba osób z niepełnosprawnością (liczba os./100 mieszkańców),
- Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców),
- Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców),
- Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie (ogółem/100 mieszkańców),
- Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych (ogółem/100 mieszkańców),
- Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki/100 mieszkańców,
- Liczba czynów karalnych osób nieletnich – sztuki/100 mieszkańców,
- Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (liczba os/100 mieszkańców),
- Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych (liczba os./100 mieszkańców),
- Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os./100 mieszkańców).

Infrastrukturalno-gospodarcza

- ❖ Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki (ogółem/100 mieszkańców),
- ❖ Liczba ofert pracy (ogółem/100 mieszkańców),
- ❖ Liczba budynków bez wodociągów (w sztukach) oraz udział tych budynków do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %),
- ❖ Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze,
- ❖ Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %),
- ❖ Liczba budynków Ogólnie / liczba budynków wybudowanych przed r. 1989/udział tych budynków w budynkach ogółem.

Przestrzenno-funkcjonalna

- Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%),
- Udział powierzchnia zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%),
- Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka).

Środowiskowa

- Liczba budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%),
- Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%),
- Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%),
- Powierzchnia terenów zielonych (ha).

Przyjęty w badaniu katalog wskaźników, dających możliwość przeprowadzenia analizy porównawczej obszarów, został dostosowany do specyfiki społeczności zamieszkującej gminę Bytom Odrzański oraz skonsultowany z pracownikami m.in. Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli i Urzędu Skarbowego. Podstawowym zadaniem było zebranie danych zagregowanych dla poszczególnych obszarów i ich odpowiednia interpretacja. W poprzednim rozdziale podano także źródła danych dla poszczególnych wskaźników.

5.3. Określenie obszarów zdegradowanych

Przedstawiona w poprzednim rozdziale metodologia prowadzonej analizy wskaźnikowej pozwala określić takie przestrzenie funkcjonalne, które aktualnie są najbardziej zdegradowane. Zaniechanie podejmowania działań zaradczych na tych obszarach spowoduje ich dalszą dewastację oraz stałe obniżanie poziomu życia zamieszkujących je osób. W każdej z weryfikowanych sfer

poszczególne obszary zostały zaprezentowane wg natężenia skali zjawisk kryzysowych występujących na danym terenie.

Sfera społeczna

Tabela 42 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze społecznej

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość referencyjna dla całej gminy	Obszary							
				1	2	3	4	5	6	7	8
Poziom ubóstwa	Średni dochód na 1 mieszkańca w danym obszarze w pln	Dane Własne/Urząd Skarbowy	3385	3462	3568	2950	3025	3285	2863	2785	2722
	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej	8,40	6,32	5,52	12,86	6,49	7,18	8,52	8,56	6,83
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców)	OPS	11,13	9,31	7,01	16,71	8,19	10,68	11,36	10,81	8,70
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (liczba os./100 mieszkańców)	Dane własne	15,79	16,17	15,92	16,06	16,06	16,02	15,46	16,44	15,84
Poziom aktywności społecznej	Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców	Dane własne	0,27	0,32	0,64	0,13	0,43	0,37	0,00	0,23	0,00
Poziom zagrożenia wykluczenia	Liczba osób z niepełnosprawnościami (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej	16,76	16,70	17,62	16,38	17,98	16,76	17,35	17,34	16,46
	Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców)	OPS	14,55	11,56	10,19	18,41	17,23	15,47	11,36	11,49	13,04

	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców)	OPS	1,09	0,87	0,76	1,38	1,29	1,16	0,85	0,86	0,98
	Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie (ogółem/100 mieszkańców)	OPS	5,28	4,28	3,57	6,81	5,69	6,03	4,54	4,48	4,17
	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych (ogółem/100 mieszkańców)	OPS	1,48	1,04	1,04	2,02	2,07	1,08	0,97	0,88	1,43
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw – szlaki/100 mieszkańców	Lokalny Posterunek Policji	1,63	0,11	0,21	5,61	0,32	0,00	0,00	0,00	0,00
	Liczba czynów karalnych osób nieletnich – szlaki/100 mieszkańców	Lokalny Posterunek Policji	0,04	0,00	0,00	0,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poziom długotrwalego bezrobocia oraz bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (liczba os./100 mieszkańców)	dane własne/Urząd Pracy	3,26	3,32	3,61	3,20	3,19	3,50	3,47	3,15	3,42
	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych (liczba os./100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy	5,25	5,35	5,94	5,16	5,21	5,52	5,36	5,18	5,59
	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os./100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy	2,56	2,36	2,34	2,94	2,34	2,58	2,84	2,48	2,48

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych z Urzędu Gminy, Urzędu Skarbowego, Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Lokalnych Posterunków Policji

W sferze społecznej za obszar kryzysowy uznano te tereny, które wykazały kumulację negatywnych zjawisk w co najmniej dziewięciu z piętnastu wykorzystanych w badaniu wskaźników (60%). Wskaźniki badano dla następujących kryteriów: Poziom ubóstwa, Poziom obciążenia demograficznego, Poziom aktywności społecznej, Poziom zagrożenia wykluczeniem społecznym, Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń), Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia. Obszary znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji to:

- Obszar nr 3,
- Obszar nr 5.

Wymienione obszary wypadają najgorzej w co najmniej dziewięciu z badanych cech i przyjmują dla nich najwyższe (lub odpowiednio najniższe) wartości liczbowe w odniesieniu do całej gminy. W najtrudniejszej sytuacji pod tym względem znajduje się Obszar nr 3. Potwierdzają to wartości wskaźników, w przypadku których, aż dla dwunastu z nich obszar ten miał wyniki gorsze niż referencyjne. Zaraz za wymienionym terenem na drugim miejscu plasował się Obszar nr 5. Należy tutaj zauważyć, że w analizowanej sferze najlepiej wypadły Obszary położone na terenach wiejskich. Jedynie w przypadku trzech kryteriów prezentowały najgorsze wyniki. Udowadniają to wskaźniki: Średni dochód na 1 mieszkańca w danym obszarze, Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (liczba os./100 mieszkańców), Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców. Oznacza to, że mieszkańcy tych obszarów cechują się niższą zamożnością niż mieszkańcy miasta, wykazują niższą aktywność w zakresie kreowania i realizacji inicjatyw społecznych a także są zamieszkane przez osoby starsze.

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszarem zdegradowanym o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze społecznej jest: Obszar nr 3. Tylko w nieco lepszej sytuacji znajduje się Obszar nr 5.

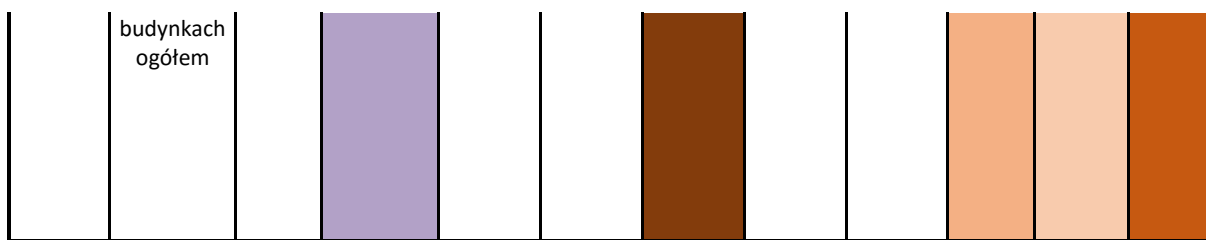
Sfera infrastrukturalno-gospodarcza

Tabela 43 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze infrastrukturalno-gospodarczej

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość dla całej gminy	Obszary							
				1	2	3	4	5	6	7	8
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów w gospodarki (ogółem/100 mieszkańców)	Dane własne	7,11	10,49	17,83	5,87	5,64	7,73	4,10	2,25	2,80

Dostępność miejsc pracy	Liczba ofert pracy (ogółem/100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy	2,35	3,85	6,79	1,89	0,96	2,95	0,63	1,13	0,62
Szczegółnie zniszczone otoczenie	Liczba budynków bez wodociągów (w sztukach) oraz udział tych budynków do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane własne	0,70%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	1%
	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze	Dane własne	48%	40%	48%	55%	45%	50%	83%	78%	85%
	Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane własne	26%	6%	2%	0%	7%	6%	38%	42%	44%
	Liczba budynków Ogólnie / liczba budynków wybudowanych przed r. 1989/udział tych budynków w	Dane własne	2702/1245/46%	703/232/33%	433/186/43%	152/147/97%	830/315/38%	348/146/42%	69/64/93%	100/89/89%	69/66/96%

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych z Urzędu Gminy, Powiatowego Urzędu Pracy

W sferze infrastrukturalno-gospodarczej analizowano wskaźniki odwołujące się do ilości i jakości infrastruktury technicznej oraz poziomu rozwoju gospodarczego na danym terenie. Za obszary zdegradowane w tej sferze uznano te tereny, które wypadły najgorzej w minimum dwóch spośród trzech analizowanych kryteriów.

Taka sytuacja zaistniała w:

- Obszarze nr 8,
- Obszarze nr 6,
- Obszarze nr 7.

Zaprezentowane zestawienie pozwala uznać, że to właśnie na terenach wiejskich mamy do czynienia z najtrudniejszą sytuacją dotyczącą poziomu rozwoju gospodarczego i niską jakością infrastruktury technicznej. Mieszkańcy wsi mają znacznie mniejsze możliwości korzystania z sieci gazowej niż mieszkańcy miast, ponadto na terenach wiejskich duży odsetek mieszkańców korzysta z bezodpływowych zbiorników na ścieki, natomiast w mieście większość budynków podłączona jest do sieci kanalizacji ściekowej. Na terenach wiejskich funkcjonuje również stosunkowo mniej przedsiębiorstw niż na obszarach silnie zurbanizowanych.

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszarami zdegradowanymi o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze infrastrukturalno-gospodarczym są: Obszar nr 8, Obszar nr 6 i Obszar nr 7.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Tabela 44 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość dla całej gminy	Obszary							
				1	2	3	4	5	6	7	8
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	Dane własne	73%	70%	65%	85%	82%	78%	n/d	n/d	n/d

	Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	Dane własne	60%	54%	68%	78%	30%	25%	0%	0%	0%
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka)	Dane własne	15	3	6	2	1	1	1	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych z Urzędu Gminy

Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej oparta była na ocenie skali kryzysu dotyczącego dwóch wskaźników, tj.: szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna weryfikowana udziałem zaniedbanych podwórek w ilości podwórek ogółem oraz udziałem powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych oraz funkcjonalność przestrzeni publicznych (Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych). Za obszary kryzysowe uznano takie, które przyjmują jedno z najwyższych wartości obydwu kryteriów. Są to:

- Obszar nr 3,
- Obszar nr 4,
- Obszar nr 5.

W przypadku tej sfery mamy do czynienia ze zróżnicowaniem poziomu zagospodarowania przestrzenno-funkcjonalnego poszczególnych obszarów. W najtrudniejszej sytuacji znajduje się obszar nr 3. Wynika to z faktu, że wymieniony obszar zamieszkuje jest w dużej mierze przez osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i borykające się z problemami społecznymi.

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszarem zdegradowanym o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnym jest Obszar nr 3.

Sfera środowiskowa

Tabela 45 Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze środowiskowej

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość dla całej gminy	Obszary							
				1	2	3	4	5	6	7	8
Jakość powietrza	Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	Dane własne	84,42%	84%	84%	84%	84%	84%	88%	89%	88%
	Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)	Dane własne	78,23%	46%	53%	69%	42%	57%	86%	86%	85%
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	Dane własne	3,5	4,8	4,3	1,1	2,3	1,1	0,9	0,9	0,9
Jakość i stan terenów zielonych	Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Dane własne	2092	11	9	2	12	5	559	641	853

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych z Urzędu Gminy

W sferze środowiskowej przyjęto kryteria bezpośrednio związane z czynnikami wpływającymi niekorzystnie na środowisko przyrodnicze badanych obszarów (Jakość powietrza, Jakość i stan terenów zielonych). Wybrano wskaźniki: Liczba budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%), Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%), Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%), Powierzchnia terenów zielonych (ha).

Uznanie danego terenu za obszar kryzysowy następowało w przypadku, gdy na badanym obszarze co najmniej dwa wskaźniki prezentowały najmniej korzystne wyniki. Taką sytuację odnotowano w następujących lokalizacjach:

- Obszar 3,
- Obszar 6,
- Obszar 7,
- Obszar 8.

Analizowanie tej sfery opierało się na badaniach przeprowadzonych w roku 2015 dzięki któremu możemy obserwować aktualne zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego.

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszary zdegradowane o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej to w mieście Obszary 3 i wszystkie Obszary wiejskie.

Podsumowując analizę wskaźników dla każdej ze sfer poniżej zaprezentowano liczbę punktów, jakie otrzymały Obszary w odniesieniu do poszczególnych wskaźników.

Sfera społeczna

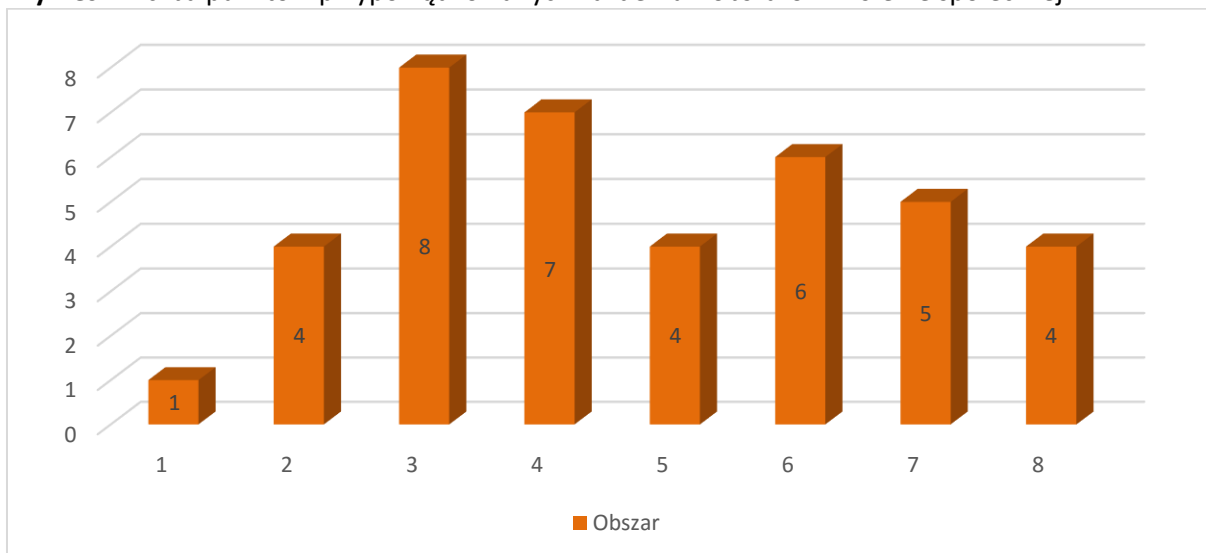
Tabela 46 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze społecznej

Kryterium	Wskaźnik	Obszary							
		1	2	3	4	5	6	7	8
Poziom ubóstwa	Średni dochód na 1 mieszkańca w danym obszarze w pln						1	2	3
	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os./100 mieszkańców)			3			1	2	
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców)			3			2		
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (liczba os./100 mieszkańców)	2		1	1			3	
Poziom aktywności społecznej	Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców			1			3	2	3
Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba osób z niepełnosprawnością (liczba os./100 mieszkańców)		2		3		1		
	Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców)			3	2	1			
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców)			3	2	1			
	Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie (ogółem/100 mieszkańców)			3	1	2			
	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych (ogółem/100 mieszkańców)			2	3				
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki/100 mieszkańców			3					
	Liczba czynów karalnych osób nieletnich – sztuki/100 mieszkańców			3					
Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (liczba os./100 mieszkańców)		3			2	1		
	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych (liczba os./100 mieszkańców)		3			1			2
	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co			3		1	2		

	najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os./100 mieszkańców)								
Suma punktów		2	8	28	12	8	11	9	8
Punkty za pozycję		1	4	8	7	4	6	5	4

Źródło: opracowanie własne

Wykres 4 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze społecznej

Źródło: opracowanie własne

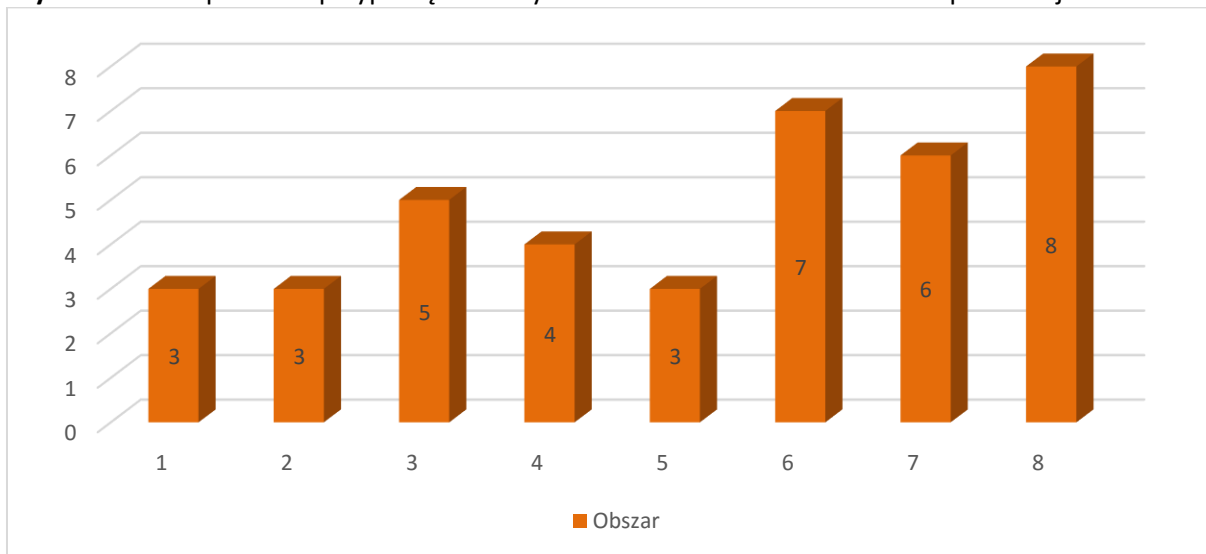
Sfera Infrastrukturalno-gospodarcza

Tabela 47 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze infrastrukturalno-gospodarczej

Kryterium	Wskaźnik	Obszary							
		1	2	3	4	5	6	7	8
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki (ogółem/100 mieszkańców)						1	3	2
Dostępność miejsc pracy	Liczba ofert pracy (ogółem/100 mieszkańców)				1		3	2	3
Szczególnie zniszczone otoczenie	Liczba budynków bez wodociągów (w sztukach) oraz udział tych budynków do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)						3		3
	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze						2	1	3
	Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)						1	2	3
	Liczba budynków Ogólnie / liczba budynków wybudowanych przed r. 1989/udział tych budynków w budynkach ogółem			3			1		2
Suma punktów		0	0	3	1	0	11	8	16
Punkty za pozycję		3	3	5	4	3	7	6	8

Źródło: opracowanie własne

Wykres 5 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze społecznej

Źródło: opracowanie własne

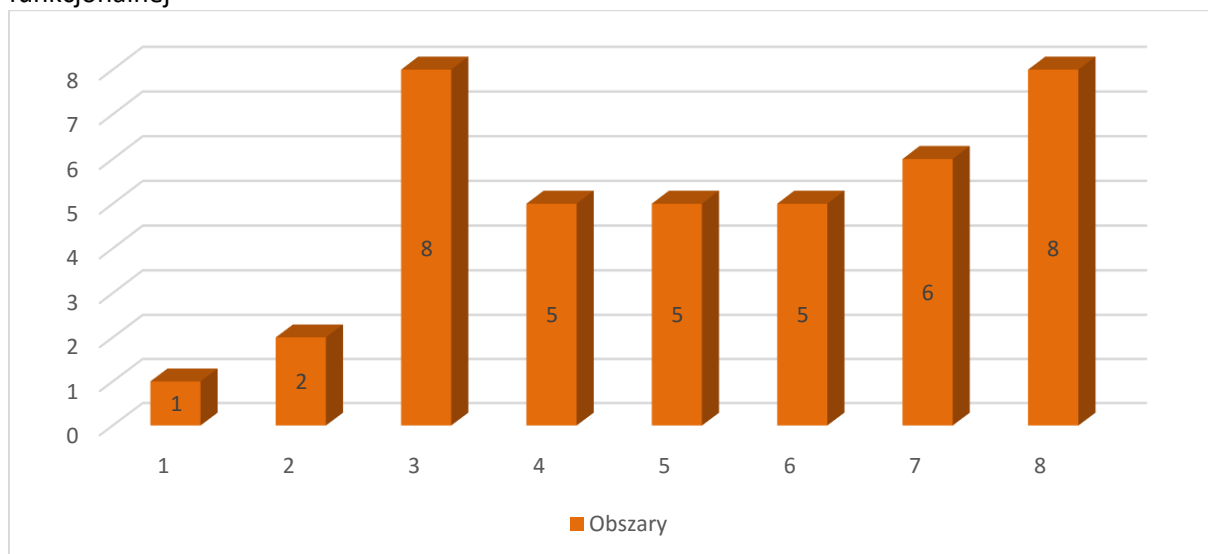
Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Tabela 48 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Kryterium	Wskaźnik	Obszary							
		1	2	3	4	5	6	7	8
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)			3	2	1			
	Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)		2	3					
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka)			2	3	3	3	3	3
Suma punktów		1	4	11	9	9	9	10	11
Punkty za pozycję		1	2	8	5	5	5	6	8

Źródło: opracowanie własne

Wykres 6 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Źródło: opracowanie własne

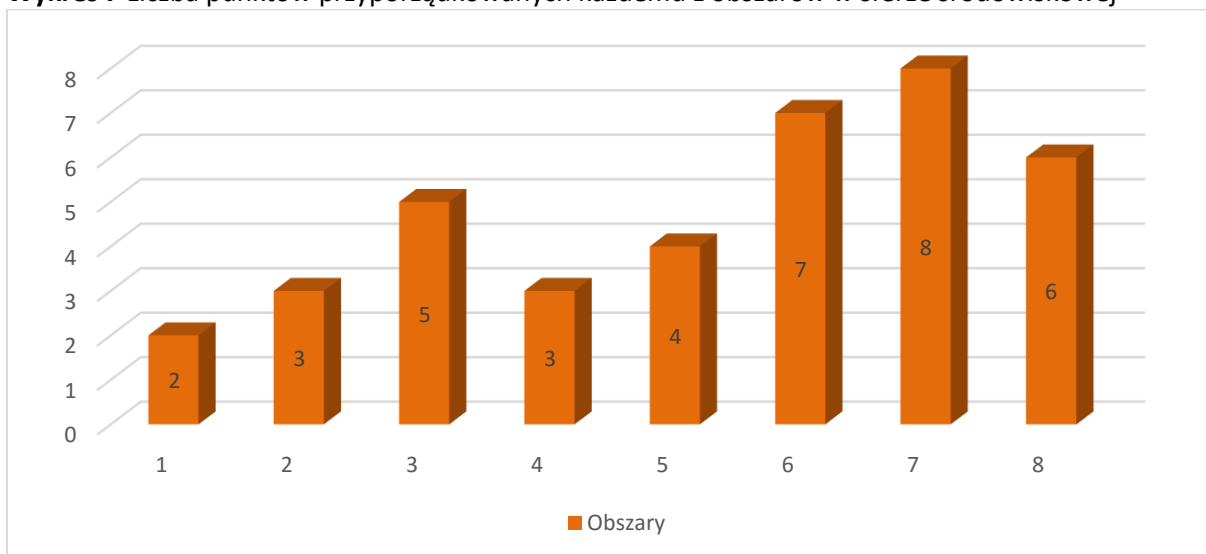
Sfera środowiskowa

Tabela 49 Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze środowiskowej

Kryterium	Wskaźnik	Obszary							
		1	2	3	4	5	6	7	8
Jakość powietrza	Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)			1			2	3	2
	Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)						3	3	2
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)			2	1	2	3	3	3
Jakość i stan terenów zielonych	Powierzchnia terenów zielonych (ha)		1	3		2			
Suma punktów		0	1	6	1	4	8	9	7
Punkty za pozycję		2	3	5	3	4	7	8	6

Źródło: opracowanie własne

Wykres 7 Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze środowiskowej

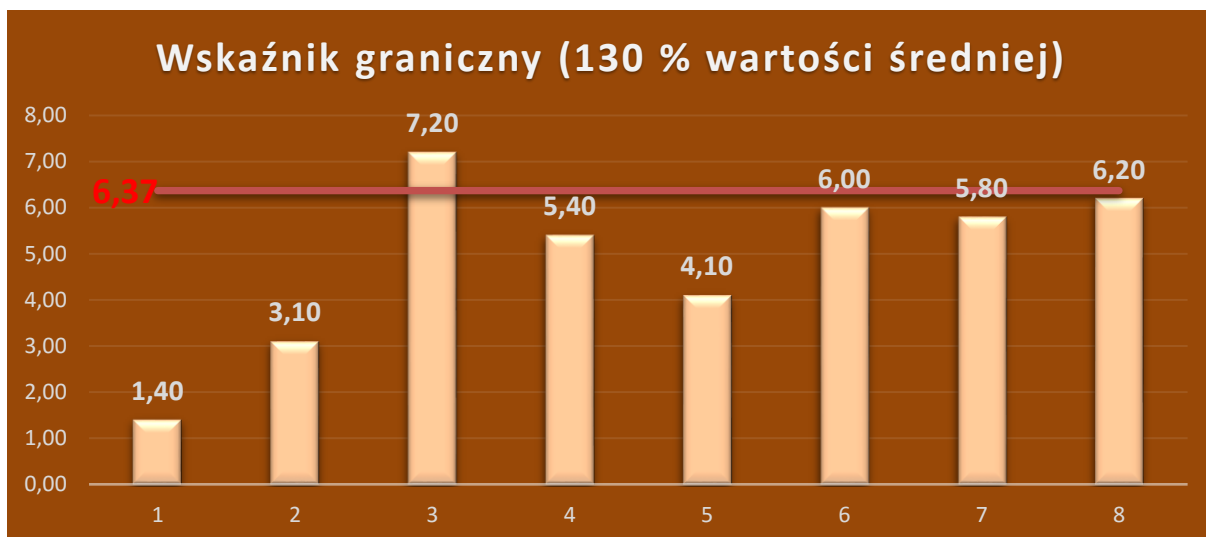

Źródło: opracowanie własne

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego nastąpiło poprzez wykonanie działań arytmetycznych, polegających na przemnożeniu otrzymanych wcześniej punktów przez wagi przyporządkowane poszczególnym sferom i zsumowaniu otrzymanych wyników. Wykonane obliczenia prezentują w sposób przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 50 Liczba punktów wyliczona dla każdego z obszarów w odniesieniu do wszystkich analizowanych sfer

	Obszary							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Sfera społeczna	0,4	1,6	3,2	2,8	1,6	2,4	2	1,6
Sfera infrastrukturalno-g	0,6	0,6	1	0,8	0,6	1,4	1,2	1,6
Sfera przestrzenno-funkc	0,3	0,6	2,4	1,5	1,5	1,5	1,8	2,4
Sfera środowiskowa	0,1	0,3	0,6	0,3	0,4	0,7	0,8	0,6
	1,40	3,10	7,20	5,40	4,10	6,00	5,80	6,20

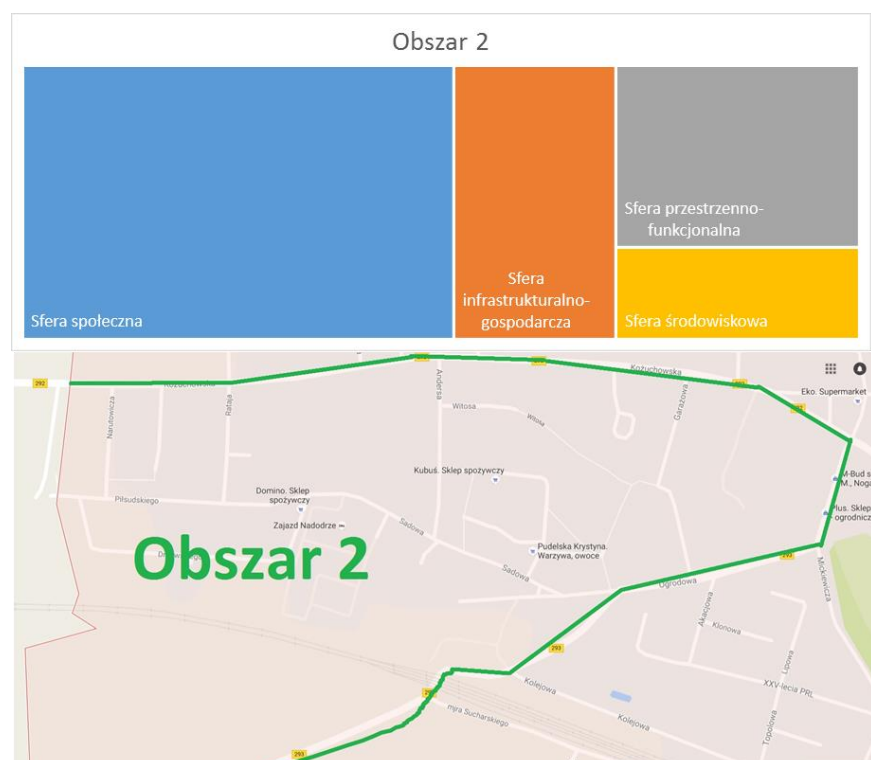
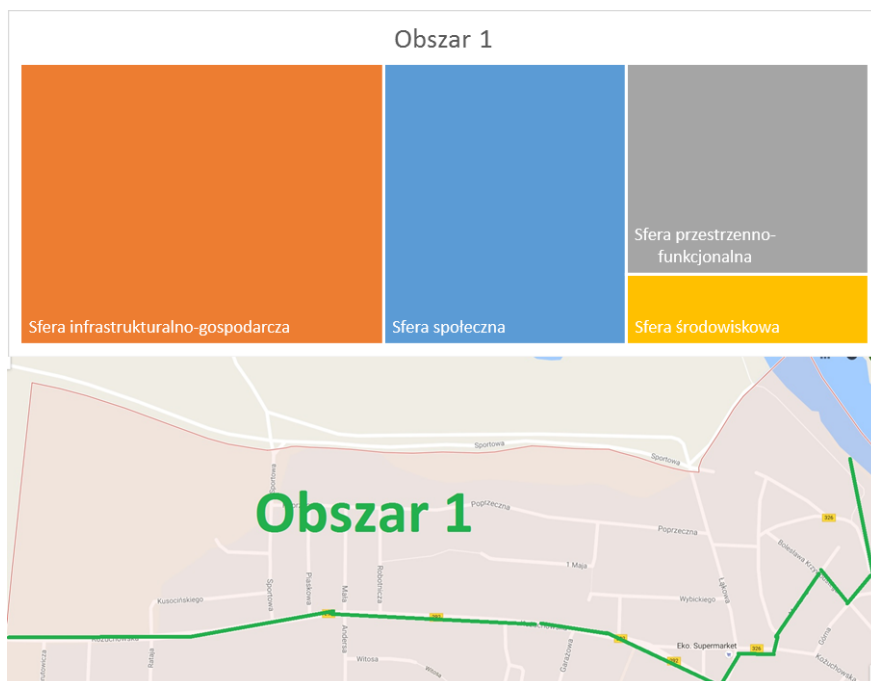

Źródło: opracowanie własne

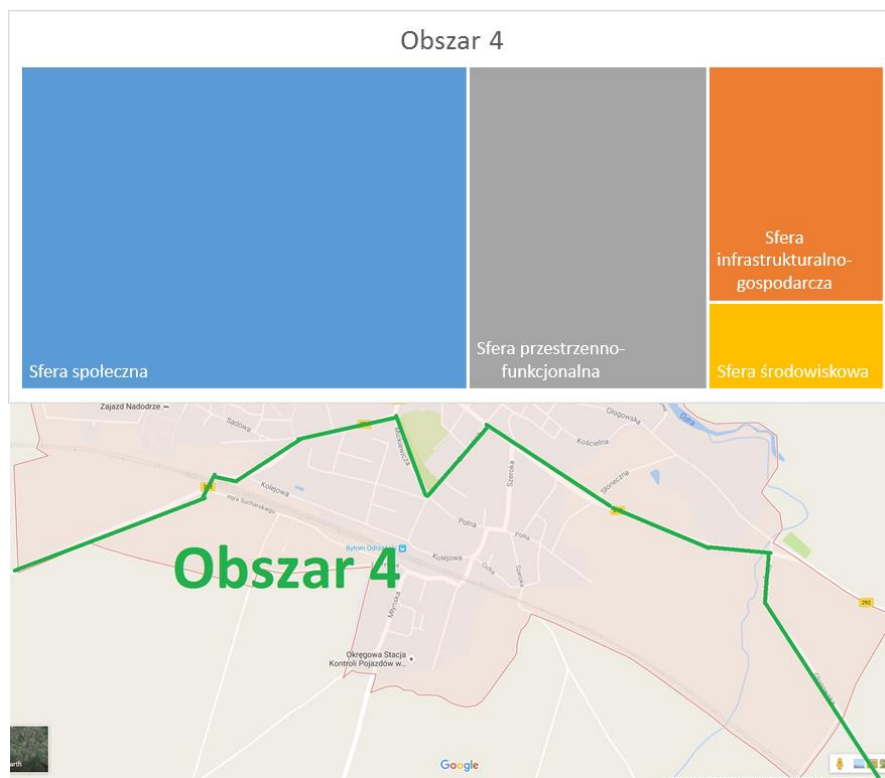
Wśród analizowanych jednostek terytorialnych to Obszar nr 3 wykazał pełną koncentrację zjawisk kryzysowych. Był jedynym obszarem, dla którego jednoznacznie wykazano relatywnie największą ilość problemów oraz który osiągał w większości najgorsze wartości wskaźników w poszczególnych kryteriach. Ponadto wyliczono próg, od którego dany Obszar należy traktować, jako zdecydowanie zdegradowany. Jest to min. 133% wartości średniej obliczonej dla wszystkich obszarów. Wartość ta wynosi 6,37 punktu. Jedynie Obszar 3 przewyższa tę wartość, co świadczy, że nagromadzenie na tym obszarze zjawisk kryzysowych jest szczególnie wysokie. Przeprowadzone badania w sposób niebudzący wątpliwości pozwalają określić, że w przypadku Gminy Bytom Odrzański Obszar nr 3 należy uznać za obszar zdegradowany.

Rysunek 9 Graficzne przedstawienie wyników analizy związanej z określeniem obszaru zdegradowanego

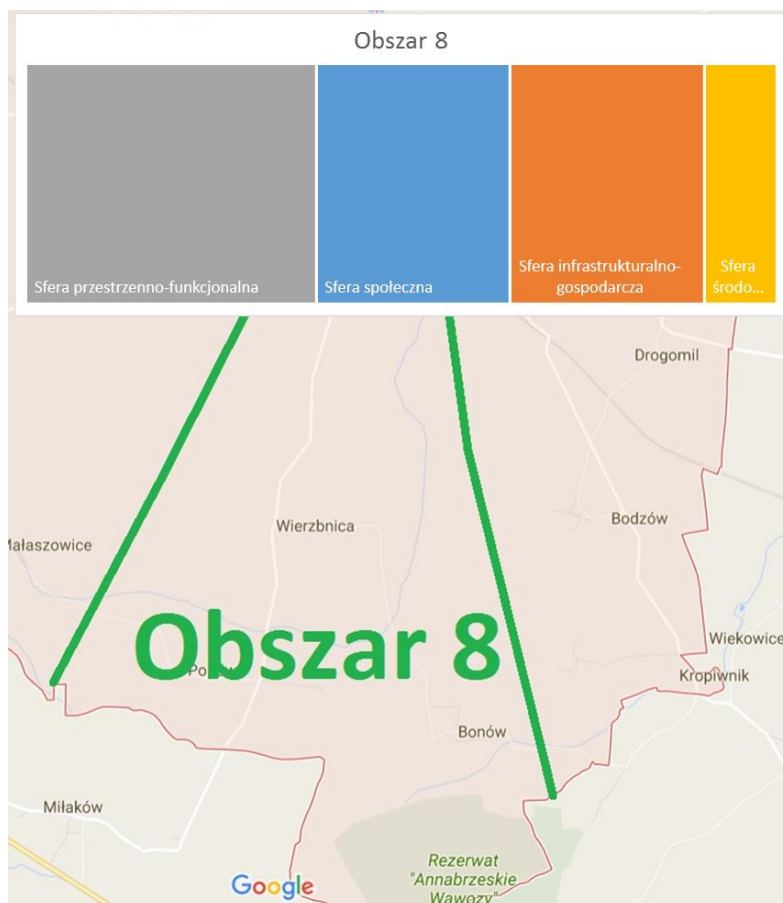
1	1,40	☹
2	3,10	☹☹☹
3	7,20	☹☹☹☹☹☹☹☹
4	5,40	☹☹☹☹☹
5	4,10	☹☹☹☹
6	6,00	☹☹☹☹☹☹
7	5,80	☹☹☹☹☹
8	6,20	☹☹☹☹☹☹

Źródło: opracowanie własne

Wskazany teren wykazał się najwyższą degradacją w sferze społecznej. Świadczą o tym wartości aż dwunastu wskaźników wśród analizowanych piętnastu, które były w każdym przypadku najwyższe. Porównanie przyjętych kryteriów wykazało, że jest to miejsce wymagające najpilniejszej interwencji władz gminy w celu rozwiązania kumulujących się na tym obszarze problemów społecznych. Odznacza się ono: bardzo wysokim poziomem ubóstwa i wykluczenia społecznego, wysoką stopą długotrwałego bezrobocia oraz wysokim poziomem przestępczości i wykroczeń.

Obszar 3 dotyka również wysoka wartość negatywnych wskaźników dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Dotyczy ona wysokiego udziału podwórek i terenów zielonych wymagających uporządkowania i odtworzenia. Brakuje na nim miejsc, w których można by prowadzić różnego rodzaju działania integrujące mieszkańców i umożliwiające kreowanie działań umożliwiających wychodzenie z kryzysu.

Obszar nr 3 jest terenem najbardziej zaludnionym. W jego obrębie żyje ok. 27% mieszkańców gminy. Sprawia to, że występujące w nim problemy społeczne cechują się szczególną koncentracją. Należy mieć to na uwadze i dodatkowo dogłębnie rozpatrywać reprezentacyjność problemów występujących na tym obszarze. Obszar ten jest jednocześnie terenem szczególnie istotnym z

perspektywy rozwoju gminy, ponieważ jest miejscem, do którego w dużej mierze kierują się osoby przyjeżdżające do miasta z zewnątrz. Są to zarówno turyści, jak i potencjalni inwestorzy.

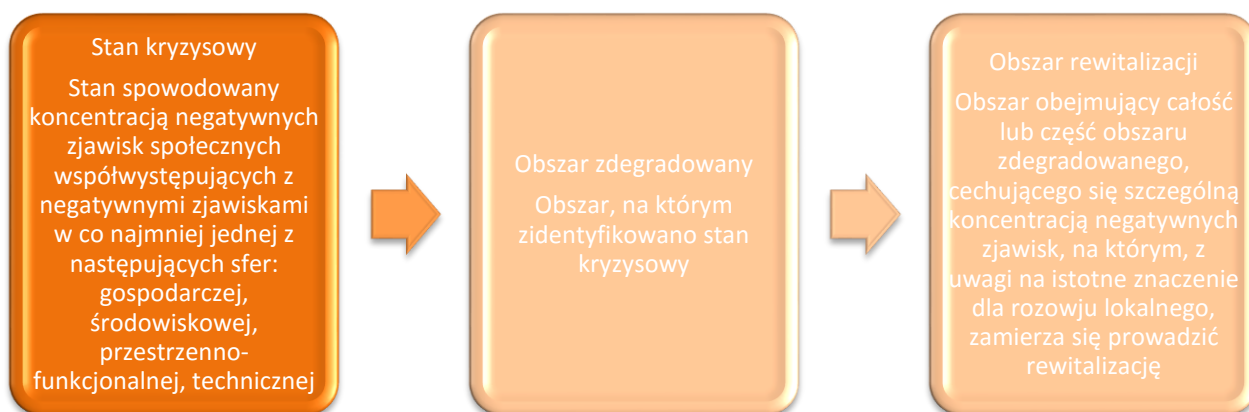
Swoją działalność prowadzi na jego terenie ok. 23% wszystkich przedsiębiorstw. Są to głównie firmy małe i o słabej kondycji finansowej, stanowią jednak potencjał możliwy do wykorzystania w planowanym procesie rewitalizacji gminy, niewystępujący nigdzie indziej w takim natężeniu, co dodatkowo jest jego atutem.

W ramach poszukiwania na analizowanym obszarze szczególnej koncentracji zjawisk kryzysowych pogłębiono diagnozę o kwestie jakościowe, trudne do przedstawienia w wymiarze liczbowym, lecz wynikające głównie z postrzegania danego obszaru przez samych jego mieszkańców. Prowadzone w ramach partycypacji społecznej badania wykazały, że w Obszarze nr 3 stwierdzono występowanie dodatkowych czynników niemierzalnych, lecz silnie oddziałujących negatywnie na jakość życia na tym obszarze.

Mieszkańcy Obszaru nr 3 Bytomia Odrzańskiego obawiają się przede wszystkim skutków ewentualnych powodzi. Świadomość życia na terenie zalewowym, poczucie zagrożenia z tym związane nie sprzyja spokojnemu inwestowaniu działań w swoją przyszłość. Stąd często artykułowaną potrzebą jest naprawa lub poprawienie systemu ochrony miasta przed wodą z rzeki Odry.

Obszar rewitalizacji wraz z uzasadnieniem jego wyboru

Zgodnie z obowiązującą obecnie definicją obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się przeprowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy, zamieszkałych przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Źródło: Opracowanie na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

W okresie programowania funduszy UE 2007-2013 środki na rewitalizację skierowane były przede wszystkim na współfinansowanie inwestycji infrastrukturalnych (remonty lub renowacje zdegradowanych budynków, ulic, przestrzeni publicznych itp.). Sfera społeczna, w większości przypadków, stanowiła jedynie dodatek do działań inwestycyjnych. Nowe podejście do zagadnienia rewitalizacji na lata 2014-2020 przewiduje, że to właśnie aspekt społeczny jest najistotniejszy w działaniach na danym obszarze. Inwestycje infrastrukturalne mają być realizowane jedynie w kontekście rozwiązania problemu społecznego. Nie mogą być celem samym w sobie. Realizowane działania muszą być kompleksowe, wielowymiarowe, skoncentrowane terytorialnie i wzajemnie ze sobą powiązane, integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki. Ich celem jest realizacja zapisów Strategii Europa 2020 dotyczących zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Na podstawie analizy uwarunkowań wyłaniania obszarów kryzysowych dokonano delimitacji terenu uznanego za szczególnie wymagający wsparcia. Obszar rewitalizacji obejmuje obszar, w skład którego wchodzi następujące ulice: ulice: **Aleja Żółtej Jesieni, Ciemna, Cmentarna, Dworcowa (część), Górna, Głogowska (część), Kolbego, Konopnickiej, Kopernika (część), Kościelna, Kożuchowska (część), Bolesława Krzywoustego (część), Mickiewicza (część), Mostowa, Narożna, Nadbrzeżna, Os. Rybackie, Rynek, Spacerowa, Szkolna, Wąska, Widok.**

Obszar rewitalizacji wg danych z roku 2015 obejmuje powierzchnię 26,87 ha i jest zamieszkały przez 1532 osoby. Pokrywa się on w całości ze zidentyfikowanym Obszarem zdegradowanym.

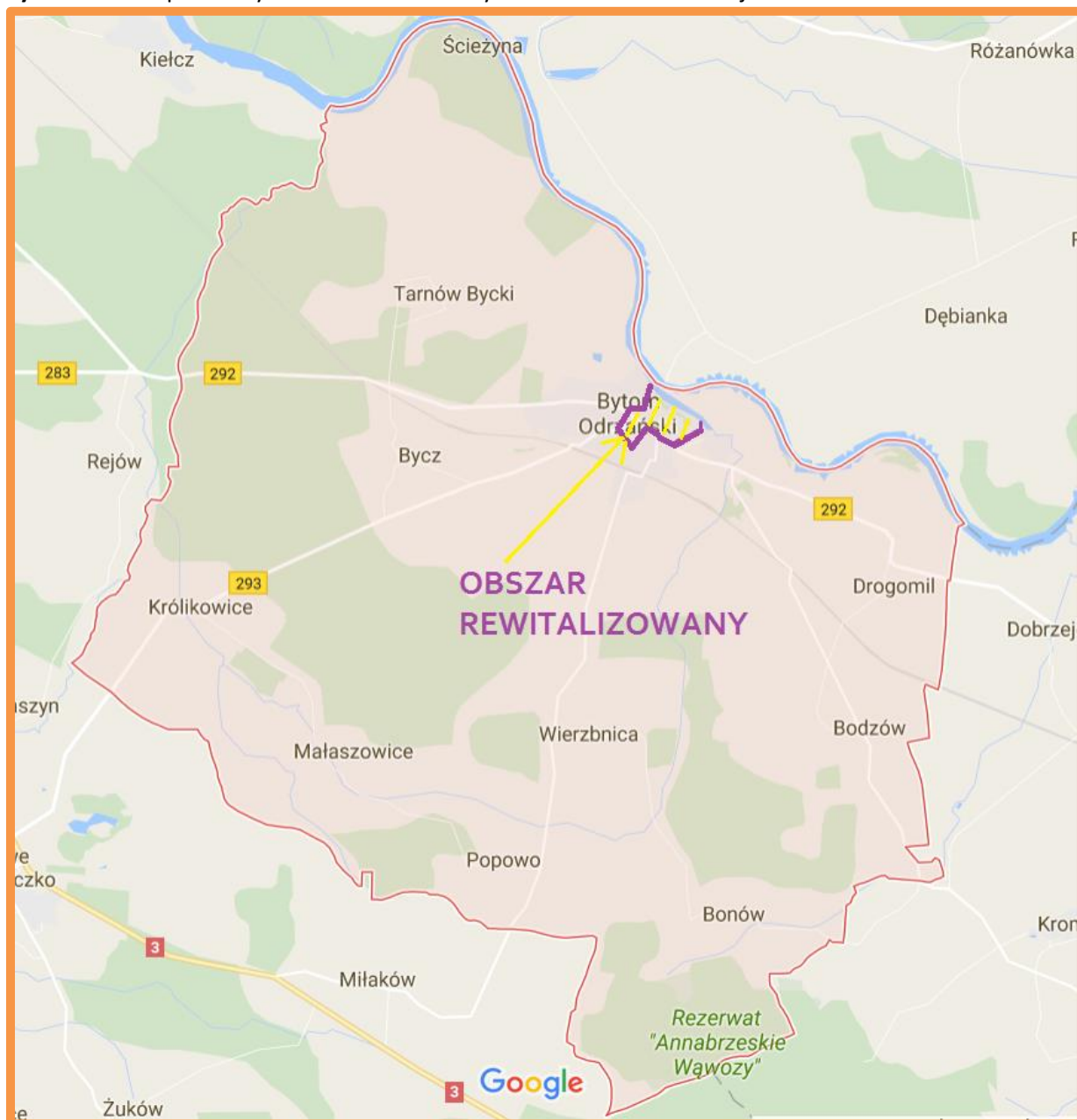
Tabela 51 Kryteria określające obszar rewitalizacji

	Obszar rewitalizowany	Gmina Bytom Odrzański
Powierzchnia (ha)	26,87	5238
W stosunku do powierzchni całej Gminy	0,51%	
Liczba ludności	1532	5586
W stosunku do liczby ludności całej Gminy	27,43%	

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 10 Mapa Gminy i miasta z zaznaczonym obszarem rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podkładzie z GoogleMaps

Tabela 52 Charakterystyka obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizowany	
Terytorium obszaru	Ulice: Aleja Złotej Jesieni, Ciemna, Cmentarna, Dworcowa (część), Górna, Głogowska (część), Kolbego, Konopnickiej, Kopernika (część), Kościelna, Kożuchowska (część), Bolesława Krzywoustego (część), Mickiewicza (część), Mostowa, Narożna, Nadbrzeżna, Os. Rybackie, Rynek, Spacerowa, Szkolna, Wąska, Widok
Dominująca funkcja obszaru	Obszar pełni funkcję centrum miejskiego. Charakteryzuje się zabudową śródmiejską zawierającą funkcje mieszkaniowo – usługowe. Przewaga zabudowy wielorodzinnej. Centrum administracyjne miasta. Teren objęty ochroną konserwatorską
Uzasadnienie wyboru obszaru do rewitalizacji	Wybór obszaru rewitalizacji wynika z występowania w jego granicach zjawisk kryzysowych. Sytuacja kryzysowa obszaru obrazowana jest stosunkowo wysoką wartością wskaźników odnoszących się do poziomu obciążenia demograficznego, poziomu ubóstwa, bezrobocia, przestępczości, aktywności gospodarczej, stanu infrastruktury technicznej, kwestii przestrzennych i środowiskowych. Wartość wymienionych wskaźników w wyznaczonym obszarze przewyższa w większości z nich stan odnotowywany na terenie całej gminy. Dodatkowo na opisywanym obszarze dochodzi do dużej koncentracji problemów społecznych, wynikających z dużego zagęszczenia zaludnienia. Teren przeznaczony do rewitalizacji dotyczy centrum miasta Bytom Odrzański, w której to części znajduje się większość obiektów zabytkowych. Część obszaru Rynku i ulic przyległych została

odnowiona w ramach działań wynikających z wcześniejszych prac wpisanych w Lokalny Program Rewitalizacji Bytomia Odrzańskiego na lata 2007 -2013.

Wyniki przeprowadzonych warsztatów, spacerów badawczych (realizowanych w ramach partycypacji społecznej) wskazują na możliwość pogorszenia trudnej sytuacji demograficznej omawianej części Bytomia. Wnioski płynące z przeprowadzonych badań wskazują na możliwość odpływu z miasta części mieszkańców należących do najmłodszej kategorii wiekowej. Najczęściej ma to związek z chęcią znalezienia w większych ośrodkach miejskich lepiej płatnej pracy. W obszarze rewitalizacji odnotowuje się wysoki poziom ubóstwa. Świadczą o tym wskaźniki liczby osób korzystających z pomocy społecznej/100 mieszkańców (12,86 przy wartości referencyjnej 8,40) oraz liczby osób korzystających ze wsparcia OPS/100 mieszkańców (16,71 przy wartości referencyjnej 11,13). Są to najwyższe wartości w stosunku do wszystkich analizowanych obszarów problemowych. W najtrudniejszej sytuacji finansowej znajdują się osoby najstarsze, natomiast na analizowanym terenie występuje wysoka koncentracja osób w wieku poprodukcyjnym.

Obszar zamieszkuje największy odsetek osób długotrwale bezrobotnych.

W porównaniu z gminą ogółem obszar rewitalizacji wyróżnia się niekorzystnie z uwagi na wysoki poziom przestępczości i naruszeń prawa. W 2015 roku na badanym obszarze odnotowano 5,61 przestępstw na 100 mieszkańców. W żadnym z pozostałych analizowanych obszarów nie odnotowano tak wielu poważnych naruszeń prawa. Sytuacja ta również koreluje z wysokim odsetkiem rodzin dysfunkcyjnych (18,41 przy wartości referencyjnej 14,55). Na obszarze występuje też największa liczba rodzin korzystających z Asystenta rodziny i mieszkań socjalnych. Występuje też liczba grupa rodzin, w których dochodzi do przemocy (Liczba zgłoszonych przypadków w roku 2015 to 104).

Obszar rewitalizacji wyróżnia się także z powodów ekonomicznych. W jego granicach zarejestrowano stosunkowo dużo podmiotów gospodarczych. W przeliczeniu na 100 mieszkańców ich liczba wynosi 5,87, podczas gdy w całej gminie 7,11. Stanowi to o dużym potencjale obszaru i daje większe możliwości włączenia przedstawicieli sektora biznesu w proces rewitalizacji. Pogłębienie obserwacji wskazuje jednak na występowanie takich cech przedsiębiorczości w strefie rewitalizacji, które stanowią o jej niekorzystnym charakterze. W obszarze rewitalizacji odnotowuje się wysoką liczbę podmiotów gospodarczych, tak jak w śródmieściach innych polskich miast. W centrum miasta znajduje się większość lokali handlowo-usługowych. Uwagę zwraca jednak, po pierwsze, wielkość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Są to przede wszystkim przedsiębiorstwa małe funkcjonujące w obszarze samozatrudnienia ze wszystkimi negatywnymi skutkami takiego stanu (niskie dochody, nieznaczny wpływ na poziom zatrudnienia, ograniczone możliwości inwestowania i rozwoju). Po drugie często dochodzi do sytuacji gdy nowo otwarty podmiot funkcjonuje zaledwie kilka miesięcy i jest zamykany z powodu przewagi kosztów jego utrzymania nad realnymi dochodami. Na terenie Miasta Bytom Odrzański brak jest jednej dominującej gałęzi przemysłu. Charakterystyka działalności gospodarczej prowadzonej na terenie rewitalizowanym nie wskazuje na przeważające znaczenie jednej branży.

Szczególnie uciążliwą kwestią w obszarze rewitalizowanym jest duża koncentracja zaniedbanej przestrzeni wokół budynków mieszkalnych, tzw. podwórek, ale także terenów zielonych. Przeprowadzone badania wskazują, że aż 85% podwórek jest zaniedbanych, zagraconych i zdewastowanych. Stan tej przestrzeni sprzyja jedynie dalszej degradacji społecznej mieszkańców i zniechęca do samodzielnych prób pojedynczych osób zmiany tego stanu.

Obszar dotyka również wysoka wartość negatywnych wskaźników dla sfery technicznej. Dotyczy ona niskiej wartości zasobu mieszkaniowego (teren śródmieścia to obszar mocno zurbanizowany, w którym 97% budynków wybudowano przed rokiem '89.) oraz udziału budynków wymagających

remontu i/lub termomodernizacji (88%). Skutkiem tych zaniedbań jest emisja szkodliwych substancji do atmosfery z uwagi na dużą ilość zużycia źródeł ciepła i w konsekwencji obniżający się poziom życia.

Teren wyznaczony do rewitalizacji uznaje się za obszar zdegradowany, na którym stwierdza się:

- a) wysoki poziom ubóstwa,
- b) wysoki poziom długotrwałego bezrobocia,
- c) wysoki poziom przestępczości i naruszeń prawa,
- d) niski poziom aktywności gospodarczej,
- e) porównywalnie niższy poziom wartości zasobu mieszkaniowego.

Źródło: opracowanie własne

W obszarze rewitalizowanym planowane są do realizacji działania infrastrukturalne służące kompleksowemu rozwiązaniu problemów tej części Bytomia. Powstała infrastruktura będzie służyła przeprowadzeniu projektów „miękkich” mających na celu niwelowanie największych problemów społecznych obszaru związanych z aktywizacją społeczno-gospodarczą, podniesieniem jakości życia lokalnych społeczności oraz jakości i dostępności usług społecznych. Projekty „miękkie” będą skierowane do wszystkich osób najbardziej zagrożonych wykluceniem społecznym z terenu obszaru.

Przewidziane do realizacji na obszarze rewitalizowanym działania obejmują zatem aspekt społeczny, a ponadto będą dotyczyć kwestii gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Inwestycje prowadzone będą w całości na obszarze rewitalizowanym, a tym samym zdegradowanym, który charakteryzuje się skupieniem dużej liczby niekorzystnych zjawisk świadczących o sytuacji kryzysowej na wyznaczonym obszarze.

6. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)

W oparciu o zdiagnozowane problemy wg wskazanych metod delimitacji wyznaczono obszar zdegradowany, który w szczególności powinien być objęty działaniami rewitalizacyjnymi. Obszar ten wyznaczono w oparciu o zdiagnozowane problemy natury przestrzenno-funkcjonalnej, społecznej, infrastrukturalno-gospodarczej i środowiskowej. Jest to Centrum Bytomia Odrzańskiego tzw. Stare Miasto.

Gmina Bytom Odrzański – Wizytówka Ziemi Lubuskiej

rozwija się bez przeszkód natury społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, infrastrukturalno-gospodarczych i środowiskowych.

Obszar zdegradowany – Stare Miasto Bytomia Odrzańskiego opanował sytuację kryzysową w każdej ze zdiagnozowanych sfer problemowych. Osoby zagrożone wykluceniem mają wsparcie ze strony lokalnej społeczności, aktywnie włączającej się w działania miasta.

Prężnie działające organizacje pozarządowe, wspierają lokalnych przedsiębiorców na drodze rozwoju.

127

Z roku na rok przybywa turystów, na których czeka piękna Starówka, odnowione zabytki, piękna zabudowa starego miasta, z zagospodarowanym nabrzeżem Odry, gdzie można odpocząć po całym dniu wrażeń.

Bytom Odrzański stał się wzorem dla innych w zakresie łączenia dbałości o miasto i mieszkańców. Stare Miasto stało się wizytówką nie tylko, Gminy, ale też Regionu i Polski. Zabytkowe kamienice i zabudowania mieszkalne są pięknie odnowione. Rynek Bytomia Odrzańskiego wraz z ratuszem są wskazywane, jako przykłady wykorzystania rewitalizacji tkanki urbanistycznej do aktywizacji społecznej i gospodarczej. Pięknie odnowiona zabudowa, zagospodarowane podwórka wprowadziły ład przestrzenny wydobywając potencjał miejsca. Uporządkowana przestrzeń, sprzyjająca rozwojowi stosunków obywatelskich stworzyła znakomitą atmosferę do realizacji działań aktywizacyjnych i pozwoliła spotęgować efekty.

Działania inwestycyjne pozwoliły na zaistnienie marki Bytom Odrzański. Stare Miasto cechuje się uporządkowaną przestrzenią, zwartą zabudową, dobrą infrastrukturą, budynkami w dobrym stanie technicznym, bez oznak zaniedbań technicznych, gdzie w oczy uderza dbałość o tożsamość miejsca i historyczną przeszłość miasta.

Zainteresowanie miejscem widać, dzięki znacznie większej liczbie przyjezdnych niż niegdyś. Na miejscach postojowych przy Starym mieście często można zaobserwować gości z zagranicy, którzy mają się gdzie zatrzymać i gdzie zjeść przed dalszą drogą. W obszarach aktywności społecznej lokalna społeczność ma możliwość realizacji własnych ambicji społecznych, publicznych i gospodarczych. Centrum Aktywności Lokalnej stało się „domem” dla nowych lokalnych organizacji społecznych, które nauczyły się pozyskiwać środki zewnętrzne na działania, dzięki realizowanym przez nowe organizacje działaniom animacyjnym udało się ograniczyć liczbę osób zagrożonych wykluczeniem. Dobra aura wokół miasta, w tym w szczególności wokół Starego Miasta pozwoliła znaleźć siłę i wiarę we własne możliwości osobom, które już nie widziały przyszłości dla siebie. Bliski dostęp do infrastruktury społecznej znacznie ułatwił dostęp do szkoleń i wsparcia.

Społeczność lokalna zadowalającym poziomem poczucia tożsamości lokalnej i w zadowalającej kondycji psycho-społecznej, tworzy trwałą strukturę, opartą na przywiązaniu do lokalnych tradycji i dobrosąsiedzkich stosunkach. Społeczność angażuje się w lokalne inicjatywy rozwojowe i aktywizacyjne, stwarzając sobie warunki do dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego. Mieszkańcy wspierają siebie nawzajem, aktywnie uczestniczą w działaniach organizacji pozarządowych, pomagając najstarszym wyjść z codziennych problemów, wpychających ich w obszary grożące wykluczeniem. Dzięki zintegrowanym działaniom organizacji pozarządowych, które znalazły dla siebie miejsce w Centrum Aktywności Lokalnej udało się zrealizować kilkanaście projektów aktywizacyjnych. Tworząc sieć lokalnych liderów społecznych, którzy obecnie sami inspirują innych.

Społeczność lokalna zyskała zdolność inicjowania i uczestnictwa w procesach decyzyjnych, dotyczących obszaru Starego Miasta i całej Gminy. Dzięki aktywności dużej części społeczności lokalnej zmniejszyła się liczba osób nieaktywnych zawodowo i bezrobotnych, jak również liczba

mieszkańców korzystających ze wsparcia OPS. Gmina planuje dalsze działania rozwojowe, przy aktywnym uczestnictwie społeczności lokalnych.

Rozwija się konkurencyjna gospodarka lokalna oparta na sektorze małych i średnich przedsiębiorstw usługowych i produkcyjnych. Dzięki atrakcyjnej i wypromowanej lokalizacji kwitnie również kilka działalności wykorzystujących potencjał kulturowy i turystyczny Starego Miasta. Turystyka nie jest główną gałęzią lokalnej gospodarki, ale znacznie częściej udaje się sprzedać pamiątkę z Bytomia niż kiedyś, a wycieczki rowerowe i oprowadzanie po lokalnej ścieżce historycznej nie jest rzadkością.

Sprawne i efektywne zarządzanie publiczne, aktywna współpraca samorządu z sektorem pozarządowym, biznesowym i publicznym zapewniają wysoką jakość i dostępność usług.

7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk

Program Rewitalizacji zbudowany został w oparciu o hierarchiczną strukturę celów, w tym celu strategicznego, celów głównych, podlegających im celów szczegółowych oraz kierunków działań rewitalizacyjnych. Cel strategiczny oraz cele główne nawiązują bezpośrednio do wizji obszaru rewitalizacji, stanowiąc jej rozwinięcie. Hierarchiczna struktura celów porządkuje sposób działań związanych z rewitalizacją, wskazując poszczególnych kierunkom działań ich nadrzędny cel.

Na podstawie przeprowadzonej w poprzednich rozdziałach diagnozie czynników i zjawisk kryzysowych w tym sformułowanych na jej podstawie drzewie problemów zdefiniowano pożądaną listę celów projektu, którą przedstawiono w formie rozbudowanego diagramu logicznych powiązań między nimi – „drzewo celów” – graf poniżej. Przedstawione poniżej drzewo celów obrazuje zależności między celem strategicznym, celami głównymi oraz szczegółowymi, a środkami do ich osiągnięcia.

Strategicznym celem rewitalizacji gminy Bytom Odrzański jest „Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Bytom Odrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gminy”. Do celów głównych, ściśle powiązanych z celem strategicznym należą:

1. Rozwój kapitału społecznego oraz redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarach zdegradowanych,
2. Rozwój gospodarczy poprzez wykorzystanie potencjału turystycznego i kulturowego obszarów zdegradowanych,
3. Zwiększenie zatrudnienia i rozwój przedsiębiorczości na obszarach zdegradowanych.

Cele główne realizuje katalog celów szczegółowych zdefiniowanych jako:

1. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji w partnerstwach inicjatyw lokalnych,
2. Zintegrowanie mieszkańców, zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz ograniczenie patologii społecznych i poprawa bezpieczeństwa,
3. Poprawa dostępności do obiektów kultury oraz obiektów turystycznych,
4. Zapewnienie spójnego ładu przestrzennego i uporządkowanie przestrzeni publicznych,
5. Rozwój infrastruktury technicznej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców,
6. Wsparcie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzenia nowych firm,
7. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia, wsparcie mobilności pracowników oraz aktywności zawodowej osób w wieku senioralnym.

Tabela 53 Cele programu rewitalizacji

Cel strategiczny

Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Bytom Odrzański oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gminy

Cele główne

Rozwój kapitału społecznego oraz redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarach zdegradowanych

Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji w partnerstwach inicjatyw lokalnych

Zintegrowanie mieszkańców, zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz ograniczenie patologii społecznych i poprawa bezpieczeństwa

Rozwój gospodarczy poprzez wykorzystanie potencjału turystycznego i kulturowego obszarów zdegradowanych

Cele szczegółowe

Zapewnienie spójnego ładu przestrzennego i uporządkowanie przestrzeni publicznych

Poprawa dostępności do obiektów kultury oraz obiektów turystycznych

Rozwój infrastruktury technicznej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców

Zwiększenie zatrudnienia i rozwój przedsiębiorczości na obszarach zdegradowanych

Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia, wsparcie mobilności pracowników oraz aktywności zawodowej osób w wieku senioralnym.

Wsparcie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzenia nowych firm

Źródło: opracowanie własne

W poniższym opracowaniu szczegółowo w odniesieniu do zdefiniowanych celów szczegółowych programu, opisano konkretne problemy społeczności lokalnej, które zostaną rozwiązane w wyniku działań rewitalizacyjnych. Ponadto, pod każdym opisem jakościowym negatywnych zjawisk, wskazano kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym.

Cel szczegółowy nr 1 - Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji w partnerstwach inicjatyw lokalnych

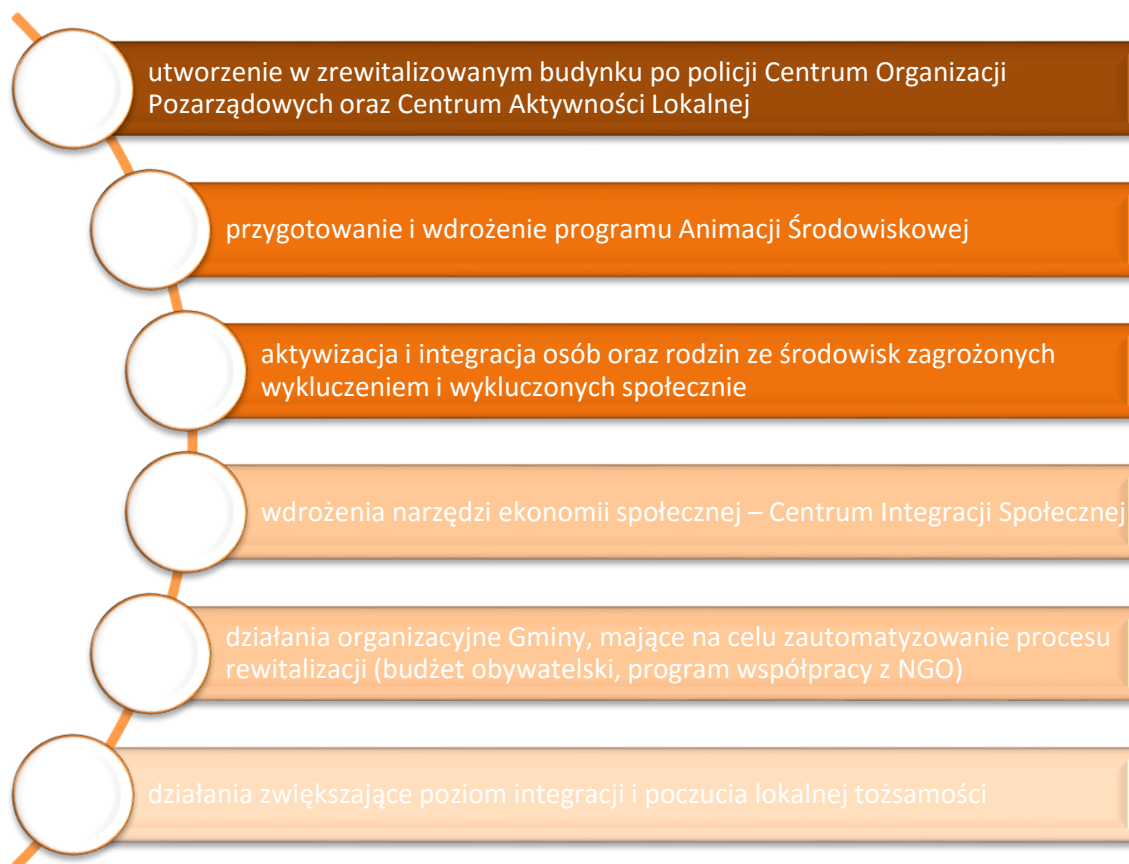
oraz

Cel szczegółowy nr 2 - Zintegrowanie mieszkańców, zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz ograniczenie patologii społecznych

Jak wykazała przeprowadzona diagnoza obszar Starego Miasta (obszar nr 3) jest obszarem koncentracji negatywnych zjawisk społecznych towarzyszących bezrobociu i ubóstwu, takich jak przestępczość, przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnienia czy niski poziom aktywności społecznej. Potęgując te zjawiska problemami osób niepełnosprawnych i starszych mamy pełny obraz kryzysu społecznego śródmieścia Bytomia Odrzańskiego. Szczególną grupę stanowią dzieci i młodzież, które w wyniku degradacji rodziny najbardziej narażone są różnego rodzaju patologiami.

W związku z powyższym istnieje silna potrzeba aktywizacji społecznej grup dotkniętych różnego rodzaju problemami społecznymi poprzez podjęcie zróżnicowanych przedsięwzięć w zakresie aktywnej integracji społecznej, które umożliwią zmianę dotychczasowego sposobu życia poszczególnym osobom i całym społecznościom. Szczególnie istotne jest wpieranie rodzin, aby zapobiec takim zjawiskom jak przemoc czy dziedziczenie biedy. Wszystkie działania powinny opierać się na szeroko rozumianej pracy socjalnej polegającej na diagnozowaniu potrzeb, współpracy, udzielaniu zindywidualizowanej pomocy oraz ewaluacji skutków. Rozwój środowisk zagrożonych powinien się również odbywać poprzez stwarzanie warunków do ich uczestnictwa w różnorodnych formach aktywności społecznej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

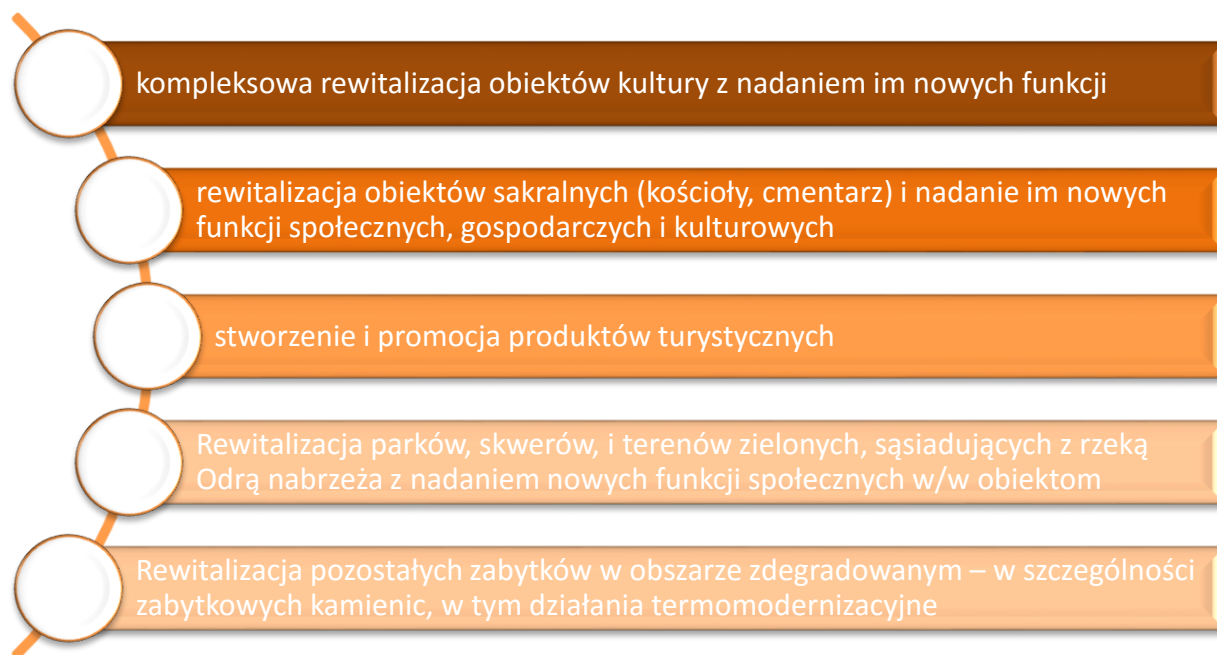
Cel szczegółowy nr 3 - Poprawa dostępności do obiektów kultury oraz obiektów turystycznych

Zasoby turystyczne, kulturalne i środowiskowe (dostępność rzeki Odra) gminy są kluczowymi zasobami determinującymi atrakcyjność Gminy Bytom Odrzański. W zdegradowanym obszarze Starego Miasta (obszar nr 3) występuje kumulacja funkcji turystycznej i kulturalnej gminy. Znajduje się tu m.in. przystań rzeczna z bulwarem (przy brzegu rzeki Odra), przy której rozwinęły się usługi gastronomiczne i na której odbywa się wiele wydarzeń kulturalno-rozrywkowych.

Centrum Bytomia Odrzańskiego jest też siedzibą wielu obiektów turystycznych, kulturalnych oraz obiektów sakralnych np.: Kościół Rzymsko-Katolicki, Centrum rekreacyjnego przy Zespole Szkół, Dziecięcy Park Marzeń, budynek byłego Kościoła Ewangelickiego. Turystyka, kultura i dziedzictwo kulturowe są ważnym elementem budowania wartości i tożsamości miasta i gminy oraz planowania społeczno-gospodarczego rozwoju. Przedsięwzięcia w sferze turystyki i kultury są istotnym spoiwem więzi społecznych i mogą być ważnym elementem rewitalizacji w zakresie włączenia społecznego, budowania tożsamości, zwiększania atrakcyjności obszaru itd.

Istotne jest kontynuowanie działań zmierzających do umiejętnego gospodarowania potencjałem i podejmowanie nowych inicjatyw w tym zakresie, aby skorzystała na tym lokalna społeczność. Planowane przedsięwzięcia zwiększą atrakcyjność turystyczną i gospodarczą centrum Bytomia Odrzańskiego oraz mogą stać się impulsem do aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców Starego Miasta (obszar nr 3) oraz powstawania nowych firm w branżach powiązanych z turystyką, kulturą, sportem i rekreacją.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

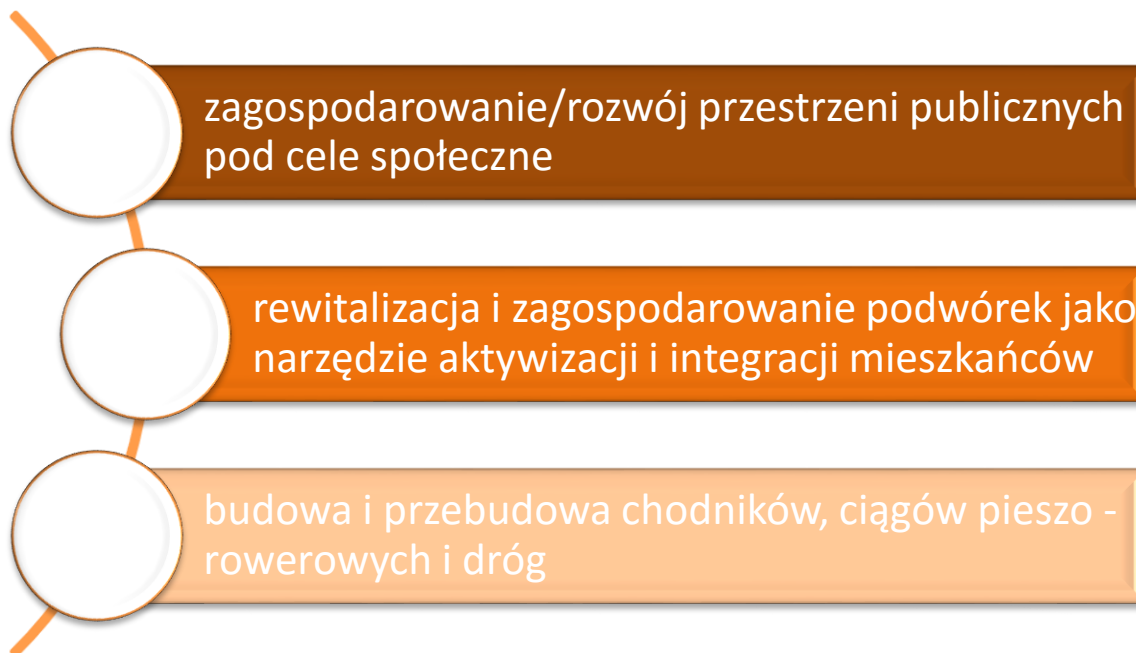
Cel szczegółowy nr 4 - Zapewnienie spójnego ładu przestrzennego i uporządkowanie przestrzeni publicznych

Od lat realizowana polityka wewnętrzna gminy wskazuje, iż obszar śródmieścia Bytomia Odrzańskiego (obszar nr 3) jest kluczowym elementem gminy miejsko - wiejskiej, wpływającym na poczucie ładu przestrzennego i atrakcyjność gminy jako całości. Dlatego też działania Rady Miejskiej i Burmistrza powinny koncentrować się na zachowaniu funkcji turystyczno - kulturalnej w śródmieściu i ochronie spójności miejscowych społeczności lokalnych, a także lokalizowaniu tam projektów potęgujących integrację aktywność mieszkańców oraz wpływających pozytywnie na wizerunek miasta Bytom Odrzański. Nacisk kłaść należy na kreowanie ogólnodostępnej przestrzeni publicznej, w tym wprowadzenie kultury i sztuki do przestrzeni.

Ze względu na zwartą zabudowę, na obszarze Starego Miasta w Bytomiu Odrzańskim występuje mało terenów zielonych oraz innych przestrzeni, które mogłyby zostać wykorzystane na cele publiczne. Bardzo ważne jest zatem racjonalne wykorzystanie przestrzeni miejskiej, służące

wykreowaniu otwartych, estetycznych, bezpiecznych i wielofunkcyjnych terenów służących mieszkańcom i turystom. W kontekście ograniczonej dostępności wolnej przestrzeni bardzo ważną rolę będą odgrywały podwórka. Z jednej strony będą pełniły rolę przestrzeni publicznych, a z drugiej będą narzędziem aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców Starego Miasta. Wszystkie inwestycje powinny być ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców i podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

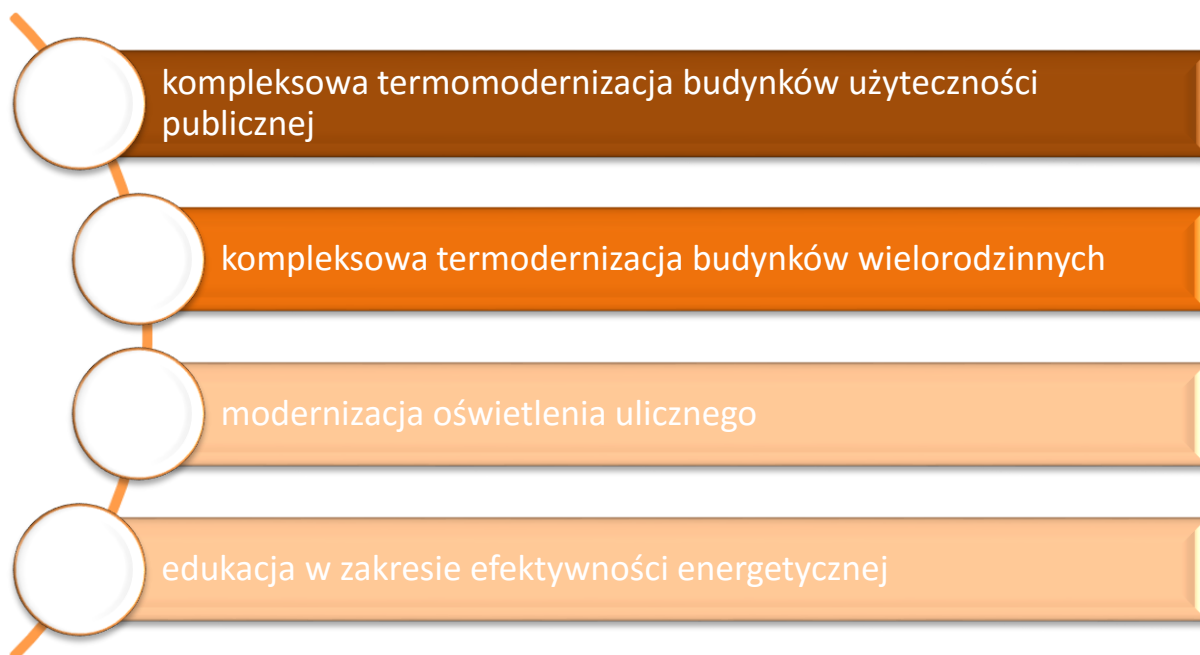
Cel szczegółowy nr 5 - Rozwój infrastruktury technicznej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców

Wśród istniejących budynków w Gminie Bytom Odrzański dominują te wybudowane przed 1989 rokiem. Najwięcej takich budynków znajduje się w obszarze uznanym za zdegradowany – Stare Miasto (obszar nr 3). Ich stan techniczny odbiega od obecnie obowiązujących norm i wymaga natychmiastowego działania. Wiele budynków potrzebuje przeprowadzenia kapitalnych remontów, przebudowy i modernizacji, w tym wymiany instalacji technicznych, remontu ścian zewnętrznych, naprawy dachu oraz podniesienia ogólnego standardu użytkowania i estetycznego wyglądu. Realizacja inwestycji poprawiających stan techniczny budynków przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców Starego Miasta, co jest jednym z warunków przeprowadzenia skutecznych działań aktywizacyjnych i integracyjnych wśród lokalnej społeczności.

Duże są zwłaszcza potrzeby termomodernizacyjne. Niedostateczna izolacja prowadzi do dużych strat ciepła. Inwestycje w termomodernizację spowodują ograniczenie kosztów

ogrzewania, zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii cieplnej, poprawę estetyki budynków. Szczególne znaczenie w procesie zwiększania efektywności energetycznej przypisuje się władzom samorządowym. Pełnienie wzorcowej roli w oszczędnym gospodarowaniu energią jest jednym z dziesięciu kluczowych działań państwa na rzecz poprawy efektywności energetycznej. Budynki wchodzące w skład majątku posiadanego przez samorządy lokalne powinny być priorytetowym obszarem działań zarówno ze względu na możliwość bezpośredniego osiągnięcia konkretnych rezultatów, jak i efektu promocyjno-edukacyjnego. Działania na rzecz ochrony i właściwego utrzymania tych obiektów muszą być podejmowane w celu powstrzymania ich dalszej degradacji. Poza termomodernizacją, wprowadzane będą inne rozwiązania służące ograniczaniu zużycia energii. Będą się koncentrowały na skutecznym zarządzaniu energią, modernizacji oświetlenia ulicznego oraz szerokiej edukacji i promocji dot. racjonalnego wykorzystania energii.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

Cel szczegółowy nr 6 - Wsparcie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzenia nowych firm

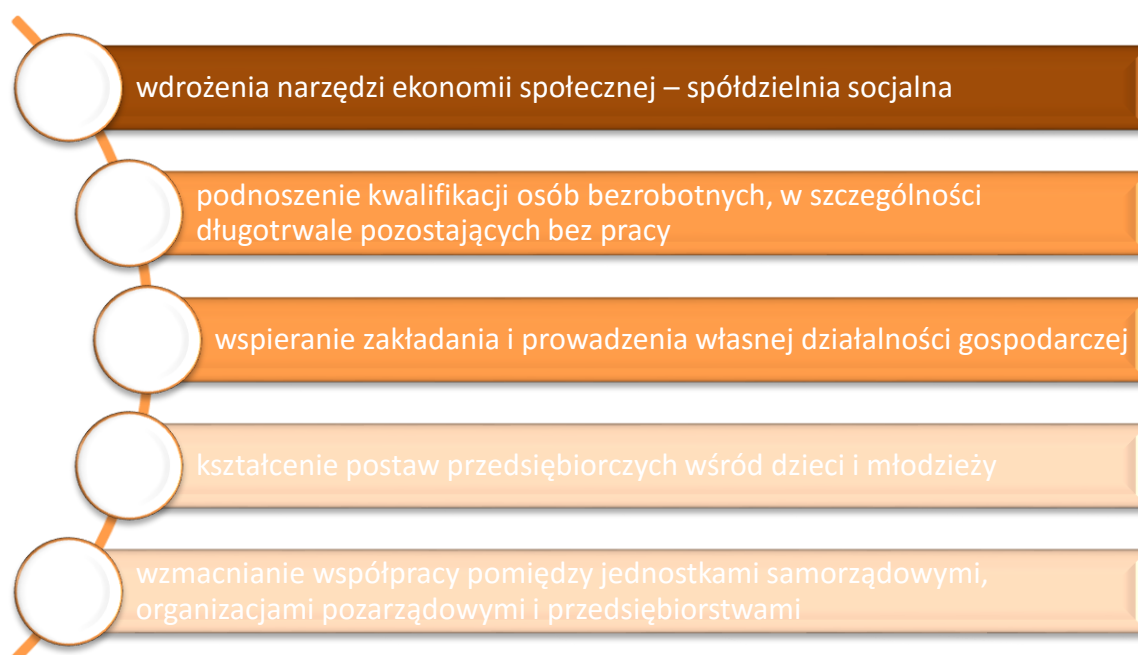
oraz

Cel szczegółowy nr 7 - Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia, wsparcie mobilności pracowników oraz aktywności zawodowej osób w wieku senioralnym

Gmina Bytom Odrzański jako priorytet od lat stawia sobie za cel zrównoważony, nowoczesny i ekologiczny rozwój gospodarki, który zapewni wzrost zatrudnienia w gminie i powiecie. W tym kontekście istotne jest włączenie do rynku pracy większej liczby osób oraz utrzymanie ich przy aktywności zawodowej. Obszar zdegradowany Starego Miasta (obszar nr 3) cechuje wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych oraz bezrobotnych oraz niski poziom aktywności gospodarczej mieszkańców (niewielka liczba funkcjonujących działalności gospodarczych oraz dostępnych miejsc pracy w obszarze). Konieczne są aktywne działania skierowane do osób bezrobotnych, długotrwale pozostających bez pracy w celu poprawy możliwości znalezienia zatrudnienia, bazujące na rzeczywistym zapotrzebowaniu na określone kwalifikacje (w szczególności w „inteligentnych specjalizacjach województwa lubuskiego”).

Komplementarną metodą skutecznego przeciwdziałania bezrobociu w obszarze zdegradowanym, podnoszenia poziomu aktywności zawodowej społeczeństwa, a także stymulowania rozwoju ekonomicznego i społecznego, jest rozwój przedsiębiorczości. Jedną z form prowadzenia biznesu jest przedsiębiorczość społeczna, która może być idealnym rozwiązaniem problemu aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych z rynku pracy.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

8. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obszar zdegradowany „Stare Miasto”, jaki został wyłoniony w toku diagnozy, obejmującej całą Gminę poddany zostanie działaniom rewitalizacyjnym, które są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy o charakterze społecznym, przestrzenno-funkcjonalnym, infrastrukturalno-gospodarczym i środowiskowym.

Obszar zdegradowany to część Gminy, która działaniom rewitalizacyjnym jest poddawana już od 2004r. W pierwszej perspektywie UE lata 2004-2007 w ramach ZPORR gmina zrealizowała pierwszy projekt „Rewitalizacja Starego Miasta w Bytomiu Odrzańskim poprzez przebudowę infrastruktury technicznej”. Następnie w ramach kolejnego etapu w latach 2007-2013 wdrożono inwestycję „Rewitalizacja Osiedla 11 Listopada i Piastowskiego”. Przez cały ten okres realizowana jest również praca ze społecznością lokalną, co odbywa się za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Pomimo jednakże podejmowanych działań w dalszym ciągu obszar ten diagnozowany jest jako obszar zdegradowany, znajdujący się w sytuacji kryzysowej. Dlatego też konieczne jest podejmowanie dalszych działań inwestycyjnych poprawiających sytuację w zakresie przestrzenno-funkcjonalnym, infrastrukturalno-gospodarczym i środowiskowym, jak również kompleksowe inicjatywy rewitalizacyjne o charakterze miękkim, wpływającym na poprawę sytuacji kryzysowej w sferze społecznej. Gmina jest obecnie w trakcie tego procesu i władze gminy są zdeterminowane aby ten długofalowy proces zakończyć pełnym sukcesem. Bardzo istotnym elementem w zakresie planowanych do realizacji inicjatyw rewitalizacyjnych jest podejmowanie takich działań, aby lokalna społeczność stała się częścią tego procesu, nie tylko jako przedmiot tych działań, ale przede wszystkim jako podmiot, współdecydujący o kształcie strategii wychodzenia z kryzysu. Temu też służą działania, które są podejmowane przez gminę, jak również te działania, które są planowane do realizacji w ramach niniejszego Programu Rewitalizacji. Generalna koncepcja działań rewitalizacyjnych na obszarze zdegradowanym gminy Bytom Odrzański jest zatem zorganizowana wokół tematu przewodniego: „Nie ma rewitalizacji bez partycypacji”.

Planowane zatem działania zostały wypracowane wspólnie w ramach realizowanych działań partycypacyjnych. Ustalono, że należy czym prędzej podjąć skonsolidowane działania w obszarze zdegradowanym, którym zgodnie z diagnozą jest „stare miasto” Bytomia Odrzańskiego. Istnieje pilna potrzeba nadania dynamiki rozwojowej temu obszarowi, co musi odbywać się na drodze kontynuacji procesu rewitalizacji rozpoczętego ponad 10 lat temu, a co związane jest z przywróceniem dawnych funkcji, jak również nadaniu nowych temu obszarowi, co bezpośrednio wiąże się z realizacją całej serii inicjatyw, oddziałujących zarówno na sferę urbanistyczną, jak również na tkankę społeczną. Planowane działania są komplementarne względem siebie, i łącznie będą stanowić dla tego obszaru intensywne bodźce rozwojowe. Wskazane działania realizowane

w sposób kompleksowy pozwolą na nadanie dynamiki rozwojowej temu obszarowi w kierunku wyjścia ze stanu kryzysowego dla poszczególnych obszarów problemowych.

Zatem **przewidziane w ramach programu rewitalizacji działania obejmują aspekt społeczny (warunek konieczny) oraz przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i gospodarczy (przedstawiony łącznie jako infrastrukturalno-gospodarczy oraz środowiskowy. Bowiemy w tych sferach w toku zdiagnozowanej sytuacji problemową, której planowane działania mają przeciwdziałać. Oczekiwane efekty zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych są wzajemnie powiązane i skutkują w związku z tym poprawą sytuacji kryzysowej obszaru zdegradowanego w każdej ze sfer.**

Przewidziane działania mają zatem charakter kompleksowy są skoncentrowane - działania rewitalizacyjne skupione są na konkretnym obszarze, dotkniętym największą koncentracją problemów i negatywnych zjawisk, który został wyznaczony w wyniku diagnozy.

Poniżej przedstawiamy planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne podstawowe, bez których wizja rewitalizacji obszaru zdegradowanego nie ma szans na realizację.

Wykaz przedsięwzięć podstawowych:

1. Rewitalizacja Gminy Bytom Odrzański – etap III
2. Zagospodarowanie przestrzeni między blokami mieszkalnymi – utworzenie miejsc spotkań i integracji; poprawa infrastruktury technicznej, co pozwoli na wydobycie potencjału przestrzeni wspólnej
3. Modernizacja budynku domu kultury wraz ze zwiększeniem dostępności do usług kulturalnych, w tym za pośrednictwem Internetu
4. Rewitalizacja parków, skwerów, i terenów zielonych, sąsiadujących z rzeką Odrą nadbrzeża z nadaniem nowych funkcji społecznych w/w obiektom
5. Utworzenie w zrewitalizowanym budynku po policji Centrum organizacji pozarządowych, Centrum Aktywności Lokalnej
6. Przygotowanie i wdrożenie programu Animacji Środowiskowej
7. Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej
8. Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna.

Szczegóły przedstawiamy poniżej w kartach poszczególnych przedsięwzięć.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego PODSTAWOWEGO nr 1	
Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja Gminy Bytom Odrzański – etap III
Charakter/rodzaj działania	Inwestycyjne /wysokonakładowe
Sfery problemowe, na którą oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera środowiskowa

Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Bytom Odrzański, Wspólnoty mieszkaniowe, Parafia Rzymsko – Katolicka w Bytomiu Odrzańskim, Fundacja Archeologiczna w Zielonej Górze, podmioty prywatne.
Pozostali interesariusze działań	NGOs – uczestniczą w Komitecie Rewitalizacyjnym, przez co mają wpływ na działalność Gminy w zakresie rewitalizacji, ponadto są zainteresowani realizacją projektu, ponieważ w istotny sposób przeciwdziałają zdiagnozowanym problemom i poprawia sytuację mieszkańców obszaru zdegradowanego. Dzięki czemu organizacjom pozarządowym, realizującym działania pożytku publicznego na tym obszarze łatwiej będzie współpracować z przedstawicielami lokalnej społeczności. NGO uczestniczą w działaniach, pomagając w organizacji niektórych zamierzeń, wspólnie z pozostałymi pomagają dookreślić zakres pod kątem możliwego oddziaływania o charakterze społecznym Przedsiębiorcy – uczestniczą w Komitecie Rewitalizacyjnym, przez co mają wpływ na działalność Gminy w zakresie rewitalizacji, są zainteresowani projektem, ponieważ dzięki niemu obszar ten zyska na atrakcyjności, co wpłynie na wzrost liczby potencjalnych klientów, jak również będzie miało wpływ na wyjście z sytuacji kryzysowej osób zagrożonych wykluczeniem, co będzie miało wpływ na stabilizację lokalnego rynku pracy. Przedsiębiorcy wspierają podmioty realizujące zadanie bywając na spotkaniach, pomagają dookreślić zadanie w kontekście możliwego oddziaływania gospodarczego. Dzięki czemu będą uczestniczyć w efektach projektu. Społeczność lokalna – przedstawiciele lokalnej społeczności również uczestniczą w Komitecie Rewitalizacyjnym, ponadto mają wpływ na działalność Gminy poprzez swoich przedstawicieli (radnych). Działające w strukturach Gminy Biuro Rewitalizacji jako działania rewitalizacyjne realizuje przedsięwzięcia zgłoszone i zainicjowane przez przedstawicieli społeczności lokalnej. Społeczność lokalna poprzez swoich przedstawicieli – liderów bierze udział w spotkaniach i wpływa przez to na ostateczny kształt zakresu robót i rozmach działania, efekty projektu dzięki temu są ich udziałem, staną się dzięki temu aktywniejsi w zakresie wykorzystania i czerpania z powstałych efektów projektu
Zakres realizowanego zadania	W ramach przedmiotowej inicjatywy w toku analizy i działań partycypacyjnych zaplanowano w ramach jednego kompleksowego projektu rewitalizacyjnego – ujętego jako etap II rewitalizacji Gminy co następuje: • Remont elewacji kamienic – Do 50 szt. budynków, w tym: remont elewacji kamienic przy ul. Rynek 2-27, Głogowskiej 38, Kościelnej 1,2, Bolesława Krzywoustego 2,29, Nadbrzeżnej 4 (budynki mieszkalne). • Zagospodarowanie wnętrza urbanistycznych kwartałów zabudowy w otoczeniu Rynku, w tym: wyburzenie istniejących murów oraz budynków gospodarczych, budowę nowych ogrodzeń (w tym murów) i budynków gospodarczych w nowych lokalizacjach, stanowiące domknienia i wydzielania kwartału; utwardzenie strefy wjazdu, dojścia i wejścia do budynków mieszkalnych, przygotowanie terenów zielonych (zieleni niska i wysoka), wyposażenie terenu w obiekty małej architektury. • Remont dachów budynków (wymiana pokrycia dachowego). • Remont dachu Kościoła Rzymsko-Katolickiego w Bytomiu Odrzańskim (wymiana pokrycia dachowego). • Rewitalizacja Centrum rekreacyjnego przy Zespole Szkół w Bytomiu Odrzańskim ul. Kozuchowska (przebudowa nawierzchni, zagospodarowanie terenów zieleni, oświetlenie terenu, budowa ogrodzenia, miasteczko ruchu drogowego). • „Rewitalizacja dziecięcego parku marzeń położonego w Bytomiu Odrzańskim na Starym Mieście” (wykonanie ciągów pieszych, elementy architektoniczne, oświetlenie terenu, zagospodarowanie powierzchni zielenią, urządzenia zabawowe dla dzieci, nawodnienie terenu). • Adaptacja budynku na potrzeby organizacji pozarządowych – ul. Dworcowa w Bytomiu

	Odrzański (budynek o powierzchni 114,82 m², budynek gospodarczy o pow. użytkowej 17,16 m², budynek wolnostojący 17,55 m² oraz zaprojektowanie instalacji rekuperacji, wykonanie inwentaryzacji istniejącego stanu budynku wraz z zagospodarowaniem terenu na dz. ozn. nr ewid. 433/6). • Adaptacja byłego Kościoła Ewangelickiego w Bytomiu Odrzańskim z przeznaczeniem na Archiwum Archeologiczne i Centrum Naukowo-Konferencyjne (Przeznaczenie obiektu jako: Regionalna Izba Historyczna, Archiwum Archeologiczne, E-Biblioteka Historyczno-Archeologiczna, Historyczny Ośrodek Edukacyjny dla dzieci i młodzieży, sala audiowizualna udostępniania na konferencje, spotkania i wykłady, sala wystawiennicza) • Rewitalizacja budynku „Dom Ogrodnika” (wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian budynku wraz z remontem elewacji, instalacje wewnętrzne wod.-kan., elektryczne, gaz, tynki wewnętrzne, posadzki, roboty wykończeniowe, roboty demontażowe, wymiana pokrycia dachowego, zagospodarowanie terenu) • Budowa punktów handlowych przy ul. Bolesława Krzywoustego (budowa budynku handlowego o pow. 90 m²) • Remont kapitalny budynku Ratusza w Bytomiu Odrzańskim (modernizacja budynku wraz z poprawą funkcjonalności pomieszczeń, które będą dostępne dla instytucji i podmiotów realizujących działalność pożytku publicznego, w tym zadania aktywizujące osoby zagrożone wykluczeniem – nadanie nowych funkcji) • Budowa terenów zieleni miejskiej przy ul. Kozuchowskiej oraz Plac Papieski w Bytomiu Odrzańskim (zagospodarowanie terenów zielenią, mała architektura, wykonanie ciągów spacerowych) • Wykonanie kiosku meteorologicznego w Rynku gmina Bytom Odrzański (budowa kiosku meteorologicznego – nadanie obszarowi funkcji edukacyjnych) • Zagospodarowanie przestrzeni pomiędzy budynkami wielorodzinnymi przy ul. Kozuchowskiej w Bytomiu Odrzańskim zagospodarowanie terenów zielenią, mała architektura, wykonanie ciągów spacerowych – poprawa funkcjonalności przestrzeni i nadanie jej nowych funkcji o charakterze rekreacyjnym i społecznym) • Monitoring Starego Miasta (zamontowanie ok. 12 szt. kamer obrotowych, stacjonarnych za pomocą łącza radiowego) • Innowacyjny system nadzoru, sterowania budynkiem Zespołu Szkół w Bytomiu Odrzańskim przy ul. Kościelnej 9 oraz budowa ogrodzenia wokół szkoły (kontrola i regulacja temperatury centralnego ogrzewania, pozyskiwania ciepłej wody użytkowej i sterowania oświetleniem, - wykonanie ogrodzenia wokół Szkoły) Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Gmina Bytom Odrzański – wszystkie elementy przedsięwzięcia planowanego w ramach projektu są komplementarne przestrzennie względem siebie i znajdują się na obszarze zdegradowanym i rewitalizowanym (Stare Miasto, Bytom Odrzański, są to ulice: Aleja Złotej Jesieni, Ciemna, Cmentarna, Dworcowa - część, Górna, Głogowska - część, Kolbego, Konopnickiej, Kopernika - część, Kościelna, Kozuchowska - część, Bolesława Krzywoustego - część, Mickiewicza - część, Mostowa, Narożna, Nadbrzeżna, Os. Rybackie, Rynek, Spacerowa, Szkolna, Wąska, Widok.).
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Przedmiotowe działania są zaplanowane w powyższym układzie jako kompleksowy projekt, szeroka inicjatywa rewitalizacyjna stanowiąca bezpośrednią kontynuację dotychczasowych działań rewitalizacyjnych. DO tej pory zrealizowano 2 etapy rewitalizacji, które stanowiły inwestycje w tkankę urbanistyczną. Niniejsza inicjatywa stanowi III etap i również dotyczy inwestycji w tkankę urbanistyczną, która stanowi niezbędny element w procesie wychodzenia z sytuacji kryzysowej całego obszaru, w tym w szczególności w sferze społecznej, co było przedmiotem analizy, w tym analizy w zakresie potencjału lokalizacji. Powyższe działania inwestycyjne będą bezpośrednio powiązane z działaniami miękkimi, wpływającymi na właściwe wykorzystanie planowanych zmian przestrzenno-funkcjonalnych oraz w zakresie sfery infrastrukturalno-gospodarczej i środowiskowej, na rzecz poprawy sytuacji kryzysowej w sferze społecznej. Powyższa inicjatywa rozwiązuje następujące problemy: - sfery przestrzenno-funkcjonalnej – poszczególne elementy przedsięwzięcia porządkują przestrzeń pod względem funkcjonalnym. Poszczególne elementy działania przywracają i nadają nowe funkcje

miejscom zaniedbanym i zniszczonym, w tym: rekreacyjne, gospodarcze, sakralne, administracyjne, rekreacyjne, społeczne, kulturalne i edukacyjne. W wyniku realizacji projektu wprowadzony zostanie ład w przestrzeń publiczną między budynkami, uporządkowana zostanie zieleń miejska, zwiększy się ilość miejsc skupiających mieszkańców i sprzyjających integracji. III etap rewitalizacji Bytomia Odrzańskiego pozwoli ukształtować na nowo istniejącą zabudowę, uruchomić potencjał miejsca, przywracając estetykę i porządek zniszczonym i zaniedbanym budynkom.

- **sfera infrastrukturalno-gospodarcza** – Dzięki poprawie estetyki miejsc objętych działaniami, nadaniu nowych funkcji miejscom do tej pory zaniedbanym i zniszczonym obszar zwiększy swoją atrakcyjność, co wpłynie na wzrost zainteresowania Bytomiem i starówką w sensie turystycznym i gospodarczym. Sytuacja taka wpłynie zatem na wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców Obszaru Zdegradowanego. Dzięki budowie punktów handlowych przy ul. Krzywoustego i nadaniu dzięki temu funkcji gospodarczo-handlowych w tym miejscu znacznie poprawi się możliwość prowadzenia działalności gospodarczej. Wzrośnie ilość dostępnych miejsc pracy bezpośrednio na obszarze zdegradowanym. Inwestycja znacznie poprawi infrastrukturę zabawową, gospodarczą, uporządkowana zieleń miejsca w tym obszarze, budowa nowych i uporządkowanie istniejących miejsc spotkań, rewitalizacja placu zabaw, adaptacja zniszczonego budynku na Centrum Organizacji Pozarządowych, gdzie powstanie inkubator i będą dostępne powierzchnie biurowe dla istniejących i dla nowotworzących się podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, rewitalizacja budynków, w tym obiektów sakralnych i administracyjnych. Są to inwestycje, które wpłyną na znacząco poprawę dostępnej infrastruktury społecznej, rekreacyjnej, administracyjnej, kulturalnej. Poprawi się stan budynków i ich estetyka. Dzięki nowej infrastrukturze zwiększy się możliwość świadczenia usług zarówno publicznych jak i komercyjnych, których w chwili obecnej jest niewystarczająca ilość. Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu powstaną atrakcyjne obszary przestrzeni publicznej obszaru zdegradowanego, co wpłynie na zwiększenie zainteresowania Bytomiem i Obszarem Zdegradowanym osób przyjezdnych.

- **sfera środowiskowa** – dzięki realizacji projektu zostanie m.in. zrewitalizowanych 33 budynki mieszkalne, w tym jednym z elementów rewitalizacji będą prace termomodernizacyjne, wpływające na znaczne zmniejszenie obecnego użycia energii w tych budynkach, jak również redukcję emisji CO₂. To samo dotyczy rewitalizowanych obiektów publicznych (ratusz, powstające centrum archiwalne) i społecznych (budynek adaptowany na potrzeby NGO). W Zespole Szkół w Bytomiu planowana inwestycja dotyczy m.in. wprowadzenia zaawansowanego zarządzania zużyciem energii, co dotyczy zarówno ogrzewania, jak i zużycia energii elektrycznej, co również przyczyni się do zmniejszenia emisji CO₂ do atmosfery. Inwestycje te wpłyną na poprawę środowiska naturalnego i zmniejszanie stanu kryzysowego w tym obszarze.

- **sfera społeczna** – projekt wpływa również pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, został uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. Poprawa infrastruktury rekreacyjnej, zabawowej, sprzyja integracji, ale również ma wpływ na atrakcyjność obszaru i zwiększenie możliwości podjęcia zatrudnienia w związku z tym. Powstanie w tym miejscu infrastruktura, która będzie skierowana na realizację potrzeb organizacyjnych organizacji pozarządowych i instytucji prowadzących działalność pożytku publicznego. Co będzie miało istotne znaczenie w zakresie aktywizacji społeczności lokalnej, będzie też inkubator, który bezpośrednio wpłynie na wzrost aktywności społecznej. Wprowadzony monitoring Starego Miasta zwiększy poziom bezpieczeństwa i zmniejszenie zdarzeń o charakterze kryminalnym, jak również ograniczy dewastację mienia i chuligańskie wybruki. W związku z powyższym projekt przyczyni się do również do eliminacji problemów społecznych.

Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi zdegradowanemu, w miejscach, które do tej pory pozostały nieuporządkowane i nie zostały objęte dotychczasowymi działaniami.

W ujęciu jak powyżej zadanie to będzie pozytywnie oddziaływać na obszary problemowe zidentyfikowane w toku diagnozy w każdej sferze, tj. w sferach: społecznej, Infrastrukturalno-gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej

Prognozowane rezultaty wraz ze

Wskaźniki

Produkty:

sposobem ich oceny i pomiaru	Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdej z inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji) - zrealizowanych zostanie 16 poszczególnych komponentów inwestycyjnych w ramach niniejszego przedsięwzięcia, (źródło weryfikacji: dokumentacja budowlana poszczególnych inwestycji/końcowe protokoły odbioru, w tym dokumentacja powykonawcza – biuro rewitalizacji będzie weryfikować zaraz po zakończeniu projektu) - inwestycja w 33 budynkach mieszkalnych – działania rewitalizacyjne i termomodernizacyjne (źródło weryfikacji: dokumentacja budowlana poszczególnych inwestycji, w tym dokumentacja powykonawcza /końcowe protokoły odbioru/audyty energetyczne,) - adaptacja budynku na potrzeby organizacyjne NGOs (źródło weryfikacji: dokumentacja budowlana poszczególnych inwestycji, w tym powykonawcza/ końcowe protokoły odbioru) - adaptacja budynku na potrzeby Archiwum Archeologiczne i Centrum Naukowo-Konferencyjne (źródło weryfikacji: dokumentacja budowlana poszczególnych inwestycji, w tym powykonawcza/ końcowy protokół odbioru) - powstanie infrastruktury handlowej - pow. 90 m kw. (źródło weryfikacji: dokumentacja budowlana poszczególnych inwestycji, w tym powykonawcza/ końcowy protokół odbioru) - powstanie 1 kiosku meteorologicznego (źródło weryfikacji: dokumentacja budowlana poszczególnych inwestycji, w tym powykonawcza/ końcowy protokół odbioru) - utworzenie infrastruktury monitoringu (źródło weryfikacji: dokumentacja budowlana poszczególnych inwestycji, w tym powykonawcza/ końcowy protokół odbioru) - utworzenie innowacyjnego systemu nadzoru, sterowania budynkiem Zespołu Szkół w Bytomiu (źródło weryfikacji: dokumentacja budowlana poszczególnych inwestycji, w tym powykonawcza/ końcowy protokół odbioru) Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport. - w związku z inwestycjami powstaną nowe miejsca pracy - 10 EPC (źródło informacji: sprawozdanie z realizacji działania Gminy Bytom Odrzański, oświadczenia podmiotów, które rozpoczną działalność w obszarze zdegradowanym/ deklaracje ZUS/RMUA) - zwiększy się aktywność gospodarcza mieszkańców obszaru – powstanie co najmniej 5 nowych firm (źródło informacji: dane CEIDG/KRS) - zwiększy się aktywność społeczna mieszkańców obszaru – rozpocznie prowadzenie działalności w obszarze zdegradowanym co najmniej 5 organizacji pozarządowych (źródło informacji: stosowne rejestry organizacji pozarządowych: KRS, Starostwo Powiatowe) - zwiększy się liczba inicjatyw społecznych – co najmniej 5 nowych inicjatyw społecznych w obszarze rewitalizowanym (źródło danych: sprawozdanie Gminy Bytom Odrzański ze współpracy z NGOs/ dokumentacja z realizacji inicjatyw: zdjęcia, listy obecności) - zmniejszy się zużycie energii w budynkach poddanych rewitalizacji, gdzie planowane są działania termomodernizacyjne – średnio o 20 % względem zużycia energii sprzed realizacji inwestycji (źródło informacji: dokumentacja techniczna /audyty energetyczne) - zmniejszy się emisja CO₂ w budynkach poddanych rewitalizacji, gdzie planowane są działania termomodernizacyjne – średnio o 20 % względem zinwentaryzowanej emisji sprzed realizacji inwestycji (źródło informacji: dokumentacja techniczna/ audyty energetyczne)
Okres realizacji	2017-2020
Szacunkowa wartość projektu	17 104 000,00 zł

Przewidywane źródła finansowania	612 000,00 – wspólnoty mieszkaniowe 1 579 500,00 – budżet Gminy Bytom Odrzański 272 500,00 – Parafia Rzymsko-Katolicka w Bytomiu Odrzańskim 675 000,00 – Fundacja Archeologiczna w Zielonej Górze 100 000,00 – podmioty prywatne 13 865 000,00 – środki UE w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFRR)
---	---

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego PODSTAWOWEGO nr 2

Nazwa przedsięwzięcia	Zagospodarowanie przestrzeni między blokami mieszkalnymi – utworzenie miejsc spotkań i integracji; poprawa infrastruktury technicznej, co pozwoli na wydobywanie potencjału przestrzeni wspólnej
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza, Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Bytom Odrzański, Wspólnoty Mieszkaniowe, Podmioty prywatne
Pozostali interesariusze działań i ich rola w działaniach	NGOs – zainteresowane współpracą w zakresie organizacji działalności aktywizującej społeczność lokalną w powstałych miejscach spotkań, jako członkowie Komitetu Rewitalizacyjnego mają wpływ na realizację działania. NGO uczestniczą w działaniach, pomagając w organizacji miejsc wspólnych, w tym terenów zielonych, mając na względzie ich późniejsze wykorzystanie w swojej działalności we współpracy z podmiotami bezpośrednio realizującymi projekt Przedsiębiorcy – w szczególności działający w obrębie usług turystycznych, są zainteresowani realizacją działania, ze względu na wzrost estetyki przestrzeni obszaru, dzięki czemu wzrasta atrakcyjność lokalizacji, co może mieć wpływ na wzrost przyjezdnych. Jako członkowie Komitetu Rewitalizacyjnego mają wpływ na realizację działania. Przedsiębiorcy uczestniczą w spotkaniach, doradzając w zakresie organizacji przestrzeni, mają na względzie jak najefektywniejsze wykorzystanie efektów do swojej działalności. Ośrodek Pomocy Społecznej – zainteresowany realizacją działań, ponieważ inwestycja wpływa na integrację społeczności lokalnych, przez tworzy się doskonały klimat do pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem i przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom społecznym w zakresie wykluczenia. Ośrodek bierze udział w spotkaniach i doradza bezpośrednim realizatorom projektu, mając na względzie wartość projektu pod kątem animacji społecznej. Na ile działania te mogą wspomóc działania aktywizacyjnejs.
Zakres realizowanego zadania	Działanie to dotyczy utworzenia miejsc spotkań i integracji w przestrzeni między budynkami mieszkalnymi oraz poprawy infrastruktury technicznej (drogi, nawierzchnie, infrastruktura rekreacyjna: place zabaw, skwery miejsca postojowe, chodniki), co łącznie pozwoli na wydobywanie potencjału przestrzeni wspólnej. Działanie obejmuje obszar Starego Miasta, w obrębie ul. Konopnickiej, Dworcowej Cmentarnej, Mickiewicz i Kopernika, które są nieco oddalone od Rynku. W ramach zadania będą mieć miejsce następujące działania: zagospodarowanie terenów zieleni, wykonanie małej architektury, wykonanie ciągów spacerowych, wykonanie miejsc spotkań, wykonanie miejsc postojowych – poprawa funkcjonalności przestrzeni i nadanie jej nowych funkcji o charakterze rekreacyjnym i społecznym. Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych.

Miejsce przeprowadzenia projektu	Bytom Odrzański, obszar zdegradowany i rewitalizowany (Stare Miasto)
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Inwestycja rozwiązuje następujące problemy: - sferę przestrzenno-funkcjonalną – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie zabudowy. W wyniku jego realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna pomiędzy budynkami mieszkalnymi (najczęściej bloki wielorodzinne) zostaną nadane nowe funkcje przestrzeniom między zabudowaniami, będą to funkcje o charakterze rekreacyjnym i społecznym, służące również celom integracyjnym, są to części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi piesze i jezdne, miejsca postojowe. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu zaniedbanego obszaru między blokami, na którym zlokalizowane zostaną miejsca rekreacyjne, miejsca spotkań, mała architektura, skwery, trawniki, miejsca postojowe oraz piesze i jezdne ciągi komunikacyjne, w tym również drogi wewnętrzne – w tym zakresie zostanie poprawiona infrastruktura Obszaru Zdegradowanego. Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu powstaną atrakcyjne obszary przestrzeni publicznej obszaru zdegradowanego. - sfera społeczna – projekt wpływa również pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych. Wzrośnie zdolność społeczności do integracji i akceptacji siebie nawzajem, co wpłynie na aktywizację i zwiększenie ilości bodźców stymulujących wyjście z sytuacji kryzysowych osób zagrożonych wykluczeniem Projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi zdegradowanemu. Uporządkowanie przestrzeni pomiędzy blokami i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności, poprawiającą procesy integracyjno-aktywizacyjne w patologicznym środowisku.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	Wskaźniki: Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdej z inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji) - miejsca spotkań lokalnej społeczności – powstanie w wyniku realizacji projektu przynajmniej 5 takich miejsc (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót); - ciągi piesze i/lub jezdne – w ramach projektu przebudowane zostaną istniejące ciągi piesze i/lub jezdne, które będą niezbędne do rewitalizacji przestrzeni międzyblokowej – o łącznej długości przynajmniej 200 m (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót);

	- powstaną tablice informacyjne – promujące rewitalizację i aktywizujące przez to społeczność lokalną: 5 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót); - powstaną elementy małej architektury – przynajmniej 10 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót); - powstanie przynajmniej 10 nowych miejsc postojowych (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót); - powstaną nowe lub zostaną zrewitalizowane stare zaniedbane place zabaw – co najmniej 2 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót); - powstaną nowe lub zostaną zrewitalizowane istniejące zaniedbane tereny zielone lub skwery – co najmniej 2 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót); Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport. - w wyniku realizacji projektu w miejscu spotkań zostanie zrealizowanych przynajmniej 8 inicjatyw lokalnych społeczności w zakresie działań aktywizacyjno-integracyjnych (np. festyn osiedlowy) – źródło informacji: sprawozdania z realizacji inicjatywy/ dokumentacja zdjęciowa, listy obecności; - w przestrzeniach poddanych rewitalizacji w ramach tego zadania zmniejszy się ilość wybryków chuligańskich – o co najmniej 15% (źródło informacji: lokalny posterunek policji, ewidencja zdarzeń kryminalnych) - realizacja projektu da dobry przykład w zakresie porządkowania przestrzeni, w wyniku czego w najbliższej okolicy zostaną zrealizowane przynajmniej 2 inwestycje w zakresie uporządkowania prywatnych posesji (np. podwórek) – źródło informacji: raport Biura Rewitalizacji z działań rewitalizacyjnych właścicieli prywatnych posesji w obszarze zdegradowanym – na podstawie wizji lokalnej i kwerendy prywatnych właścicieli posesji.
Okres realizacji	2018-2020
Szacunkowa wartość projektu	500 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	50 000,00 zł – Wspólnoty Mieszkaniowe 150 000,00 zł budżet Gminy Bytom Odrzański 50 000,00 zł – środki UE w ramach PROW 2014-2020 (środki w dyspozycji LGD) 250 000,00 zł – środki UE w ramach PROW 2014-2020

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego PODSTAWOWEGO nr 3

Nazwa przedsięwzięcia	Rozbudowa budynku domu kultury wraz ze zwiększeniem dostępności do usług kulturalnych, w tym za pośrednictwem Internetu
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza, Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Bytom Odrzański, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Bytomiu Odrzańskim.
Pozostali interesariusze działań i ich rola w działaniach	NGOs – zainteresowane współpracą w zakresie organizacji działalności kulturalno-edukacyjnej, związanej również z animacją działań kulturalnych, opartych o zabytkowy i historyczny charakter Gminy. Inwestycja zwiększy możliwość realizacji takich działań. Ponadto poprawi też możliwość współpracy w tym zakresie z Domem Kultury. Jako członkowie Komitetu Rewitalizacyjnego mają wpływ na realizację działania. Organizacje pozarządowe, w szczególności działające w obszarze Kultury są zainteresowani projektem, biorą udział w spotkaniach, pod kątem uzyskania wiedzy nt. możliwości późniejszego wykorzystania powstałych efektów w swojej działalności. Wykorzystanie efektów projektu NGOs będą mogły wpieść we własne działania, mające na celu aktywizację społeczną Przedsiębiorcy – w szczególności działający w obrębie usług turystycznych, są zainteresowani realizacją działania, ze względu na wzrost estetyki przestrzeni obszaru, dzięki czemu wzrasta atrakcyjność lokalizacji, co może mieć wpływ na wzrost liczby przyjezdnych. Jako członkowie Komitetu Rewitalizacyjnego mają wpływ na realizację działania. Przedsiębiorcy biorą udział w spotkaniach, celem uzyskania wiedzy i kompetencji w zakresie wykorzystania efektów we własnej działalności gospodarczej, np. do wykorzystania Domu Kultury w działalności turystycznej Spółeczność lokalna Starego Miasta – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną instytucję kultury, poprawi się Estetyka obszaru, poprawi się infrastruktura kulturalna, co zwiększy zainteresowanie mieszkańców własnym miejscem zamieszkania i wpłynie na wzrost poziomu integracji i poczucia lokalnej tożsamości. Jako członkowie Komitetu Rewitalizacyjnego mają wpływ na realizację działania, tak samo jak poprzez swoich przedstawicieli w Radzie Gminy. Społeczność jest żywo zainteresowana inwestycją, pozwoli ona stworzyć istotny element lokalnej tożsamości, co pozwoli zwiększyć poziom zadowolenia ze swojej małej ojczyzny.
Zakres realizowanego zadania	W ramach zadania będzie miała miejsce inwestycja w obszarze kultury, tj. rozbudowa Domu Kultury w Bytomiu Odrzańskim wraz ze zwiększeniem dostępności do usług kulturalnych, w tym za pośrednictwem Internetu. Inwestycja dotyczy modernizacji budynku, w tym działań termomodernizacyjnych, związanych z dociepleniem budynku i poprawą gospodarki energetycznej, jak również poprawy dostępności do usług kulturalnych, w tym stworzenie systemu e-usług i poprawę funkcjonowania placówki w zakresie zdolności prowadzenia działalności upowszechnieniowej w obszarze kultury.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Bytom Odrzański – inwestycja będzie zlokalizowana w obszarze zdegradowanym i rewitalizowanym (Stare Miasto), przy ul. Cmentarnej.
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na	Inwestycja rozwiązuje następujące problemy: - sferę przestrzenno-funkcjonalną – Inwestycja jest elementem uporządkowania zniszczonego i zaniedbanego krajobrazu historycznego w zabytkowej przestrzeni Miasta Bytom Odrzański. W ramach inwestycji zostanie zrewitalizowany zabytkowy budynek

poszczególne obszary)	miejsowego Domu Kultury. Inwestycja wpłynie na poprawę estetyki Starego Miasta, pozwoli również uruchomić nowe funkcje kulturalne, związane ze znacznym zwiększeniem dostępności do usług upowszechnienia kultury świadczonych przez Dom Kultury, w tym za pośrednictwem Internetu. Inwestycja zatem pozwoli na powstanie nowych i rozwinięcie istniejących funkcji gospodarczych i kulturalnych związanych z przestrzenią kulturalną i zabytkowo-historyczną miasta. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki realizacji inwestycji, zostanie zrewitalizowany lokalny Ośrodek Kultury, co wpłynie na uruchomienie nowych funkcji o charakterze kulturalnym – zostanie zwiększona świadczona do tej ilości usług w ramach działalności Ośrodka Kultury, co będzie miało wpływ również na zwiększenie potencjału turystycznego Bytomia Odrzański. Poprawie zatem ulegnie infrastruktura kulturalna i turystyczna. Stąd inwestycja wpłynie na poprawę dostępności usług kulturalnych oraz zakresu dostępnej oferty turystycznej, co wpłynie na zwiększenie liczby miejsc pracy w wyniku inwestycji. W wyniku inwestycji wykorzystany zostanie historyczny potencjał lokalizacji. - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki rewitalizacji obiektu zabytkowego i poprawie infrastruktury kulturalnej zaistnieją elementy o silnym impulsie integracyjnym, wokół których można budować poczucie lokalnej tożsamości, co wpłynie na wzrost aktywności społeczno-gospodarczej lokalnej społeczności. W związku z powyższym projekt przyczyni się do również do eliminacji problemów społecznych. Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i podkreśla historyczny i zabytkowy charakter obszaru rewitalizowanego.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	Wskaźniki: Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdej z inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji) - rewitalizacja budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury – 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót). - stworzenie systemu e-usług – 1 szt. (źródło informacji: Raport z realizacji projektu, końcowy protokół z obioru systemu e-usług; wydruki stron internetowych, przedstawiających możliwość skorzystania z e-usług) Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania

	pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport. - powstanie nowych miejsc pracy w obszarze zdegradowanym – 1 EPC (źródło informacji: sprawozdanie z realizacji projektu, deklaracje ZUS/RMUA) - powstanie nowych e-usług w ramach działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: Raport z realizacji projektu, protokół z obioru systemu e-usług; wydruki stron internetowych, przedstawiających możliwość skorzystania z e-usług) - powstanie nowych produktów w obszarze turystyki historyczno-kulturalnej – co najmniej 1 szt. (źródło informacji: raport z realizacji projektu, raport z wizji lokalnej i kwerendy przeprowadzanej przez pracowników Biura Rewitalizacji w zakresie działalności lokalnych przedsiębiorców i organizacji pozarządowych, wydruki oferty)
Okres realizacji	2018-2020
Szacunkowa wartość projektu	2 000 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	1 700 000,00 zł – środki UE w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFRR) 300 000,00 zł – budżet Gminy Bytom Odrzański

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego PODSTAWOWEGO nr 4

Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja parków, skwerów, i terenów zielonych, sąsiadujących z rzeką Odrą nabrzeża z nadaniem nowych funkcji społecznych w/w obiektom
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana-/ wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza, Sfera środowiskowa
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Bytom Odrzański.
Pozostali interesariusze działań i ich rola w działaniach	Wspólnoty – zainteresowane realizacją projektu w zakresie uporządkowania zaniedbanych terenów zielonych w pobliżu Odry. Wspólnoty realizując własne projekty zagospodarowania podwórek i budowy terenów zielonych i miejsc spotkań, są zainteresowany, aby zgrać estetykę przedsięwzięć, będą zatem pod tym względem aktywnie współdziałać Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w w obszarze zdegradowanym, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji ze względu na uporządkowanie terenów zielonych, znajdujących się w niedalekim sąsiedztwie, co wpłynie na atrakcyjność obszaru dla potencjalnych klientów. Wpłynie też na poprawę potencjału turystycznego obszaru. Przedsiębiorcom zależy na poprawie estetyki obszaru, bo wpływa to na atrakcyjność ich oferty do potencjalnych obiorców (np.

	w zakresie drobnego handlu i usług), zależy im zatem na dopasowaniu estetycznym tego działania do innych działań, zwiększą zatem z tego powodu swoją aktywność, co też przełoży się na wzrost udziału firm w podejmowaniu lokalnych decyzji. Lokalne NGOs i nieformalne grupy społeczne – są zainteresowane realizacją projektu, ze względu na fakt powstania w wyniku realizacji projektu atrakcyjnej przestrzeni publicznej, gdzie można realizować różne inicjatywy społeczne wzbogacające życie sąsiedzkie. Podobnie jak w przypadku przedsiębiorców, będą dbały o estetykę całości obszaru – co zwiększy poziom aktywności społecznej i odpowiedzialności za wspólne dobro Społeczność lokalna Starego Miasta – w wyniku realizacji projektu zyskają atrakcyjną przestrzeń publiczną, poprawi się infrastruktura (obszary zielone, z funkcją rekreacyjną) co zwiększy zainteresowanie mieszkańców własnym miejscem zamieszkania i poprawi poziom integracji i poczucia lokalnej tożsamości. Podobnie jak w przypadku przedsiębiorców i NGO, społeczność lokalna będzie dbać o estetykę całości obszaru – poprawi to uczestnictwo w podejmowaniu decyzji i poziom partycypacji.
Zakres realizowanego zadania	Inwestycja dotyczy rewitalizacji parków, skwerów, nabrzeża z nadaniem nowych funkcji społecznych w/w obiektem Zakres projektu dotyczy zagospodarowania i uporządkowania przestrzeni w obszarze zdegradowanym „Stare Miasto”, inwestycja będzie dotyczyć rewitalizacji parków, skwerów, nabrzeża, terenów zielonych, znajdujących się w sąsiedztwie rzeki Odry. Inwestycja pozwoli na udostępnienie obszarów z zachowaniem ich naturalnego bogactwa, tj. dotyczy stworzenia terenów rekreacyjnych w oparciu o tereny zielone bez ryzyka ich degradacji. W ramach projektu wykonane zostanie też kanalizacja deszczowa, co ureguje w tym zakresie gospodarkę ściekowymi wodami opadowymi. Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych. Po zakończeniu rewitalizacji będzie to urokliwe i estetyczne miejsce z miejscami wypoczynku z dobrym widokiem na Odrę.
Miejsce przeprowadzenia projektu Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Bytom Odrzański, obszar zdegradowany i rewitalizowany (Stare Miasto) Inwestycja rozwiązuje następujące problemy: - sfery przestrzenno-funkcjonalnej – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczasowy chaos w zakresie terenów zielonych w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki. W wyniku jej realizacji uporządkowana zostanie przestrzeń publiczna w obszarze nadrzecznym, zostaną nadane nowe funkcje konkretnym przestrzeniom w obrębie tej części rewitalizowanego obszaru, będą to funkcja o charakterze rekreacyjno-kulturalno-społecznym, służące również celom integracyjnym, są to części wspólne i miejsca spotkań w przestrzeni publicznej, ciągi piesze i jezdne, miejsca postojowe.

Prognozowane
rezultaty wraz ze
sposobem ich oceny i
pomiaru

- **sfera infrastrukturalno-gospodarcza** – dzięki zagospodarowaniu terenu, objętego projektem, które obejmują obszary zieleni, zostanie uregulowana komunikacja piesza i jezdna w tym obszarze – powstanie dzięki temu znakomita infrastruktura rekreacyjno-turystyczna. W tym zakresie zostanie poprawiona infrastruktura „Starego Miasta”.

Ponadto w ramach inwestycji zostanie wykonana kanalizacja deszczowa, co wpłynie na poprawę infrastruktury obszaru objętego niniejszym projektem.

Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu powstaną atrakcyjne obszary przestrzeni publicznej obszaru zdegradowanego, co może wpłynąć na poprawę aktywności gospodarczej i w związku z tym na poprawę lokalnego rynku pracy.

- **sfera środowiskowa** – dzięki realizacji projektu i uzupełnieniu brakującej infrastruktury ściekowej (dotyczy wód opadowych – w obszarze ciągów komunikacyjnych na obszarze planowanej inwestycji) projekt ma pozytywny wpływ na rozwiązywanie problemów w sferze środowiskowej. Wpływa poprzez to na uregulowanie odprowadzania wód opadowych, przez co zmniejsza się ryzyko zalań i wystąpienia lokalnych podtopień w wyniku intensywnych opadów.

Ponadto projekt zapewnia dostęp do obszarów zieleni, na których zostaną uruchomione nowe funkcje rekreacyjno-turystyczne (infrastruktura spacerowa i wypoczynkowa), bez degradacji ich naturalnego bogactwo.

- **sfera społeczna** – projekt wpływa również pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej, mogą one stanowić miejsca spotkań dla lokalnej społeczności, zostanie w związku z tym uruchomiona funkcja integracyjna przestrzeni rewitalizowanej w wyniku przedmiotowego projektu. W związku z powyższym projekt przyczyni się do również do eliminacji problemów społecznych.

Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi zdegradowanemu. Uporządkowanie przestrzeni zielonych i utworzenie miejsc spotkań pozwoli stworzyć przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności i osób przyjezdnych, co poprawi procesy integracyjno-aktywizacyjne w patologicznym środowisku.

Wskaźniki:

Produkty

Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdej z inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji)

- liczba obszarów zielonych, objętych inwestycją – co najmniej 1 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót)

- łączna powierzchnia terenów zielonych utworzonych/ uporządkowanych i udostępnionych w formie terenów rekreacyjnych – 1,00 ha (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót)

	- miejsca spotkań lokalnej społeczności – powstanie w wyniku realizacji projektu przynajmniej 1 takie miejsce (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót) - ciągi piesze i jezdne – w ramach projektu przebudowane zostaną istniejące ciągi piesze i jezdne – o długości przynajmniej 200 m (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót) - mała architektura – powstanie przynajmniej 10 elementów małej architektury (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót) - powstanie tablica informacyjna – promująca rewitalizację i aktywizująca przez to społeczność lokalną (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym końcowy protokół odbioru robót)
	Rezultaty:
	Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport..
	- w wyniku realizacji projektu w miejscu spotkań zostaną zrealizowane przynajmniej 4 inicjatywy lokalnej społeczności w zakresie działań aktywizacyjno-integrujących (np. Święto Odry) – źródło weryfikacji: raporty z realizacji inicjatyw, w tym dokumentacja zdjęciowe, listy oceności - zmniejszy się poziom zagrożenia w zakresie zalań i podtopień w wyniku intensywnych opadów – liczba zalań i podtopień zmniejszy się o 50%(źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót oraz monitoring zdarzeń kryzysowych, prowadzonych przez Służby Zarządzania Kryzysowego) - w oparciu o efekty inwestycji powstanie lokalny produkt turystyczno-rekreacyjny: ekologiczna ścieżka edukacyjna – 1 szt. (źródło informacji: raport z realizacji projektu, raport z wizji lokalnej i kwerendy przeprowadzanej przez pracowników Biura Rewitalizacji w zakresie działalności lokalnych przedsiębiorców i organizacji pozarządowych, wydruki z informacjami o ścieżce)
Okres realizacji	2017-2019
Szacunkowa wartość projektu	1 000 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	850 000,00 zł – środki unijne w ramach POIiŚ (Fundusz Spójności) 150 000,00 – budżet Gminy Bytom Odrzański

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego PODSTAWOWEGO nr 5

Nazwa przedsięwzięcia	Utworzenie w zrewitalizowanym budynku po policji Centrum organizacji pozarządowych, Centrum Aktywności Lokalnej
Charakter/rodzaj działania	Działanie administracyjno-organizacyjne / średnionakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Bytom Odrzański, Organizacje Pozarządowe
Pozostali interesariusze działań	Mieszkańcy „Starego Miasta” – w wyniku uruchomienia Centrum NGO Mieszkańcy obszaru będą mieli możliwość skanalizować swoją aktywność społeczną i obywatelską, co przyczyni się do wzrostu poziomu integracji i aktywizacji społeczności lokalnej, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Mieszkańcy mają w tym interes, aby powstała taka instytucja, ponadto przez swoich przedstawicieli (członkowie Komitetu Rewitalizacyjnego lub radni) mają wpływ na realizację działania. Mieszkańcy zyskają infrastrukturę, gdzie będzie prowadzona działalność pożytku publicznego, w tym szkoleniowa, edukacyjna i aktywizacyjna, poprawiająca poziom aktywności. Zwiększy się dostęp do usług społeczność dzięki prowadzonej w Centrum NGO działalność. Lokalni przedsiębiorcy – dzięki realizacji projektu mieszkańcy niemający perspektyw zatrudnienia, lub osoby zagrożone wykluczeniem, zyskają narzędzie postaci działających społecznie organizacji, do aktywizacji własnych możliwości, w tym poprawę swoich kompetencji zawodowych i kluczowych, co pozwoli na ich powrót na rynek pracy. Rozwój lokalnego rynku pracy jest zgodny z oczekiwaniami lokalnych pracodawców. Lokalni przedsiębiorcy, dzięki działaniom podejmowanym w ramach Centrum Aktywności Społecznej, zyskają większy dostęp do usług rozwojowych, poprzez prowadzone tam szkolenia, dzięki działalności aktywizacyjnej i szkoleniowej poprawi się też jakość dostępnych pracowników na rynku, którzy mogą znaleźć zatrudnienie u lokalnych przedsiębiorców.
Zakres realizowanego zadania	W ramach działania w zrewitalizowanym budynku powstanie Centrum organizacji pozarządowych oraz Centrum Aktywności Lokalnej. Inicjatorem przedsięwzięcia będą Organizacje Pozarządowe oraz lokalny samorząd, który przekaże grant na organizację takiej struktury. W ramach projektu planuje się zorganizować inkubator organizacji pozarządowych ze wsparciem doświadczonych organizacji, które nowe podmioty naucząby pozyskiwać środki na działalność i prowadzić tą działalność efektywnie w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów, w tym problemów społecznych. W budynku powstałyby biura dla organizacji oraz miejsce do spotkań członków, byłyby też prowadzone działania innego rodzaju aktywizujące lokalną społeczność, w tym działania szkoleniowe i instruktażowe w zakresie prowadzenia działań i ich finansowania. W budynku ponadto znajdzie się też powierzchnia bezpośrednio służąca integracji mieszkańców – do organizacji lokalnych imprez okolicznościowych, co miałyby miejsce za niską odpłatnością lub w zamian za pracę na rzecz społeczności lokalnej.

	Dodatkowo w projekcie przewidziano wyposażenie pomieszczeń wspólnych - w gry i mini biblioteczkę. Taką placówkę jako np. „inkubator pozarządowy” lub Centrum Aktywności Lokalnej może prowadzić parasolowa organizacja pozarządowa, która skorzysta z grantu na ten cel. Działalność dotyczyłaby również różnych nieodpłatnych usług społecznych – w tym regularne (np. raz w miesiącu) dyżury specjalistów – prawnik, psycholog itp.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Bytom Odrzański, obszar zdegradowany i rewitalizowany (Stare Miasto)
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Zadanie rozwiązuje następujące problemy: - sfera społeczna – Efektem programu będzie wzrost aktywności społecznej wśród mieszkańców obszaru, ponadto zdobycie umiejętności do samoorganizacji i wdrażania działań, w ramach organizacji pozarządowej, co umożliwi rozwiązywanie problemów społeczności we własnym zakresie, jak również jej aktywizację oraz rozwój. Projekt wpływa zatem pozytywnie na rozwiązywanie problemów społecznych, dzięki jego realizacji mieszkańcy zagrożeni wykluczeniem sukcesywnie będą wychodzić z sytuacji kryzysowej, co wpłynie na wzrost kompetencji interpersonalnych, wzrost zdolności do podjęcia zatrudnienia i w efekcie znalezienie zatrudnienia. W związku z powyższym projekt przyczyni się w istotny sposób do eliminacji problemów społecznych. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki powstaniu Centrum Organizacji Pozarządowych i funkcjonowaniu w jej ramach Inkubatora NGO rozwinię się lokalna infrastruktura społeczna, co oprócz tego, że poprawi wewnętrzną zdolność społeczności lokalnej w tym samorządu na rozwiązywanie problemów tej społeczności, wpłynie na powstanie nowych miejsc pracy i zwiększenie zdolności do samozatrudnienia, w tym wśród osób zagrożonych wykluczeniem, dla których w związku z zaistnieniem prężnej struktury społecznej pojawi się o wiele więcej możliwości reintegracji zawodowej. W efekcie projekt przyczyni się też do wzrostu aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru zdegradowanego.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	Wskaźniki: Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdej z inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji) - powstanie Centrum Organizacji Pozarządowych (w jej ramach Centrum Aktywności Lokalnej/Inkubator Organizacji Pozarządowych) – 1 szt. (źródło informacji: raport z efektów realizacji projektu; raport z wizji lokalnej pracowników Biura Rewitalizacji, podpisane umowy na najem pomieszczeń, raport z realizacji współpracy JST z NGO). - wyłonienie organizacji parasolowej prowadzącej Centrum Organizacji Pozarządowej (w tym Centrum Aktywności Lokalnej/ Inkubatora Organizacji Pozarządowych) – 1 szt. (źródło

	informacji: sprawozdanie z realizacji współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi, umowa z NGO, raport z realizacji współpracy JST z NGO) Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport. - wzrost ilość organizacji pozarządowych w obszarze zdegradowanym – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: raport z efektów realizacji projektu; rejestr Organizacji Pozarządowych – KRS i Starostwa Powiatowego, umowy na najem pomieszczeń/ roczny raport z realizacji współpracy JST z NGO) - wzrost zrealizowanych działań aktywizacyjno integracyjnych przez organizacje pozarządowe w obszarze rewitalizowanym (np. spotkania integracyjne, szkolenia, kursy motywujące, terapie przeciw uzależnieniom, poradnictwo zawodowe, warsztaty integracyjne dla dzieci i seniorów) – co najmniej 4 szt. /rok (źródło informacji: sprawozdanie z działalności inkubatora, listy obecności, dokumentacja fotograficzna, raport z realizacji współpracy JST z NGO) - liczba osób biorących udział w działaniach – 50 osób (źródło informacji: listy obecności, deklaracje uczestnictwa i umowy na realizację projektu) - wzrost kompetencji interpersonalnych i poziomu integracji i aktywizacji u 50 osób (źródło informacji: ankietyzacja uczestników – test umiejętności i ankiet ex Ante i ex Post / raport z przeprowadzonego badania ankietowego)
Okres realizacji	2019-2022
Szacunkowa wartość projektu	500 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	125 000,00 zł – budżet Gminy Bytom Odrzański 375 000,00 zł – Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 6

Nazwa przedsięwzięcia	Przygotowanie i wdrożenie programu Animacji Środowiskowej
Charakter/rodzaj działania	Działanie organizacyjno-administracyjne / średnionakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera Infrastrukturalno-gospodarcza

Podmioty odpowiedzialne za realizację	Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), MOPS, Ośrodek Kultury, Gmina Bytom Odrzański (partnerzy do realizacji projektu)
Pozostali interesariusze działań	Mieszkańcy „Starego Miasta” – w wyniku uruchomienia animacji środowiskowej osoby zagrożone wykluczeniem zyskują możliwość integracji i aktywizacji społecznej i gospodarczej, pozwoli to na odciążenie społeczności lokalnej od osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Osoby te, dzięki działaniom animatora zwiększą swoją zdolność do integracji, uwierzą w siebie i poprawią swoje kompetencje interpersonalne Lokalni przedsiębiorcy – dzięki animacji środowiskowej i możliwości aktywizacji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem, poprawi się jakość Kapitału Ludzkiego, poszukującego pracy. Animatorzy zmotywują mieszkańców dotkniętych sytuacją kryzysową do pracy nad sobą, w związku z czym wzrosną kompetencje interpersonalne i zawodowe tych osób. Dzięki czemu będzie się również rozwijał lokalny rynek pracy. Lokalni przedsiębiorcy wiedząc, że osoby zagrożone wykluczeniem brały udział w działaniach animacyjnych, zwiększą swoje zaufanie do tych osób, co generalnie wpłynie na poprawę lokalnego rynku pracy
Zakres realizowanego zadania	Działanie zakłada zaangażowanie w realizację organizacji pozarządowej, która zostanie wyłoniona w konkursie ofert, w ramach współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi. Projekt zakłada zatem uruchomienie konkursu w ramach dotacji z Gminy na działania w Obszarze Pomocy Społecznej – wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, na działania animacyjne w podwórkach, w tym animację dzieci i młodzieży (w okresie wakacyjnym szczególnie). W tym celu Gmina uwzględni taki konkurs w Programie Współpracy z NGO (co będzie bezpośrednio odnosić się do działań rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych), Program można utworzyć w perspektywie trzyletniej i na tyle czasu „kontraktować” w ramach dotacji te usługi. Celem wzmocnienia oddziaływania w ramach konkursu byłaby dodatkowa punktacja za działania za działania dodatkowe – wskazane w Programie Rewitalizacji oraz za pozyskanie dodatkowych środków na ten cel ze źródeł zewnętrznych (np., w ramach mechanizmów norweskich lub Mechanizmu Szwajcarskiego, LGD, PO FIO itp.). Działania będą wspierane przez Ośrodek Kultury, który wykorzysta uczestników animacji przy realizacji działań kulturalnych, w ramach działań upowszechnieniowych.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Bytom Odrzański, obszar zdegradowany i rewitalizowany (Stare Miasto)
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Inwestycja rozwiązuje następujące problemy: - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów społecznych, dzięki jego realizacji mieszkańcy zagrożeni wykluczeniem będą mieli okazję się zaktywizować i zintegrować ze społecznością lokalną, jak również wrócić na rynek pracy w wyniku poprawy swojej kondycji psycho-fizycznej oraz kompetencji interpersonalnych. Dzięki projektowi zatem w istotny sposób przeciwdziała się zdiagnozowanym problemom społecznym.

	- sfera infrastrukturalno-gospodarcza – projekt zapewnia wykorzystanie na cele społeczne powstałej infrastruktury technicznej. Zaadaptowany budynek na Centrum Organizacji Pozarządowej może stać się siedzibą Animatora środowiskowego. Zostanie zatem wykorzystany do rozwoju społecznego, w tym w zakresie rozwoju kompetencji kluczowych. Dzięki projektowi zatem wzmocniona zostanie instytucjonalna infrastruktura społeczna – o instytucję Animatora Środowiskowego.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	Wskaźniki: Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdej z inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji) - przygotowanie i wdrożenie Programu Animacji Środowiskowej – 1 szt. (źródło informacji: sprawozdanie z realizacji projektu, program i raport z jego wdrożenia) - utworzenie funkcji Animatora Środowiskowego i powierzenie zadania wykwalifikowanej osobie – 1 szt. (źródło informacji: raport organizacji pozarządowej o wdrożeniu programu, wizja lokalna pracowników Biura Rewitalizacji) Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwania. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport. - liczba działań/inicjatyw podejmowanych w ramach animacji środowiskowej – co najmniej 10 szt./ rok (źródło informacji: sprawozdania NGO z realizacji działalności podmiotu; dokumentacja fotograficzna, raport z wizji lokalnej Biura Rewitalizacji, roczny raport z realizacji współpracy JST z NGO) - uczestnicy działań animacyjnych – min. 30 os. (źródło informacji: sprawozdanie z działań NGO/Animatora środowiskowego, dokumentacja fotograficzna, listy uczestników, roczny raport ze współpracy JST z NGO) - liczba osób, które dzięki działaniom poprawiły kompetencje interpersonalne, kondycję psycho-fizyczną, w wyniku czego zwiększyły swoje szanse na rynku pracy (źródło informacji: raport z realizacji działań NGO/Animatora środowiskowego, w tym wyniki ankietyzacji uczestników działań – testy kompetencji i ankiety ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania)
Okres realizacji	2018-2021
Szacunkowa wartość projektu	40 000,00 zł

Przewidywane źródła finansowania	25 000,00 zł – środki ze źródeł zewnętrznych (PROW w ramach LGD – środki UE lub PO FIO lub Mechanizm Norweski lub Mechanizm Szwajcarski) 15 000,00 zł – Budżet Gminy Bytom odrzański
---	---

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 7

Nazwa przedsięwzięcia	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej
Charakter/rodzaj działania	Działanie organizacyjno-administracyjne / średnionakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna
Podmioty odpowiedzialne za realizację	OWES, Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), MOPS, Gmina Bytom Odrzański (partnerzy do realizacji projektu)
Pozostali interesariusze działań	Mieszkańcy „Starego Miasta” – w wyniku uruchomienia CIS osoby zagrożone wykluczeniem zyskają możliwość reintegracji zawodowej, pozwoli to na odciążenie społeczności lokalnej od osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Uczestnictwo w CIS pozwoli na pełne uczestnictwo w społeczności lokalnej i wzrost kompetencji interpersonalnych i zawodowych. Mieszkańcy zagrożeni wykluczeniem zyskają bardzo ciekawy i efektywny impuls do walki ze swoją własną sytuacją kryzysową. Lokalni przedsiębiorcy – dzięki CIS i możliwości reintegracji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem, będzie się również rozwijał lokalny rynek pracy, przez co zwiększy się liczba wykwalifikowanych pracowników na rynku, a lokalni przedsiębiorcy zyskają do nich dostęp. CIS pozwoli na pełną reintegrację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem, co wpłynie na poprawę rynku pracy i zwiększenie podaży wartościowych pracowników
Zakres realizowanego zadania	W ramach zadania zakłada się wykorzystanie narzędzi Ekonomii Społecznej na cele rozwoju społecznego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Do działania zamierza się wykorzystać wsparcie organizacyjne Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej, który posiada środki na wsparcie poszczególnych podmiotów w tym zakresie. Celem CIS będzie realizacja reintegracji zawodowej i społecznej poprzez kształcenie umiejętności w zakresie pełnienia ról społecznych i kompetencji zawodowych oraz innych umiejętności umożliwiających organizację życia prywatnego i zawodowego. CIS będzie realizował pełen zakres programu zatrudnienia socjalnego kierowanego do osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Bytom Odrzański, obszar zdegradowany i rewitalizowany (Stare Miasto)

Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Inwestycja rozwiązuje następujące problemy: - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów społecznych, dzięki jego realizacji mieszkańcy zagrożeni wykluczeniem mają okazję wrócić na rynek pracy poprzez działania związane z reintegracją zawodową, co pozwala zwiększyć kompetencje zawodowe i kluczowe. Dzięki projektowi zatem w istotny sposób przeciwdziałają się zdiagnozowanym problemom społecznym. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – projekt zapewnia osobom zagrożonym wykluczeniem reintegrację zawodową, dzięki czemu zwiększa się podaż wykwalifikowanych pracowników, ale również zwiększają się kompetencje osób biorących udział w projekcie do podjęcia działalności gospodarczej we własnym zakresie.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	Wskaźniki: Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdej z inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji) - utworzenie i prowadzenie Centrum Integracji Społecznej – 1 szt. (źródło informacji: sprawozdanie z realizacji projektu, dokumenty rejestrowe podmiotu,) - realizacja warsztatów rozwijających umiejętności interpersonalne i zawodowe – 1 warsztaty rocznie (źródło informacji: raport organizacji pozarządowej o wdrożeniu programu, listy obecności/dokumentacja zdjęciowa) Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwania. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.. - liczba członków CIS – 15 os. łącznie w 3 latach funkcjonowania (źródło informacji: sprawozdania CIS i NGO z realizacji działalności podmiotu, roczny raport ze współpracy JST z NGO) - wzrost kompetencji zawodowych i interpersonalnych u 15 osób (źródło informacji: ankietyzacja uczestników – testy kompetencji i ankiet ex Ante i ex Post, raport z przeprowadzonego badania)
Okres realizacji	2018-2020
Szacunkowa wartość projektu	500 000,00 zł

Przewidywane źródła finansowania	475 000,00 zł – środki w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFS) 25 000,00 zł – środki własne NGO
---	---

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 8

Nazwa przedsięwzięcia	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna
Charakter/rodzaj działania	Działanie organizacyjno-administracyjne / średnionakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera Infrastrukturalno-gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Organizacje Pozarządowe, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, OPS, Gmina Bytom Odrzański, Powiat Nowosolski
Pozostali interesariusze działań	Mieszkańcy „Starego Miasta” – w wyniku uruchomienia Spółdzielni socjalnej osoby zagrożone wykluczeniem zyskają możliwość przeszkolenia i rozpoczęcia działalności w ramach Spółdzielni Socjalnej (podmiot ekonomii społecznej). Uczestnictwo w Spółdzielni Socjalnej pozwoli na pełne uczestnictwo w społeczności lokalnej i wzrost kompetencji interpersonalnych i zawodowych. Mieszkańcy zagrożeni wykluczeniem zyskają bardzo ciekawy i efektywny impuls do walki ze swoją własną sytuacją kryzysową. Lokalni przedsiębiorcy – Uruchomienie Spółdzielni Socjalnej wpłynie na zaistnienie nowego podmiotu na lokalnym rynku, przez co lokalni przedsiębiorcy mogą czuć dyskomfort, i odbierać Spółdzielnię jako konkurencję, zgodnie jednakże z analizami Spółdzielnie realizują najczęściej usługi, jakich nie za bardzo chcą się podjąć podmioty prywatne, w tym znaczeniu Spółdzielnia uzupełni ofertę jaka funkcjonuje na rynku i wpłynie na to, że oferta usług na lokalnym rynku będzie bardziej kompletna. Spółdzielnia jednak pozwoli na pełną reintegrację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem, co wpłynie tak czy inaczej na poprawę rynku pracy i zwiększenie podaży wartościowych pracowników
Zakres realizowanego zadania	Celem funkcjonowania spółdzielni będzie reintegracja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem. Prowadzenie podmiotu ekonomii społecznej będzie odbywało się w oparciu o osobistą pracę osób zatrudnionych z katalogu z ustawy o spółdzielniach. Prowadzenie działalności gospodarczej i społecznej będzie miało miejsce na rzecz środowiska lokalnego. Prowadzenie działalności społecznie użytecznej będzie miało miejsce w sferze zadań publicznych, a szczególnie w zakresie prowadzenia działalności z obszaru zagospodarowania terenu, sprzątania budynków instytucji publicznych (np. szkoły, urzędy – przy organizowaniu przetargów możliwe jest zastosowanie klauzul społecznych), tworzenie i utrzymanie terenów zielonych w obszarze rewitalizacji w nawiązaniu do konieczności realizacji całej gamy zadań związanych z terenami zielonymi.

Miejsce przeprowadzenia projektu	Bytom Odrzański, obszar zdegradowany i rewitalizowany (Stare Miasto)
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Inwestycja rozwiązuje następujące problemy: - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów społecznych, dzięki jego realizacji osoby zagrożone wykluczeniem zostają najpierw przygotowane do prowadzenia działalności w ramach spółdzielni socjalnych, a następnie przyuczone prowadzą taką działalność. Dodatkowe ułatwienie w utrzymaniu się na rynku stanowi możliwość wykorzystywania przez podmioty publiczne klauzul społecznych w organizowanych postępowaniach na realizację zadań publicznych. - Dzięki projektowi zatem w istotny sposób przeciwdziała się zdiagnozowanym problemom społecznym. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – projekt zapewnia osobom zagrożonym wykluczeniem rozpoczęcie działalności gospodarczej. Spółdzielnia socjalna, jako narzędzie ekonomii społecznej jest de facto prowadzeniem działalności gospodarczej, zatem wraz z utworzeniem spółdzielni tworzy się nowe miejsca pracy oraz stwarza się możliwość w zakresie późniejszego zwiększenia dostępnych miejsc pracy w spółdzielni. Projekt poprawia zatem wskaźniki aktywności gospodarczej.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	Wskaźniki: Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdej z inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji) - utworzenie i prowadzenie Spółdzielni Socjalnej – 1 szt. (źródło informacji: sprawozdanie z realizacji projektu, dokumenty rejestrowe podmiotu, raport Biura Rewitalizacji) - realizacja szkoleń i warsztatów dla 5 członków spółdzielni socjalnej (źródło informacji: raport organizacji pozarządowej z realizacji projektu, listy obecności + dokumentacja zdjęciowa + programy zajęć) Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.

	- liczba członków Spółdzielni socjalnej – 5 os., z tego 3 osoby z grupy osób zagrożonych wykluczeniem. (źródło informacji: sprawozdania z realizacji działalności podmiotu; dokumenty rejestracyjne, raport biura rewitalizacji) - wzrost kompetencji zawodowych i interpersonalnych u 5 osób (źródło informacji: ankietyzacja uczestników – testy kompetencji i ankieta przeprowadzone ex Ante i ex Post, raport z realizacji badania) - wzrost liczby miejsc pracy – 5 EPC (źródło informacji: raportu podmiotu, deklaracje ZUS/RMUA)
Okres realizacji	2018-2020
Szacunkowa wartość projektu	140 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	133 000,00 zł – środki w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFS) 7 000,00 zł – środki własne NGO (wkład rzeczowy)

9. Charakterystyka (zbiorczy opis) pozostałych/uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Ponadto celem realizacji celów niniejszego Programu Rewitalizacji, w kontekście wymogu jego kompleksowości i komplementarności w ramach inwestycji rewitalizacyjnych będą realizowane następujące działania. Są to działania, które trudno zidentyfikować indywidualnie, natomiast są one oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji.

Poniższe działania wykorzystują lokalne potencjały, w tym potencjały instytucjonalne znajdujące się w obszarze rewitalizacji. W ich realizację będą zaangażowane Gmina Bytom Odrzański, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Zespół Szkół w Bytomiu Odrzańskim, Związki Wyznaniowe, Organizacje Pozarządowe. Ponadto na poziomie operacyjnym Program rewitalizacji zakłada wykorzystanie zdolności instytucjonalnych podmiotów zewnętrznych, takich jak m.in. Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej.

Ponadto w realizacji działań zakłada się wykorzystanie narzędzi ekonomii społecznej, ponadto preferowany sposób podejścia do realizacji Przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zarówno podstawowych, jak i uzupełniających, wymienionych poniżej gwarantuje uzyskanie komplementarności w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, komplementarność międzyokresową oraz w zakresie źródeł finansowania.

Pozostałe planowane działania (uzupełniające), realizowane przez różne instytucje z obszaru rewitalizowanego:

Wykaz przedsięwzięć uzupełniających:

1. Rewitalizacja pozostałych zabytków w obszarze zdegradowanym – w szczególności zabytkowych kamienic, w tym działanie termomodernizacyjne
2. Rewitalizacja i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej – inwestycje w poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz w tkankę urbanistyczną gminy, przywracająca dawną świetność istniejącej zabudowie i porządkującą przyległy teren
3. Rewitalizacja obiektów sakralnych (kościół, cmentarz) i nadanie im nowych funkcji społecznych, gospodarczych i kulturowych
4. Działania organizacyjne Gminy, mające na celu zautomatyzowanie procesu rewitalizacji
5. Działania zwiększające poziom Integracji i Poczucia lokalnej tożsamości.

Szczegóły przedstawiamy poniżej w kartach poszczególnych przedsięwzięć.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego UZUPEŁNIAJĄCEGO nr 1	
Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja pozostałych zabytków w obszarze zdegradowanym – w szczególności zabytkowych kamienic, w tym działanie termomodernizacyjne
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana / wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno-gospodarcza, Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Podmioty odpowiedzialne za realizację	podmioty prywatne, związki wyznaniowe, osoby prywatne
Zakres realizowanego zadania	Działaniami objęte będą pozostałe zabytkowe budynki w obszarze zdegradowanym, które nie zostały włączone do podstawowych kompleksowych działań rewitalizacyjnych, są to głównie zabytkowe kamienice pozostające w rękach podmiotów prywatnych, znajdujące się w obszarze Rewitalizowanym, na Starym Rynku.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Bytom Odrzański – inwestycja będzie zlokalizowana w obszarze zdegradowanym i rewitalizowanym (Stare Miasto)
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Działania rozwiązują następujące problemy: - sferę przestrzenno-funkcjonalnej – działania są elementem uporządkowania zniszczonego i zaniedbanego krajobrazu historycznego w zabytkowej przestrzeni Miasta bytom Odrzański. W ramach inwestycji zostaną zrewitalizowane zabytkowe budynki, w tym kamienice i inne zabudowania, znajdujące się w rękach podmiotów prywatnych, związków wyznaniowych lub osób prywatnych. Inwestycja wpłynie na poprawę estetyki Starego Miasta, pozwoli również uruchomić nowe funkcje kulturalne, w oparciu o Genius Loci zabytkowej części Starego Miasta, wyłoni się obraz historycznego oblicza obszaru zdegradowanego, co pozwoli na uruchomienie nowych lub rozwinięcie istniejących funkcji

	gospodarczych i kulturalnych budynków poddanych rewitalizacji. Inwestycja ponadto znacznie wpłynie na poprawę estetyki obszaru i zwiększenie poziomu ładu przestrzennego. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki realizacji inwestycji, zostaną zrewitalizowane budynki zabytkowe, w wyniku inwestycji uruchomione zostaną nowe lub przywrócone dawne funkcje nieruchomości poddanych rewitalizacji, co wpłynie na znaczną poprawę infrastruktury kulturalnej i turystycznej. W zabytkowych kamienicach, prowadzone są najczęściej usługi komercyjne dla mieszkańców i przyjezdnych. Stąd inwestycja wpłynie na poprawę dostępności tych usług, zwiększenie ich zakresu, jak również zwiększenie liczby miejsc pracy w wyniku inwestycji. W wyniku inwestycji wykorzystany zostanie historyczny potencjał lokalizacji. - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki rewitalizacji obiektów zabytkowych zaistnieją elementy o silnym impulsie integracyjnym (zabytkowe stare miasto – „Lubuska Perła”), wokół których można budować poczucie lokalnej tożsamości, co wpłynie na wzrost aktywności społeczno-gospodarczej lokalnej społeczności. W związku z powyższym projekt przyczyni się do również do eliminacji problemów społecznych.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	Wskaźniki: Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji) - rewitalizacja zabytkowych budynków, w tym kamienic – co najmniej 2 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza do konkretnej inwestycji, w tym protokół odbioru robót). Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport. - powstanie nowych miejsc pracy w obszarze zdegradowanym – co najmniej 2 EPC (źródło informacji: sprawozdanie z realizacji projektu, oświadczenia właścicieli zabytkowych budynków poddanych inwestycji, deklaracje ZUS) - powstanie nowych produktów w obszarze turystyki historyczno-kulturalnej – co najmniej 1 szt. (źródło informacji: raport z realizacji projektu, raport z wizji lokalnej i

	kwerendy przeprowadzanej przez pracowników Biura Rewitalizacji w zakresie działalności lokalnych przedsiębiorców i organizacji pozarządowych)
Okres realizacji	2016-2022
Szacunkowa wartość projektu	4 000 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	2 000 000,00 zł – środki prywatne (właściciele kamienic) 2 000 000,00 zł – środki Ministerstwa Kultury przeznaczone na modernizację zabytków (w ramach środków krajowych)

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego UZUPEŁNIAJĄCEGO nr 2

Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej – inwestycje w poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz w tkankę urbanistyczną gminy, przywracająca dawną świetność istniejącej zabudowie i porządkującą przyległy teren
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana-/ wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera infrastrukturalno-gospodarcza, Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera społeczna
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Bytom Odrzański, Powiat Nowosolski, jednostki organizacyjne JST, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe
Zakres realizowanego zadania	W wyniku realizacji projektu będą miały miejsce inwestycje, polegające na rewitalizacji, w tym termomodernizacji budynków użyteczności publicznej. Projekt dotyczy przywracania starych funkcji rewitalizowanych budynków, oraz uruchamianie nowych, w tym w funkcji społecznych, administracyjnych, edukacyjnych, kulturalnych. W ramach termomodernizacji realizowane będą działania dotyczące wzrostu efektywności energetycznej poszczególnych budynków, w tym docieplenie przegród poziomych i pionowych, wymiana źródła ciepła, wymiana stolarki okienneo-drzwiowej, wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii, wymiana oświetlenia wewnętrznego (zależnie od wskazań zawartych w audycie energetycznym do każdego budynku).
Miejsce przeprowadzenia projektu	Bytom Odrzański – inwestycje będą zlokalizowane w obszarze zdegradowanym i rewitalizowanym (Stare Miasto)
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego)	Inwestycja rozwiązuje następujące problemy: - sferę przestrzenno-funkcjonalną – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczas zaniedbane i zniszczone zabudowania. Przy czym projekt wpłynie na uporządkowanie przestrzeni w zakresie przyległego do nieruchomości terenu. Inwestycje

oddziaływania na poszczególne obszary)	wpłyną też na nadanie nowych funkcji rewitalizowanych nieruchomości, co związane będzie ze zwiększeniem dostępności i zakresu usług, oferowanych w poszczególnych budynkach. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki realizacji projektu zrealizowane zostaną zadania związane z zagospodarowaniem bezpośrednio przylegających przestrzeni (m.in.. chodniki, parkingi, podwórka), w tym zakresie zostanie poprawiona infrastruktura „Starego Miasta”. Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu budynki objęte inwestycjami zwiększą swoją atrakcyjność, co wpłynie na znaczną poprawę walorów estetycznych obszaru zdegradowanego, jak również poprawę infrastruktury usługowej i administracyjnej. - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki rozwojowi usług administracyjnych, społecznych, edukacyjnych lub kulturowych, jakie będą miały miejsce w budynkach objętych działaniami. W związku z powyższym projekt przyczyni się do również do eliminacji problemów społecznych. -sfera środowiskowa – w wyniku działań termomodernizacyjnych, poprawi się efektywność energetyczna poszczególnych budynków, redukcji ulegnie emisja CO₂, co wpłynie na poprawę jakości powietrza w najbliższej okolicy. Ponadto co należy podkreślić projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi poddanemu rewitalizacji. Tworzy przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności, poprawiającą procesy integracyjno-aktywizacyjne w patologicznym środowisku.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	Wskaźniki: Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji) - rewitalizacja budynków użyteczności publicznej – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót). - termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej – co najmniej 3 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót). Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport.

	- uruchomienie nowych usług w budynkach objętych działaniem, wpływających na nadanie nowych funkcji w danej lokalizacji – co najmniej w 3 budynkach (źródło informacji: sprawozdanie Biura rewitalizacji z osiągnięcia efektów projektu, raport z wizji lokalnej) - zmniejszy się zużycie energii w budynkach poddanych rewitalizacji, gdzie planowane są działania termomodernizacyjne – średnio o 20 % względem zużycia energii sprzed realizacji inwestycji (źródło informacji: dokumentacja techniczna, w tym audyty energetyczne dla danego budynku). - zmniejszy się emisja CO₂ w budynkach poddanych rewitalizacji, gdzie planowane są działania termomodernizacyjne – średnio o 20 % względem zinventaryzowanej emisji sprzed realizacji inwestycji (źródło informacji: dokumentacja techniczna, w tym audyty energetyczne dla danego budynku).
Okres realizacji	2017-2022
Szacunkowa wartość projektu	3 000 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	2 550 000,00 zł - środki UE w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFRR) 450 000,00 – budżet JST, instytucji publicznych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego UZUPEŁNIAJĄCEGO nr 3

Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja obiektów sakralnych (kościół, cmentarz) i nadanie im nowych funkcji społecznych, gospodarczych i kulturowych
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana-/ wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera infrastrukturalno-gospodarcza, Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera społeczna
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Związki Wyznaniowe, Gmina Bytom Odrzański
Zakres realizowanego zadania	W wyniku realizacji projektu będzie miała miejsce inwestycja, polegająca na przywróceniu dawnej świetności obiektom sakralnym, taki jak kościoły, cmentarze przykościelne, zaniedbany teren i infrastruktura przykościelna, które nie zostały ujęte w działaniach podstawowych. Jest to infrastruktura, która powinna zostać zrewitalizowana, ze względów jednak proceduralnych, ujmując te działania jako uzupełniające. Obiektom tym w wyniku inwestycji nadane zostaną nowe funkcje społeczne, gospodarcze i kulturalne.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Bytom Odrzański – inwestycje będą zlokalizowane w obszarze zdegradowanym i rewitalizowanym (Stare Miasto)

Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Inwestycja rozwiązuje następujące problemy: - sfera przestrzenno-funkcjonalnej – Inwestycja jest elementem porządkującym dotychczas zaniedbane i zniszczone zabudowania i zaniedbaną przestrzeń sakralną, posiadającą znamiona zabytkowej. Projekt wpłynie zatem na uporządkowanie przestrzeni i do tego uruchomi w miejscach objętych działaniami nowe funkcje o charakterze społecznym, gospodarczym i kulturalnym. - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – dzięki realizacji przedmiotowych działań, poprawiona zostanie infrastruktura społeczno-sakralna, jak również komunalna (np. cmentarz). Uruchomienie nowych funkcji – kulturalnych i społecznych, w związku z potencjałem historycznym obiektów objętych działaniami, wpłynie na rozwój infrastruktury kulturowej, gospodarczej i turystycznej. Inwestycja wpłynie też w istotny sposób na poprawę walorów estetycznych obszaru zdegradowanego. - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki inwestycjom w obiekty sakralne, uruchomieniu nowych funkcji społecznych, kulturalnych i gospodarczych w tych obiektach powstaną elementy wspierające poczucie tożsamości lokalnej, które wpłyną również na wzrost potencjału integracyjnego i aktywizującego tych obiektów. W związku z powyższym projekt przyczyni się do również do eliminacji problemów społecznych.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	Wskaźniki: Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji) - rewitalizacja i nadanie nowych funkcji obiektom sakralnym – 2 szt. (źródło informacji: dokumentacja budowlana powykonawcza, w tym protokół odbioru robót). Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport. - stworzenie co najmniej 2 nowych usług kulturalnych i/lub społecznych i/lub gospodarczych, jakie będą dostępne w obiektach poddanych rewitalizacji w ramach tego zadania (źródło informacji: sprawozdanie z realizacji projektu Biura Rewitalizacji, Raport z wizji lokalnej w zakresie działalności i/lub funkcjonowania obiektów)
Okres realizacji	2016-2022

Szacunkowa wartość projektu	1 500 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	150 000,00 zł – środki Związków Wyznaniowych. 50 000,00 zł budżet Gminy Bytom Odrzański. 750 000,00 zł – środki Ministra Kultury na Modernizację zabytkowych obiektów. 550 000,00 zł – środki prywatne uzyskane w wyniku wsparcia donatorów.

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego UZUPEŁNIAJĄCEGO nr 4

Nazwa przedsięwzięcia	Działania organizacyjne Gminy, mające na celu zautomatyzowanie procesu rewitalizacji
Charakter/rodzaj działania	Działanie administracyjne/ beznakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera infrastrukturalno-gospodarcza, Sfera przestrzenno-funkcjonalna Sfera społeczna Sfera środowiskowa
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Bytom Odrzański
Zakres realizowanego zadania	Działania organizacyjne Gminy, mające na celu zautomatyzowanie procesu rewitalizacji polegają na uruchomieniu/ uaktualnieniu następujących procedur ○ Budżet obywatelski – Przygotowanie założeń wdrożenia zasad budżetu obywatelskiego do wdrożenia w ramach Budżetu Gminy. Przygotowanie Regulaminu zasad, jak również wdrożenie założeń w praktyce. W Budżecie obywatelskim przy ocenie złożonych propozycji do budżetu zostanie uwzględniona dodatkowa punktacja za działania wskazane w Programie Rewitalizacji. W budżecie obywatelskim przykładowo będą wyodrębnione takie działania jak np. „działania sąsiedzkie” - ustalenie dodatkowego kryterium punktowego + regularne zwiększanie kwoty. ○ Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi – modyfikacja programu pod kątem Programu rewitalizacji, w tym uzupełnienie katalogu konkursów o działania ważne i planowane w ramach Programu rewitalizacji, w tym dołożenie m.in. do kryteriów oceny składanych w ramach otwartych konkursów ofert przez NGOs dodatkowych punktów propozycję działań wskazanych w Programie Rewitalizacji. W przypadku postawienia w ramach programu rewitalizacji infrastruktury rekreacyjno-turystycznej (np. siłowni na świeżym powietrzu, miejsca spotkań, placu zabaw, itd.) będzie wskazana dodatkowa punktacja w konkursach dla organizacji za wykorzystanie tej infrastruktury w proponowanych działaniach pożytku publicznego.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Bytom Odrzański – działania będą odnosić się do obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego (Stare Miasto)
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego)	Inwestycja rozwiązuje następujące problemy: - sferę przestrzenno-funkcjonalnej – działanie ułatwia wdrażanie rewitalizacji i oddziaływania na sferę przestrzenną jak również na nadawanie nowych funkcji.

oddziaływania na poszczególne obszary)	- sfera infrastrukturalno-gospodarcza – działanie ułatwia wdrażanie rewitalizacji i oddziaływania na sferę infrastrukturalno-gospodarczą, w zakresie premiowania działań, poprawiających sytuację w tej sferze - sfera społeczna – działanie ułatwia wdrażanie rewitalizacji i oddziaływania na sferę społeczną, w zakresie premiowania działań poprawiających sytuację w tej sferze - sfera środowiskowa – działanie ułatwia wdrażanie rewitalizacji i oddziaływania na sferę środowiskową, w zakresie premiowania działań, poprawiających sytuację w tej sferze
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	Wskaźniki: Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji) - wdrożenie budżetu obywatelskiego – 1 szt. (źródło informacji: uchwał budżetowa). - wdrożenie Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi premiującymi działania w obszarze rewitalizacji – 1 szt. (źródło informacji: Uchwała Rady Gminy przyjmująca Program Współpracy z Organizacjami pozarządowymi) Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport. - Złożone oferty NGO w ramach ogłoszonych konkursów ofert na działania uwzględnione w Programie Rewitalizacji – na najmniej 1 szt./rok (źródło informacji: sprawozdanie z realizacji projektu Biura Rewitalizacji, Raport z wizji lokalnej w zakresie działalności i/lub funkcjonowania obiektów) - Propozycje do budżetu obywatelskiego, dotyczące inwestycji obywatelskich w obszarze rewitalizowanym – na najmniej 1 szt./rok (źródło informacji: sprawozdanie z realizacji projektu Biura Rewitalizacji, Raport z wizji lokalnej w zakresie działalności i/lub funkcjonowania obiektów)
Okres realizacji	2017-2022
Szacunkowa wartość projektu	0,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	-

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego UZUPEŁNIAJĄCEGO nr 4

Nazwa przedsięwzięcia	Działania zwiększające poziom Integracji i Poczucia lokalnej tożsamości.
Charakter/rodzaj działania	Działanie miękkie/ średnionakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera infrastrukturalno-gospodarcza, Sfera społeczna
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Bytom Odrzański, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Zespół Szkół w Bytomiu Odrzańskim, Związki Wyznaniowe, Organizacje Pozarządowe
Zakres realizowanego zadania	Działania zwiększające poziom Integracji i Poczucia lokalnej tożsamości. • Tworzenie/utworzenie wystawy starych fotografii Bytomia Odrzańskiego – pokazanie przypomnienie czasów świetności – wystawa w Domu Kultury. • Przeprowadzenie historycznej gry terenowej z nagrodami. • Utworzenie nagrody społecznika roku – może nawet nagroda finansowa, albo mikro grant na działania. • Święto Odry – cykliczna impreza realizowana przez mieszkańców obszaru zdegradowanego inicjowana przez Ośrodek Kultury, Zespół Szkół we współpracy z animatorem środowiskowym. Przedsięwzięcie ma na celu aktywizację społeczną mieszkańców oraz ich integrację wokół wspólnej przestrzeni. • Bank czasu – działania sąsiedzkie – wymiana umiejętności (drobne naprawy, korepetycje, pisanie pism, opieka nad dziećmi) – zadanie może być realizowane w ramach działalności centrum organizacji. • Letnie kino w formie „kina nad Odrą” - wykorzystanie przystani. Może być drobno odpłatne – np. 2 zł. Do takiego działania można pozyskać partnera biznesowego – np. lokalny oddział banku. • Konkursy dla mieszkańców (np. z „gałą” na zakończenie + jakaś nagroda) - na najbardziej ukwieconą ulicę, podwórko, skwer itp. - fotograficzny, malarski • Organizowanie plenerów dla artystów – współpraca z organizacjami spoza Bytomia.
Miejsce przeprowadzenia projektu	Bytom Odrzański – działania będą odnosić się do obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego (Stare Miasto)
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Inwestycja rozwiązuje następujące problemy: - sfera infrastrukturalno-gospodarcza – działanie wpływa na poziom aktywności społecznej osób zagrożonych wykluczeniem, jak również na poziom integracji społeczności lokalnej, co przyczynia się do poprawy kondycji psychofizycznej osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo, w związku z powyższym działania zwiększa możliwość powrotu przez tych ludzi na rynek pracy i w efekcie poprawy sytuacji na rynku pracy, jak również zwiększenie gotowości osób zaangażowanych w działania do podjęcia działalności gospodarczej - sfera społeczna – działanie wpływa pozytywnie na poziom integracji i aktywizacji społecznej. Uczestnicy działań, zwiększają swoje kompetencje interpersonalne i w efekcie stają na drodze wyjścia z osobistej sytuacji kryzysowej. - sfera środowiskowa – działanie zwiększa świadomość uczestników w zakresie potrzeby dbania o środowisko, wpłynie zatem na poprawę sytuacji w tej sferze
Prognozowane rezultaty wraz ze	Wskaźniki: Produkty

sposobem ich oceny i pomiaru	Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji) - Liczba działań/ inicjatyw zrealizowanych w ramach zadania – 7 szt. (źródło informacji: Raport z realizacji zadania, dokumentacja fotograficzna). Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez członków Biura Rewitalizacji na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości. Z każdego badania monitoringowego powstanie stosowny raport. - liczba uczestników działań: co najmniej 200 os. / rok (źródło informacji: Raport z realizacji zadania, dokumentacja fotograficzna) - poprawa poziomu integracji i aktywności społecznej mieszkańców obszaru zdegradowanego – co najmniej 15 os. (źródło informacji: Raport z ankietyzacji, na podstawie przeprowadzonych ankiet z wybranymi uczestnikami działań ex ante i ex post)
Okres realizacji	2017-2022
Szacunkowa wartość projektu	500 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	50 000 zł – budżet Gminy Bytom Odrzański 450 000 ,- zł – źródła zewnętrzne, w tym środki UE (PROW w ramach LGD, EFS w ramach RPO Lubuskie 2020), środki PO FIO, Mechanizm Szwajcarski, Mechanizm Norweski, dotacje Ministra Kultury, Ministra Sportu, fundacje korporacyjne (banki itp.), działania partnerskie z innymi gminami znad Odry.

10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Komplementarność poszczególnych działań rewitalizacyjnych inwestycyjnych i miękkich względem siebie jest pokazana w tabeli poniżej:

			Działanie inwestycyjne						
			Działania podstawowe				Działania uzupełniające		
			Rewitalizacja Gminy Bytom Odrzański – etap III	Zagospodarowanie przestrzeni między blokami mieszkalnymi – utworzenie miejsc spotkań i integracji; poprawa infrastruktury technicznej, co pozwoli na wydobycie potencjału przestrzeni wspólnej	Modernizacja budynku domu kultury wraz ze zwiększeniem dostępności do usług kulturalnych, w tym za pośrednictwem Internetu	Rewitalizacja parków, skwerów, i terenów zielonych, sąsiadujących z rzeką Odrą nabrzeża z nadaniem nowych funkcji społecznych w/w obiektom	Rewitalizacja pozostałych zabytków w obszarze zdegradowanym – w szczególności zabytkowych kamienic, w tym działanie termomodernizacyjne	Rewitalizacja i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej – inwestycje w poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz w tkankę urbanistyczną gminy, przywracająca dawną świetność istniejącej zabudowie i porządkującą przyległy teren	Rewitalizacja obiektów sakralnych (kościół, cmentarz) i nadanie im nowych funkcji społecznych, gospodarczych i kulturowych
Działania Miękkie	Działania Podstawowe	Utworzenie w zrewitalizowanym budynku po policji Centrum organizacji pozarządowych, Centrum Aktywności Lokalnej							
		Przygotowanie i wdrożenie programu Animacji Środowiskowej							

		Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej							
		Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna							
	Działania uzupełniające	Działania organizacyjne Gminy, mające na celu zautomatyzowanie procesu rewitalizacji							
		Działania zwiększające poziom Integracji i Poczucia lokalnej tożsamości.							

a. Komplementarność przestrzenna

Projekty rewitalizacyjne, szczegółowo przedstawione powyżej dopełniają się wzajemnie przestrzennie i zachodzi między nimi efekt synergii. Łącznie oddziałują na ten sam problem, co wpływa na spotęgowanie efektu. Sama przestrzeń objęta działaniami (obszar rewitalizacji, który pokrywa się z granicami zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego) obejmuje cały obszar, zarówno w zakresie działań inwestycyjnych – które uwzględniają uczestnictwo w działaniach interesariuszy z całego obszaru zdegradowanego, jak również w zakresie planowanych działań o charakterze miękkim, które są skierowane do wszystkich mieszkańców obszaru.

W kartach zadań szczegółowo opisano na jakie problemy każdy projekt wpływa. Wszystkie projekty są planowane do realizacji w obszarze zdegradowanym i w obszarze rewitalizowanym, których granice pokrywają się ze sobą. Tym samym zaproponowane projekty oddziałują na cały obszar dotknięty kryzysem i nie prowadzą do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Cała społeczność lokalna będzie korzystać z efektów lokalnych, nikt nie będzie wykluczony, a działania są tak zaplanowane, aby objąć wszystkie grupy społeczne. Ponadto co ważne z planowanych działań miękkich mogą korzystać również mieszkańcy innych obszarów Gminy, tak aby osoby zagrożone wykluczeniem i potrzebujące wsparcia nie były wykluczone z działań i aby zachować równowagę między poszczególnymi obszarami Gminy i nie doprowadzić do sytuacji, w której problemy mieszkańców obecnie zdefiniowanego obszaru nie przełały się na sąsiedni obszar.

b. Komplementarność problemowa

Planowane przedsięwzięcia dopełniają się tematycznie i w efekcie końcowym będą skutkowały kompleksowym rozwiązaniem problemów. Projekty oddziałują na każdą ze sfer, w której w wyniku diagnozy stwierdzono sytuację kryzysową i na tej podstawie wyznaczono obszar zdegradowany. Są to problemy w sferach: społecznej, infrastrukturalno-gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej). Co w efekcie doprowadzi do znaczącego zmniejszeni skali występujących problemów determinujących sytuację kryzysową.

Oddziaływanie planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na zdiagnozowane problemy w poszczególnych obszarach					
Lp.	Przedsięwzięcie	Sfera społeczna	Sfera infrastrukturalno-gospodarcza	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera środowiskowa

DZIAŁANIA PODSTAWOWE				
1	Rewitalizacja Gminy Bytom Odrzański – etap III			
2	Zagospodarowanie przestrzeni między blokami mieszkalnymi – utworzenie miejsc spotkań i integracji; poprawa infrastruktury technicznej, co pozwoli na wydobycie potencjału przestrzeni wspólnej			
3	Modernizacja budynku domu kultury wraz ze zwiększeniem dostępności do usług kulturalnych, w tym za pośrednictwem Internetu			
4	Rewitalizacja parków, skwerów, i terenów zielonych, sąsiadujących z rzeką Odrą nabrzeża z nadaniem nowych funkcji społecznych w/w obiektom			
5	Utworzenie w zrewitalizowanym budynku po policji Centrum organizacji pozarządowych, Centrum Aktywności Lokalnej			
6	Przygotowanie i wdrożenie programu Animacji Środowiskowej			
7	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej			
8	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna			
DZIAŁANIA UZUPEŁNIAJĄCE				
9	Rewitalizacja pozostałych zabytków w obszarze zdegradowanym – w szczególności zabytkowych kamienic, w tym działania termomodernizacyjne			
10	Rewitalizacja i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej – inwestycje w poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz w tkankę urbanistyczną gminy, przywracająca dawną świetność istniejącej zabudowie i porządkującą przyległy teren			
11	Rewitalizacja obiektów sakralnych (kościół, cmentarz) i nadanie im nowych funkcji społecznych, gospodarczych i kulturowych			

12	Działania organizacyjne Gminy, mające na celu zautomatyzowanie procesu rewitalizacji				
13	Działania zwiększające poziom Integracji i Poczucia lokalnej tożsamości				

c. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W ramach niniejszego Programu rewitalizacji w toku działań przygotowawczych zaprojektowano odpowiedni system wdrażania i zarządzania programem rewitalizacji, który uwzględnia strukturę zarządzania działaniami rewitalizacyjnymi w sposób kompleksowy, pozwalający na zaangażowanie i efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz zapewnia wzajemne uzupełnianie się działań poszczególnych podmiotów zaangażowanych w realizację i spójność stosowanych procedur.

Komplementarność taką zapewni specjalnie powołane w tym celu w Urzędzie Miasta Bytom Odrzański Biuro Rewitalizacji, które czuwa nad wszystkimi elementami realizacji Programu Rewitalizacji, ponadto wszystkie działania konsultuje z Komitetem Rewitalizacyjnym, który jest ciałem społecznym w skład którego wchodzi przedstawiciele społeczności lokalnej. Biuro Rewitalizacji konsultuje również wszystkie działania realizowane w ramach Programu Rewitalizacji z poszczególnymi podmiotami, zaangażowanymi w realizację poszczególnych działań. Taki model realizacji zadań rewitalizacyjnych zapewnia Komplementarność proceduralno-instytucjonalną zaplanowanych działań.

d. Komplementarność międzyokresowa

Działania rewitalizacyjne zostały tak zaplanowane, aby zapewnić zachowanie ciągłości programowej polegającej na kontynuacji wsparcia udzielonego gminie Bytom Odrzański w ramach polityki spójności w latach 2007-2013. W tym okresie zrealizowano II etapy działań rewitalizacyjnych. Obecnie przewiduje się dopełnienie przedsięwzięć (w tym o charakterze infrastrukturalnym), w kartach działań wprost zaplanowane kompleksowe działania jako III etap rewitalizacji, co wpisuje się w obszar który do tej pory nie był objęty działaniami rewitalizacyjnymi, jakie były realizowane w poprzedniej perspektywie. W chwili obecnej planuje się też działania komplementarne, do realizacji w perspektywie unijnej 2014-2020, w tym o charakterze społecznym, które wykorzystują efekty działań zrealizowanych w okresie poprzednim.

Gmina w województwie lubuskim jest uznawana za prekursora działań rewitalizacyjnych w prawdziwym tego słowa znaczeniu. W pierwszej perspektywie UE lata 2004-2007 w ramach ZPORR gmina zrealizowała pierwszy projekt „Rewitalizacja Starego Miasta w Bytomiu Odrzańskim poprzez przebudowę infrastruktury technicznej”. Następnie w ramach kolejnego etapu w latach 2007-2013 wdrożono inwestycję „Rewitalizacja Osiedla 11 Listopada i Piastowskiego”. Aktualnie obowiązujące w gminie dokumenty o charakterze strategicznym szeroko pojęte inicjatywy

rewitalizacyjne wskazują jako niezmiennie istotne dla stworzenia dla mieszkańców na tych terenach osób warunków do wyprowadzenia tych obszarów z sytuacji kryzysowych.

Gmina jest w trakcie tego procesu i władze gminy są zdeterminowane aby ten długofalowy proces zakończyć pełnym sukcesem. Rewitalizacja pozostałych zdegradowanych obszarów w mieście stanowi jedno z ważniejszych zadań Gminy. Niniejszy Program Rewitalizacji zapewnia ciągłość działań, konsolidując w swoich ramach działania rewitalizacyjne o charakterze społecznym i urbanistycznym, wpływając na koncentrację interwencji i dzięki temu zwiększając efekty planowanych działań strategicznych, co zawarte jest w strategii rozwoju Gminy.

e. Komplementarność źródeł finansowania

W ramach planowanych działań uwzględniono różne źródła finansowania dla projektów rewitalizacyjnych, ujętych w programie rewitalizacji. Wsparcie przewidziano, zgodnie z charakterem planowanych zadań i podmiotów je realizujących, uzupełniając i łącząc wsparcie, m.in. ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, ponadto planuje się udział środków prywatnych oraz środków ze źródeł krajowych (Programy Ministra Kultury) oraz w ramach Mechanizmu Norweskiego, Mechanizmu Szwajcarskiego, Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, które to środki planuje łączyć się z wkładem własnym Gminy lub podmiotów zewnętrznych zaangażowanych w realizację, zgodnie z możliwościami prawnymi.

Jednocześnie wykluczono jednocześnie ryzyko podwójnego dofinansowania, co będzie miało miejsce w wyniku monitoringu poszczególnych działań realizowanego w ramach Biura Rewitalizacji.

11. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć (podstawowych i uzupełniających)

Wyprowadzenie obszarów zdegradowanych w Gminie Bytom Odrzański z sytuacji kryzysowej jest procesem długotrwałym i wymagającym znacznych nakładów finansowych na realizację poszczególnych projektów. Gmina planuje wykonanie wyszczególnionych w dokumencie inwestycji w oparciu m.in. o zewnętrzne środki finansowe (stawiając nacisk na bezzwrotne dotacje), jak również o środki własne i innych podmiotów funkcjonujących w Gminie, w tym prywatnych.

Duży potencjał niesie ze sobą perspektywiczne zaangażowanie w rewitalizację innych partnerów, angażując tym samym dodatkowy kapitał i rozkładając ciężar finansowy rewitalizacji na różne podmioty, **tym samy realizując zasadę dodatkowości środków UE**. Do głównych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych należą przede wszystkim:

- środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz

Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,

- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jako niezależne źródło finansowania, Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe, Szwajcarsko-Polski Program Współpracy, Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG
- środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST

W naszym regionie istotnym z punktu widzenia planowanych działań źródłem realizacji zadań rewitalizacyjnych jest Regionalny Program Operacyjny Lubuskie 2020. W tym programie działania rewitalizacyjne przyporządkowane są do działania 9.2. Rozwój obszarów zmarginalizowanych, poddziałania 9.2.1 Rozwój obszarów zmarginalizowanych – projekty realizowane poza formułą ZIT.

Poniżej przedstawiono zagadnienia finansowe dotyczące planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych podstawowych i uzupełniających, bez których wizja rewitalizacji obszaru zdegradowanego nie ma szans na realizację.

Tabela 54 Indykatywne ramy finansowe realizacji zadań podstawowych Programu Rewitalizacji

Źródła finansowania										
Lp	Nazwa projektu	Beneficjent	Szacowany koszt całkowity	EFRR	EFS	PROW	budżet gminy	budżet państwa	środki prywatne i inne	Program
1	Rewitalizacja Gminy Bytom Odrzański – etap III	Gmina Bytom Odrzański, Wspólnoty mieszkaniowe, Parafia Rzymsko – Katolicka w Bytomiu Odrzańskim, Fundacja Archeologiczna w Zielonej Górze, podmioty prywatne	17 104 000,00	13 865 000,00			1 579 500,00		1 659 500,00	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020
2	Zagospodarowanie przestrzeni między blokami mieszkalnymi – utworzenie miejsc spotkań i integracji; poprawa infrastruktury technicznej, co pozwoli na wydobycie potencjału przestrzeni wspólnej	Gmina Bytom Odrzański, Wspólnoty Mieszkaniowe	500 000,00			300 000,00	150 000,00		50 000,00	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020
3	Modernizacja budynku domu kultury wraz ze zwiększeniem dostępności do usług kulturalnych, w tym za	Gmina Bytom Odrzański, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Bytomiu Odrzańskim.	2 000 000,00	1 700 000,00			300 000,00			Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020

	pośrednictwem Internetu									
4	Rewitalizacja parków, skwerów, i terenów zielonych, sąsiadujących z rzeką Odrą nadbrzeża z nadaniem nowych funkcji społecznych w/w obiektom	Gmina Bytom Odrzański	1 000 000,00	850 000,00			150 000,00			Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
5	Utworzenie w zrewitalizowanym budynku po policji Centrum organizacji pozarządowych, Centrum Aktywności Lokalnej	Gmina Bytom Odrzański, Organizacje Pozarządowe	500 000,00				125 000,00	375 000,00		Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
6	Przygotowanie i wdrożenie programu Animacji Środowiskowej	Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), MOPS, Ośrodek Kultury, Gmina Bytom Odrzański (partnerzy do realizacji projektu)	40 000,00			25 000,00	15 000,00			Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (Lokalna Grupa Działania)

7	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej	OWES, Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), MOPS, Gmina Bytom Odrzański (partnerzy do realizacji projektu)	500 000,00		475 000,00				25 000,00	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020
8	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna	Organizacje Pozarządowe, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, OPS, Gmina Bytom Odrzański, Powiat Nowosolski	140 000,00		133 000,00				7 000,00	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020
		SUMA	21 784 000,00	16 415 000,00	608 000,00	325 000,00	2 319 500,00	375 000,00	1 741 500,00	

Okres realizacji										
Lp	Nazwa projektu	Beneficjent	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	SUMA
1	Rewitalizacja Gminy Bytom Odrzański – etap III	Gmina Bytom Odrzański, Wspólnoty mieszkaniowe, Parafia Rzymsko – Katolicka w Bytomiu Odrzańskim, Fundacja Archeologiczna w Zielonej Górze, podmioty prywatne		2 500 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	4 604 000,00			17 104 000,00
2	Zagospodarowanie przestrzeni między blokami mieszkalnymi – utworzenie miejsc spotkań i integracji; poprawa infrastruktury	Gmina Bytom Odrzański, Wspólnoty Mieszkaniowe			200 000,00	200 000,00	100 000,00			500 000,00

	technicznej, co pozwoli na wydobycie potencjału przestrzeni wspólnej									
3	Modernizacja budynku domu kultury wraz ze zwiększeniem dostępności do usług kulturalnych, w tym za pośrednictwem Internetu	Gmina Bytom Odrzański, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Bytomiu Odrzańskim.			500 000,00	500 000,00	1 000 000,00			2 000 000,00
4	Rewitalizacja parków, skwerów, i terenów zielonych, sąsiadujących z rzeką Odrą nadbrzeża z nadaniem nowych funkcji społecznych w/w obiektom	Gmina Bytom Odrzański		300 000,00	300 000,00	400 000,00				1 000 000,00
5	Utworzenie w zrewitalizowanym budynku po policji Centrum organizacji pozarządowych, Centrum Aktywności Lokalnej	Gmina Bytom Odrzański, Organizacje Pozarządowe				100 000,00	100 000,00	100 000,00	200 000,00	500 000,00
6	Przygotowanie i wdrożenie programu Animacji Środowiskowej	Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), MOPS, Ośrodek			10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00		40 000,00

		Kultury, Gmina Bytom Odrzański (partnerzy do realizacji projektu)								
7	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – Centrum Integracji Społecznej	OWES, Organizacje Pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania – który otrzyma dofinansowanie), MOPS, Gmina Bytom Odrzański (partnerzy do realizacji projektu)			100 000,00	100 000,00	100 000,00	200 000,00		500 000,00
8	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna	Organizacje Pozarządowe, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, OPS, Gmina Bytom Odrzański, Powiat Nowosolski			30 000,00	40 000,00	30 000,00	40 000,00		140 000,00
		SUMA	0,00	2 800 000,00	6 140 000,00	6 350 000,00	5 944 000,00	350 000,00	200 000,00	21 784 000,00

Źródło: opracowanie własne

Tabela 55 Indykatywne ramy finansowe realizacji zadań uzupełniających Programu Rewitalizacji

Źródła finansowania										
Lp	Nazwa projektu	Beneficjent	Szacowany koszt całkowity	EFRR	EFS	PROW	budżet gminy	budżet państwa	środki prywatne i inne	Program
1	Rewitalizacja pozostałych zabytków w obszarze zdegradowanym – w szczególności zabytkowych kamienic,	podmioty prywatne, związki wyznaniowe, osoby prywatne	4 000 000,00					2 000 000,00	2 000 000,00	środki Ministerstwa Kultury przeznaczone na

	w tym działanie termomodernizacyjne									modernizację zabytków
2	Rewitalizacja i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej – inwestycje w poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz w tkankę urbanistyczną gminy, przywracająca dawną świetność istniejącej zabudowie i porządkującą przyległy teren	Gmina Bytom Odrzański, Powiat Nowosolski, jednostki organizacyjne JST, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe	3 000 000,00	2 550 000,00			300 000,00		150 000,00	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020
3	Rewitalizacja obiektów sakralnych (kościół, cmentarz) i nadanie im nowych funkcji społecznych, gospodarczych i kulturowych	Związki Wyznaniowe, Gmina Bytom Odrzański	1 500 000,00				50 000,00	750 000,00	700 000,00	środki Ministerstwa Kultury przeznaczone na modernizację zabytków, prywatne
4	Działania organizacyjne Gminy, mające na celu	Gmina Bytom Odrzański	0,00							-

	zautomatyzowanie procesu rewitalizacji									
5	Działania zwiększające poziom Integracji i Poczucia lokalnej tożsamości	Sfera infrastrukturalno-gospodarcza, Sfera społeczna Gmina Bytom Odrzański, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Zespół Szkół w Bytomiu Odrzańskim, Związki Wyznaniowe, Organizacje Pozarządowe	500 000,00		300 000,00	150 000,00	50 000,00			Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (Lokalna Grupa Działania)
		SUMA	9 000 000,00	2 550 000,00	300 000,00	150 000,00	400 000,00	2 750 000,00	2 850 000,00	

Okres realizacji										
Lp	Nazwa projektu	Beneficjent	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	SUMA
1	Rewitalizacja pozostałych zabytków w obszarze zdegradowanym – w szczególności zabytkowych kamienic, w tym	podmioty prywatne, związki wyznaniowe, osoby prywatne	500 000,00	500 000,00	500 000,00	600 000,00	800 000,00	600 000,00	500 000,00	4 000 000,00

	działanie termomodernizacyjne									
2	Rewitalizacja i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej – inwestycje w poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz w tkankę urbanistyczną gminy, przywracająca dawną świetność istniejącej zabudowie i porządkującą przyległy teren	Gmina Bytom Odrzański, Powiat Nowosolski, jednostki organizacyjne JST, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe		500 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	3 000 000,00
3	Rewitalizacja obiektów sakralnych (kościół, cmentarz) i nadanie im nowych funkcji społecznych, gospodarczych i kulturowych	Związki Wyznaniowe, Gmina Bytom Odrzański	200 000,00	200 000,00	200 000,00	300 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	1 500 000,00

4	Działania organizacyjne Gminy, mające na celu zautomatyzowanie procesu rewitalizacji	Gmina Bytom Odrzański								0,00
5	Działania zwiększające poziom Integracji i Poczucia lokalnej tożsamości	Sfera infrastrukturalno-gospodarcza, Sfera społeczna Gmina Bytom Odrzański, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Zespół Szkół w Bytomiu Odrzańskim, Związki Wyznaniowe, Organizacje Pozarządowe		80 000,00	80 000,00	100 000,00	80 000,00	80 000,00	80 000,00	500 000,00
		SUMA	700 000,00	1 280 000,00	1 280 000,00	1 500 000,00	1 580 000,00	1 380 000,00	1 280 000,00	9 000 000,00

Źródło: opracowanie własne

12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

a) Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja społeczna – partycypacyjny model diagnozy.

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji w Gminie Bytom Odrzański na każdym jego etapie (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). W proces rewitalizacji zostały włączone wszystkie grupy interesariuszy (w szczególności społeczność obszarów rewitalizacji, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, ponadto grupy osób zagrożonych wykluczeniem wspólnoty, seniorzy i młodzież). Władze lokalne w toku działań partycypacyjnych umożliwiły interesariuszom współdecydowanie w zakresie prowadzonych działań rewitalizacyjnych oraz dzięki powołaniu Komitetu Rewitalizacji, którego członkami są przedstawiciele poszczególnych interesariuszy, co zapewni kontrolę obywatelską na etapie wdrażania i ewaluacji Programu Rewitalizacji.

W toku działań partycypacyjnych mieszkańcy i poszczególne grupy interesariuszy (m.in. niepełnosprawni, wspólnoty, przedsiębiorcy, NGO, seniorzy, młodzież, zagrożeni wykluczeniem) uczestniczyli we wszystkich etapach działań rewitalizacyjnych, od diagnozy, programowania, wdrażania po monitoring i ewaluację.

Cykl działań partycypacyjnych dla zidentyfikowanych grup był realizowany przed opracowaniem szczegółowych koncepcji działań merytorycznych (diagnoza), w trakcie ich opracowywania (pomysły, konsultacje), realizacji (monitoring i aktualizacja) oraz po zakończeniu (ocena i ewaluacja). Dla uzyskania pełnego obrazu potrzeb i oczekiwań mieszkańców i grup interesariuszy zostały zastosowane różne narzędzia partycypacji, szczególnie:

1. Akcja informacyjna – kontynuacja działań umożliwiających informowanie szerokiego grona mieszk. (strona WWW, FB, instagram, hasło i logo, artykuły prasowe, reportaże filmowe, spotkania informacyjne).

2. Metody aktywnego udziału w podejmowaniu decyzji:

- warsztaty,
- wywiady,
- spacer studyjny,
- spotkania indywidualne.

Wskazane metody odpowiadały preferencjom poszczególnych grup (kompetencje, terminy, czas itp.). Wartością dodaną – opracowanie zasad uczestniczenia różnych grup w rozwiązywaniu problemów na zdegradowanych obszarach w przyszłości (Forum Mieszkańców).

Założenia programu formułowano w wyniku przeprowadzenia diagnozy, która miała charakter partycypacyjny. W toku działań partycypacyjnych zastosowano m.in. następujące narzędzia:

- 1) Spacerzy badawcze z uczestnictwem interesariuszy (liderami społeczności lokalnej) – w toku działań w terminie kwiecień - maj 2016r. odbyły się spacerzy badawcze po Starym Mieście, z uczestnictwem interesariuszy (przedsiębiorcy, działacze społeczni, przedstawiciele społeczności lokalnych). Do udziału w spacerach zapraszano liderów społeczności lokalnej. Jest to technika, która związana jest z towarzyszeniem wybranym osobom, wraz z nimi analizowano spotykane i przemyślane deficyty i potencjały miejsc, które odwiedzona. W efekcie wskazano ogólną charakterystykę zasobów i deficytów odwiedzanych miejsc oraz wskazano charakterystykę lokalnej aktywności gospodarczej. W trakcie spacerów badaniu poddano Stare Miasto – Rynek Bytomia Odrzańskiego oraz ulice: Kolbego, Widok, Plac Papieża Jana Pawła II. Ponadto nadbrzeże oraz okolice Szkoły Podstawowej i Kościoła Rzymsko-Katolickiego w Bytomiu (Stare Miasto).
- 2) Warsztaty środowiskowe – przeprowadzono na etapie działań diagnostycznych. Zrealizowano warsztaty środowiskowych dla 7 grup interesariuszy (liderzy lokalni w danej grupie), w terminie 06.2016-08.2016 r.
Miejsce realizacji: sala konferencyjna w ratuszu – 7 spotkań, każde po 6 h

Uczestnicy:

- przedsiębiorcy
- organizacje pozarządowe
- wspólnoty mieszkaniowe
- osoby zagrożone wykluczeniem
- niepełnosprawni
- seniorzy
- młodzież

Podczas warsztatów analizowano deficyty i potencjały formułowano sytuacje problemowe i propozycje działań rewitalizacyjnych.

Wszystkie warsztaty odbyły się w formule Open Space

Ponadto jednym z działań partycypacyjnych, związanych z umożliwieniem udziału interesariuszom w kontroli zarządzaniu działaniami rewitalizacyjnym powołano Komitet Rewitalizacji, składający się z przedstawicieli różnych środowisk, w tym: mieszkańców, przedstawicieli instytucji publicznych, NGO, wspólnot mieszkaniowych, przedsiębiorców, lokalnych ekspertów, radnych i in.

Celem Komitetu Rewitalizacji jest współpraca z zespołem ds. rewitalizacji, szczególnie: opiniowanie działań partycypacyjnych i rewitalizacyjnych, zgłaszanie propozycji rozwiązań, monitoring i udział w ewaluacji, informowanie mieszkańców.

Ponadto wdrożone następujące działania partycypacyjne, które były realizowane przez pracowników Biura Rewitalizacji i Zaangażowanego Animatora Społecznego:

1. Akcja informacyjna – kontynuacja działań umożliwiających informowanie szerokiego grona mieszkańców (m.in. strona WWW, FB, instagram, spotkania informacyjne).

2. Metody aktywnego udziału w podejmowaniu decyzji były wykorzystywane również w działalności zaangażowanego Animatora Społecznego, który w bezpośrednich relacjach z mieszkańcami obszaru zdegradowanego realizował :

- wywiady,
- spacer studyjne,
- spotkania indywidualne.

Ww. narzędzia zostały dobrane w odpowiedzi na zidentyfikowany charakter społeczności lokalnej i były gwarancją najwyższej skuteczności w realizacji zasady partycypacji i uczestnictwa w działaniach rewitalizacyjnych. W efekcie wszyscy interesariusze mogli się wypowiedzieć w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny procesu rewitalizacji, poznano potrzeby i oczekiwania interesariuszy, miała miejsce edukacja o rewitalizacji, w tym informacja o celach i istocie rewitalizacji, przeprowadzone działania zapewniły dialog, integrację wokół tematu rewitalizacji oraz udział interesariuszy w opracowaniu Programu rewitalizacji, co w zasadzie dotyczyło również wspierania oddolnych inicjatyw społecznych. O możliwościach uczestnictwa w warsztatach i działaniach partycypacyjnych Gmina informowała na swojej stronie internetowej.

f. Mechanizmy włączenia mieszkańców i innych interesariuszy w proces rewitalizacji – konsultacje społeczne

Gmina po przygotowaniu koncepcji rewitalizacji w procesie konsultacji lokalnej społeczności poddała pod szczegółowe rozważenie proponowanych rozwiązań, pod kątem zdiagnozowanych deficytów i potencjału w wyznaczonym obszarze zdegradowanym, który pokrywa się z granicami obszaru rewitalizowanego.

Miało to miejsce podczas spotkań z mieszkańcami i lokalnymi liderami oraz podczas warsztatów, co odbywało się w Sali ratusza w Bytomiu Odrzańskim (obszar zdegradowany i rewitalizowany), w sierpniu 2016r. (2 spotkania i 1 warsztaty, w których uczestniczyli przedsiębiorcy, wspólnoty, działacze społeczni i inne osoby, będące przedstawicielami lokalnej

społeczności) – zebrano uwagi z propozycjami zmian i uzupełnień, które uwzględniono w treści Programu rewitalizacji.

Ponadto koncepcja rewitalizacji oraz projekt dokumentu był do wglądu za pośrednictwem strony internetowej i wyłożony w Urzędzie Miasta bytom przez okres 2 tygodni w lipcu i sierpniu 2016r.

Konsultacje społeczne miały miejsce z zastosowaniem przejrzystych metod przeprowadzania konsultacji.

O konsultacjach (spotkaniach, warsztatach i możliwości zapoznania się z planami rewitalizacji za pośrednictwem strony www i w urzędzie Miasta, jak również o możliwości zgłaszania uwag drogą mailową i w formie papierowej) poinformowano na stronie internetowej Urzędu oraz na tablicy ogłoszeń z odpowiednim wyprzedzeniem. **Gmina poinformowała zatem wszystkich interesariuszy rewitalizacji o konsultacjach, w sposób zapewniający możliwie szerokiemu gronu udział w przeprowadzonych formach konsultacji społecznych.**

13. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu takie sterowanie działaniami, by możliwe było wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym poprawa jakości życia jego mieszkańców, przy zaangażowaniu różnych podmiotów i środków finansowych czy rzeczowych.

W Gminie Bytom Odrzański zaprojektowano odpowiedni system wdrażania i zarządzania Programem Rewitalizacji, który pozwala na zaangażowanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.

W Gminie Bytom Odrzański proces wdrażania Programu realizują pracownicy Gminy Bytom Odrzański. W celu realizacji projektu zostało powołane Biuro Rewitalizacji odpowiedzialne za poprawne wdrożenie i monitoring działań zapisanych w Programie Rewitalizacji Gminy Bytom Odrzański na lata 2016-2022.

Rysunek 11 Zarządzenie Burmistrza Bytomia Odrzańskiego w sprawie powołania Biura Rewitalizacji

Biuro Rewitalizacji jest odpowiedzialne w szczególności za:

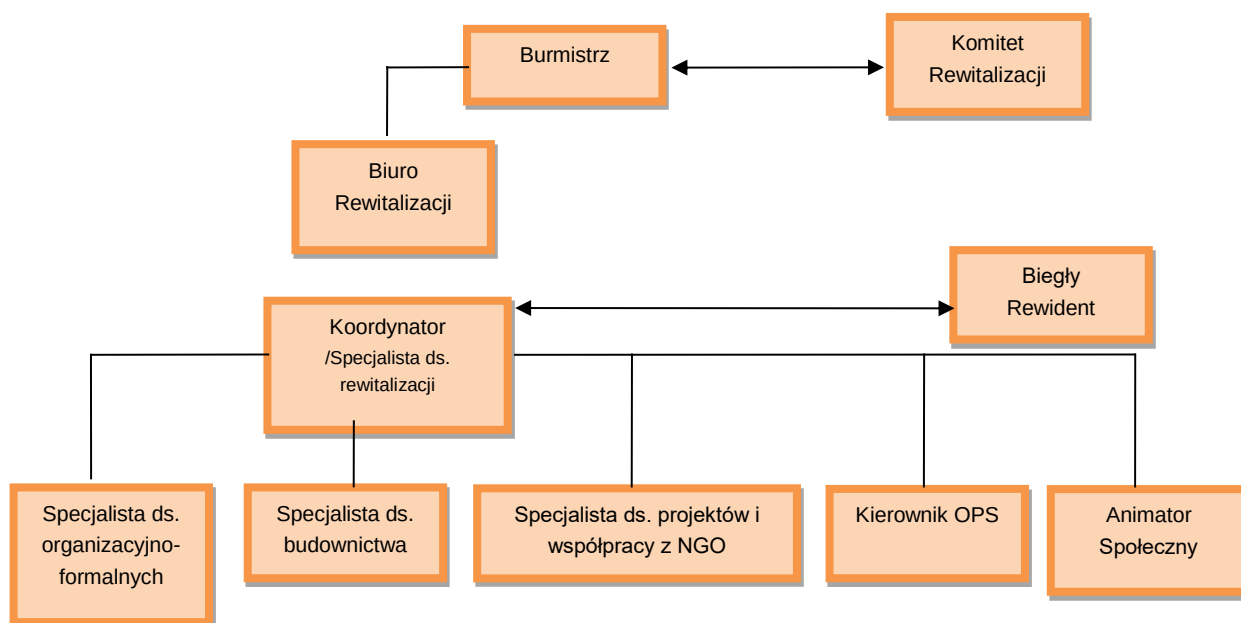
- współpracę z Komitetem Rewitalizacji,
- współpracę z wydziałami urzędu i jednostkami podległymi w gminie, interesariuszami rewitalizacji oraz z ekspertami zewnętrznymi,
- nadzór nad wszystkimi przyjętymi zadaniami w ramach opracowania i wdrażania Programu Rewitalizacji,
- sporządzanie raportów (1raz / miesiąc) z działalności Biura,
- organizację konkursów/ zamówień publicznych,
- nadzór nad realizacją zleceń,
- prowadzenie komunikacji w procesie rewitalizacji,
- realizację monitoringu i ewaluacji,
- składanie sprawozdań (raz na pół roku) Radzie Miejskiej w ramach działań monitoringowych,
- przygotowywanie sprawozdań finansowych, które będzie weryfikował biegły rewident (dokumenty księgowe, protokoły z kontroli)

Nad Biurem Rewitalizacji sprawuje nadzór Burmistrz, który podejmuje decyzje strategiczne. Pracami Biura Rewitalizacji kieruje Koordynator Biura (z doświadczeniem w zakresie rewitalizacji oraz realizacji projektów dofinansowanych z UE).

W skład biura wchodzi również:

- pracownik urzędu / specjalista ds. organizacyjno-formalnych - realizacja działań i projektów rewitalizacyjnych,
- pracownik urzędu / specjalista ds. budownictwa - przygotowanie PZP, określanie uwarunkowań i kierunków polityki przestrzennej Gminy,
- Animator Społeczny - ekspert zewnętrzny ds. partycypacji społecznej,
- pracownik urzędu / specjalista ds. projektów i współpracy z NGO,
- kierownik OPS - spec ds. społecznych.

Rysunek 12 Ścieżka podejmowania decyzji w PR

Źródło: opracowanie własne

W celu wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Bytom Odrzański na lata 2016-2022 powołano „Komitet Rewitalizacji”. Członkowie Komitetu Rewitalizacji zostali zgłoszeni przez mieszkańców wstępnie zdefiniowanych obszarów zdegradowanych w gminie.

Do zadań Komitetu należy:

- zgłaszanie propozycji rozwiązań/ działań rewitalizacyjnych,

- opiniowanie działań partycypacyjnych i rewitalizacyjnych,
- monitoring i udział w ewaluacji programu,
- informowanie mieszkańców (wsparcie dla Gminy w jej działaniach na rzecz zachęcania wszystkich podmiotów do możliwie szerokiego uczestnictwa w konsultacjach indywidualnych, z poszczególnymi mieszkańcami oraz przedsiębiorcami).

Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie Programu rewitalizacji wymagać będzie szeregu działań: koordynacyjnych, organizacyjnych, koncepcyjnych, kontrolnych i informacyjnych.

14. System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

W celu zapewnienia należytej prawidłowości w realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji konieczne jest zastosowanie systemu monitorowania postępów. Monitorowanie polegać będzie na systematycznym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Analiza danych ilościowych i jakościowych umożliwi odpowiednio wczesne wykrywanie niezgodności, a także umożliwi prewencję możliwych do przewidzenia komplikacji. Wyróżnić można dwie formy monitoringu, które znajdą zastosowanie w ocenie realizacji założeń niniejszego dokumentu. Monitoring rzeczowy polegać będzie na bieżącej inspekcji przeprowadzanych w danym czasie inwestycji, pozyskiwaniu informacji o postępach w ich realizacji, w tym osiągniętych wskaźnikach produktu i rezultatu oraz zapewnieniu zgodności z założeniami Gminnego Programu Rewitalizacji. Monitoring finansowy z kolei umożliwi kontrolę finansowych aspektów inwestycji w oparciu o plan finansowy programu. Poszczególne inwestycje będą objęte jednakowym systemem ewaluacji. Dokonywana będzie ewaluacja poszczególnych projektów, a także coroczna ewaluacja realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji w postaci sprawozdań końcowo -rocznych. Co roczna ocena realizacji programu będzie podlegać zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacyjny oraz ogłoszeniu na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. W przypadku stwierdzenia, że gminny program wymaga zmiany burmistrz wystąpi do Rady Miejskiej z wnioskiem o jego zmianę dołączając opinię Komitetu Rewitalizacji.

Na etapie ewaluacji zasada partnerstwa i partycypacji zostanie osiągnięta poprzez aktywność Komitetu Rewitalizacji Gminy Bytom Odrzański oraz działania związane z informowaniem mieszkańców o przebiegu realizacji programu i jego wynikach (np. strona internetowa Urzędu Miejskiego, prasa, spotkania informacyjne, debaty).

Istotną kwestią jest, aby proces monitoringu pozwalał zidentyfikować bariery realizacji programu natury formalnej, ekonomicznej, gospodarczej, tożsamościowej, mentalnej, czy też wynikające z przekonań społeczności lokalnej. Za monitoring, udział w ewaluacji oraz informowanie

mieszkańców odpowiedzialny będzie m. in. Komitet Rewitalizacyjny (KR) składający się z różnych środowisk, w tym: mieszkańców, przedstawicieli instytucji publicznych, NGO, wspólnot mieszkaniowych, przedsiębiorców, lokalnych ekspertów, radnych i in. Proces wdrażania i zarządzania projektem będą realizować pracownicy Gminy Bytom Odrzański. W celu realizacji projektu powołane zostanie Biuro Rewitalizacji (BR), które będzie odpowiedzialne za wdrażanie i monitoring działań zapisanych w Programie Rewitalizacji w okresie referencyjnym. Pracownicy Biura Rewitalizacji będą spotykać się co najmniej raz w miesiącu. W spotkaniach mogą brać udział inni eksperci zewnętrzni. Członkowie Biura Rewitalizacji będą współpracować z członkami Komitetu Rewitalizacji (KR), który będzie się spotykał raz na kwartał i pełnił funkcję opiniodawczo – doradczą. Biuro Rewitalizacji będzie miało nadzór nad wszystkimi przyjętymi zadaniami. Koordynator Biura Rewitalizacji będzie sporządzał raporty (1 raz/miesiąc) oraz prowadził monitoring i ewaluację. Raz na pół roku będzie składał sprawozdanie Radzie Miejskiej w ramach działań monitoringowych.

Wskaźniki monitoringowe wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Bytom Odrzański na lata 2016 - 2022

W celu monitoringu wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Bytom Odrzański na lata 2016 – 2022 wybrano wskaźniki monitoringowe, w których zidentyfikowane obszary zdegradowane osiągnęły najwyższe/najniższe (w zależności od danego wskaźnika) wartości referencyjne. W poprzednich rozdziałach dokładnie pokazano, iż obszarem zdegradowanym w gminie jest Obszar nr 3 – Stare Miasto wyznaczony przebiegiem ulic: Aleja Złotej Jesieni, Ciemna, Cmentarna, Dworcowa (część), Górna, Głogowska (część), Kolbego, Konopnickiej, Kopernika (część), Kościelna, Kożuchowska (część), Bolesława Krzywoustego (część), Mickiewicza (część), Mostowa, Narożna, Nadbrzeżna, Os. Rybackie, Rynek, Spacerowa, Szkolna, Wąska, Widok.

Tabela 56 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Bytom Odrzański na lata 2016 - 2022

SFERA SPOŁECZNA	Wartość dla gminy	Wartość dla OZ nr 3 obecnie	Wartość docelowa dla OZ nr 3 do 2020 roku
Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os./100 mieszkańców)	8,40	12,86	spadek o minimum 3 os./100os.
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców)	11,13	16,71	spadek o minimum 3 os./100os.
Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców)	14,55	18,41	spadek o minimum 3 rodziny/100 os.
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców)	1,09	1,38	spadek o minimum 0,4 rodziny/100 os.
Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie (ogółem/100 mieszkańców)	5,28	6,81	spadek o minimum 2 szt./100 os.
Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki/100 mieszkańców	1,63	5,61	spadek o minimum 2 szt./100 os.
Liczba czynów karalnych osób nieletnich – sztuki/100 mieszkańców	0,04	0,13	bez zmian
Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os./100 mieszkańców)	2,56	2,94	spadek o 1 os./100 os
SFERA INFRASTRUKTURALNO - GOSPODARCZA			
Liczba budynków Ogólnie / liczba budynków wybudowanych przed r. 1989/udział tych budynków w budynkach ogółem	2702/1245/46%	152/147/97%	bez zmian
SFERA PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA			
Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	73%	85%	spadek o minimum 15 %
Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	60%	78%	spadek o minimum 25 %
SFERA ŚRODOWISKOWA			
Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	84,42%	88%	spadek o minimum 20%
Powierzchnia terenów zielonych (ha)	2092	2	wzrost o minimum 3 ha

Źródło: opracowanie własne

ZGODNOŚĆ Z KRYTERIUM FORMALNYM NR 16

Podsumowując zapisy rozdziału 14 System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu, należy jednoznacznie stwierdzić, iż w programie rewitalizacji opisano metody oraz narzędzia badania i analizowania zmian zachodzących na obszarze zdegradowanym będących wynikiem procesu rewitalizacji oraz system oceny wpływu i skuteczności działań na zdiagnozowane problemy. Określono instytucje/podmioty ich zadania w systemie monitorowania. Przewidziano możliwość wprowadzenia w planie działań modyfikacji na podstawie rekomendacji wynikających z ewaluacji programu rewitalizacji.